BISERICA

MITROPOL. UNGR.-VL.

MITROPOL. MOLD. SUC.

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REV. PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

Prim. IOSIF loc. I. Pitesténu

Ep. R.N.-S. GENADIE loc. D. Craiov.

Ep. Buz. INOK. loc. Val. Rom.

Ep. Arg. GENAD. loc. G. Pitesténu

IOSIF loc. D. Botoșenénu

Ep. R. MELCHIS. loc. I. Bacăon

Ep. H. SILVESTRU loc. C. Bărlădénu

Ep. D. jos Part. loc. I. Gălăténu

ANUL al XI-lea

No. 10.

IANUARIE.

BUCUREȘTĬ
TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESCĬ
34. Str. Principatele-Unite, 34.
1888.

Meditată după Zamfir Ionescu

de M. I. Călinescu

MEMORIŬ ASUPRA FACULTĂȚEĬ DE TEOLOGIE

Urmare vedĭ No. 9. pag. 795.

III.

Instituțiunĭ de așa însemnătate pentru Biserica și Stat, cum sunt și Facultațile de Teologie, o data înființate, nu se pot amenda și modifica pe di ce merg, ci este o condițiune stricta de prudența și de întinsă prevedere, ca chiar de la înființarea lor să se ia mesurile cele maĭ seriόse, ca ele să nu întimpine greutățĭ în mersul lor de desvoltarę și ca existența și activitatea lor bine-făcĕtόre să fie asigurată și durabilă. Stabilitatea, precum în alte direcțiunĭ, așa și în acésta, este semnul cel maĭ vădit al înțelepciuneĭ și preocupăreĭ sincere pentru binele comun. Indicând așa dar în cele precedente modul organisareĭ din afară a Facultățeĭ de Teologie, cum și modul organisăreĭ sale din launtru, ca să-șĭ pόtă realisa scopul eĭ cel important și nobil, atât în gradul cel maĭ înalt posibil, cât și în cel maĭ neaparat necesar în timpul de față și dupre necesitațile Bisericeĭ nόstre, ne facem o datorie reclamata de misiunea nόstra, ce ne obliga în conșciință, de a spune celor îndreptățițĭ la puterea esecutiva cerințele și păsurile uneĭ ast-fel de instituțiunĭ, ĭar împlinirea și carmuirea lor vine de sus,—întocmaĭ precum fiiĭ cei supușĭ și ascultatorĭ spun parinților adeveratele

lor intenţiunĭ şi necesităţĭ cu fermă convingere de a fi luminaţĭ şi ascultaţĭ. Tot acest mobil este, care ne îndémnă să indicăm în cele următóre mĕsurile, ce trebue a se lua pentru ca Facultatea de Teologie recunoscuta prin lege să corespundă legitimelor aşteptăreĭ ale Bisericeĭ şi ale Statuluĭ, cum ele s'aŭ atins în partea I. Mĕsurile acestea se raporta la însaşĭ Facultatea, la profesoriĭ şi studenţiĭ seĭ.

1. Precum pentru cele-l-alte Facultaţĭ, aşa şi pentru Facultatea de Teologie trebue să fie garantată „*libertatea învĕţămêntuluĭ*", adică să i se lase mişcarea liberă compatibila în activitatea sa sciinţifica şi a nu i se circumscri prin vre-un plan de învĕţamênt, prescris de autoritatea politică saŭ bisericésca, saŭ prin impunerea cărţilor de studiŭ, orĭ a metoduluĭ de care să fie ţinuta. Guvernul este îndreptaţit a determina numaĭ quantul cunoscinţelor ce trebue sa poséda absolvenţiĭ Facultăţeĭ, ca sa fie capabilı a ocupa cu demnitate un post bisericesc în Stat, ĭar modul şi mijlócele pentru înproprierea acestor cunoscinţĭ, cum şi calificarile respective, sînt a se regula de organele Facultaţeĭ. Cu privire la calificarea absolvenţilor, e necesara autorisarea Facultaţeĭ de a conferi, pe lângă titlul de licenţiat, şi pe acel de doctor în Teologie, căcĭ prin acésta s'ar da impuls aspiranţilor a se devota acesteĭ sciinţĭ cu tóte puterile, ca sa se împartaşésca de acésta onóre şi ast-fel s'ar cultiva şi perfecţiona sciinţa teologica în gradul cel maĭ înalt, ĭar de altă parte ar fi dovada cea maĭ strĕlucita ca Biserica se bucura în Stat de tóte mijlócele şi libertaţile necesare pentru ac-

tivitatea sa mântuitóre, precum ea se bucura de acestea pe timpul Atanasiilor, Vasililor, Chrisostomilor, Grigorilor etc., ceĭ dintĕiŭ şi maĭ marĭ doctorĭ aĭ seĭ. Conferirea titluluĭ de doctor este în us apoĭ şi la alte scóle teologice superióre atât ortodoxe [1]), cât şi eterodoxe. Guvernul este însă în drept a fixa condiţiunile ce trebue să le îndeplinéscă aspiranţiĭ, pentru ca Facultatea să le confere acest titlu, cum şi serviciile bisericeştĭ, ce eĭ trebue sa esercite în Stat. Iar cu privire la modul şi mijlócele pentru împroprierea şciinţeĭ teologice din partea auditorilor, e necesar a se pune la disposiţiunea Facultaţeĭ maĭ ânteiŭ salele suficiente, pentru ţinerea prelegerilor, o necesitate fórte simţită maĭ ales acum, când sunt complectaţĭ toţĭ patru aniĭ de studiŭ aĭ Facultaţeĭ. Dar pentru ca şi profesoriĭ sa pótă împartaşi sciinţa teologica pe un nivel corespundĕtor cu progresul ei curent, apoĭ pentru ca atât eĭ cât şi studenţiĭ sa aĭbă dė unde o exploata cu uşur nţă, se cere ca neapărată procurarea de mijlóce pentru înfiinţarea uneĭ bibliotecĭ speciale [2]) a Facultaţeĭ de Teologie, care sa conţină cel puţin operele teologice cele maĭ valoróse din tóte limbele şi de tóte confesiunile. Fie-

1. Facultatea teologica din Cernăuţi, precum este cunoscut, exercita acest drept in basa unei resoluţiuni împeriteşti. Candela" An. II, No. 7, p. 353. Ea confera gradul de Doctor şi „honoris causa" Ibid p. 357. Dar şi scólele teologice din Chalki şi Ierusalim confer acest titlu. Prof. Euseviu Popovici. Discurs în Candela, an. III, N. 11, p. 667.

2) Inceputul pentru înfiinţarea bibliotecei Facultaţei de Teologie s'a facut, încuviinţând Onor. Minister al Cultelor a se trece biblioteca M-rei Caldaruşani în posesiunea Facultaţei, aşa ca ea posede acum o biblioteca mai bine de 400 bucaţi, între care sunt unele chiar de mare importanţa sciinţifica-teologica.

cine cunósce cât e de greŭ să se procure în particular numaĭ operele unuĭ ram al óre-căreĭ sciinţĭ, dar operile complecte pe tot terenul uneĭ sciinţĭ speciale? Pentru acésta s'aŭ şi înfiinţat biblioteci publice, ĭar la alte Universităţĭ, pe lângă biblioteca acestora, posed şi Facultăţile de Teologie biblioteca lor specială a parte [1]). Decĭ este imperios a se avisa la mijlóce suficiente, ca Facultatea de Teologie să se înzestreze şi cu o bibliotecă specială cât maĭ avută. Pe lângă mijlócele necesare pentru formarea bibliotecei, Facultatea trebue să dispună de resurse şi pentru recompensarea elaboratelor în scris ale studenţilor, a aşa numitelor *seminare* de diversele obĭecte teologice. Prin acestea se procură studenţilor ocasiunea cea maĭ bună şi o deosebită impulsiune de a-şĭ aprofunda cunoscinţele teologice prin consultarea de isvóre feliurite asupra materieĭ, ce ar avea sa trateze, aşa că, la terminarea studiuluĭ, nu numaĭ sa se póta bine orienta pe terenul teologieĭ şi sa-şĭ dea sémă verbal de sciinţa eĭ, ci să fie şi bunı scriitorĭ şi compunetorĭ de cărţĭ teologice. Dacă este necesara cultura sciinţifică şi solida teologica, fireşte trebue sa se încurajeze sirguinţa şi talentul, în ce fel se procedézá şi la cele-l-alte Facultăţĭ ale Universitaţeĭ nóstre, care dă premiĭ pentru lucrărĭ sciinţifice [2]). Drept acésta trebue a se asigna şi Fa-

[1]) Biblioteca Facultaţeĭ Teologice din Cernauţı consta la 1882 din 2881 de tomurı şi 170 de fascicule, cu totul în valóre 9000 florinı; ıar speselе totale pentru Facultate au fost pe anul 1877 suma de 20,303 flor. aprópe 50,000 francı. Prof. Is. Onciul: „Ceva despre mersul şi desvoltarea culturei teologice şi clericale în Bucovina". „Candela", an II., N. 7., p. 352 şi 353 Nota.

[2]) Ḑiarul Voinţa Naţionala, No. 934 (B) din 4 Octombre 1887. p. 3.

cultăței de Teologie resursele suficiente, parte spre a-și procura operile teologice necesare și parte spre a premia lucrările de valóre scrise de auditorii săi.

De aseminea va fi de trebuință a se fixa, pe lângă bursele acordate în țară, un numĕr anumit de burse pentru absolvenții Facultaței cei mai capabili și mai talentați, ca să li se pótă facilita pentru un timp și frequentarea altor facultați din streinătate, spre a se perfecționa în sciințele teologice și a se familiarisa cu diversele moduri de propunere ale celor mai celebri profesori. Facultatea de Teologie trebue să ofere apoi forțelor tinere, care și-aŭ câștigat o comóră de erudițiune teologică și sunt înzestrate cu darul firesc al profesurei, ocasiunea dorita de a se încerca și exercita în învĕțamêntul teologic; ea trebue să fie singură pepeniera din care să se ridice profesorii vrednici ai sĕi. Mijlocul cel mai bun în acésta privire este întroducerea *docenților privați*, carii la Universitățile din Germania sunt de mult în us [1]). Ast-fel trebue să se autoriseze Facultatea la timp a așeḑa și docenți privați, dintre persónele calificate, pe care le-ar recomanda colegiul profesoral. In urmă, fiind-că Universitațile aŭ de scop a pastra și a desvolta sciința, fara îndoéla ele trebue să înrîurésca și asupra vieței; pentru acésta la organisarea diferitelor Facultați, este de luat în considerațiune de aprópe scopul practic al lor. Aici se vede particularitatea sciinței teologice — al carei obiect este dat prin mijlocire mai înalta. Nu trebue a uita că Biserica este mai veche de cât Facultațile

[1]). Die theologischen Studien u. s. w. S. 128.

de Teologie; din ea aŭ rĕsărit acestea şi păstoriĭ de suflete aŭ existat înainte de doctoriĭ în Teologie [1]. Deci Facultatea de Teologie nu şĭ-ar ajunge scopul daca n'ar sta în legatura cu autoritatea bisericésca [2]); dar ea, dupre posiţiunea şi scopul seŭ avênd un caracter general, are a sta în legatura cu autoritatea generala a Bisericeĭ, prin urmare cu Sântul Sinod, a caruı consultare nu s'ar putea înconjura de guvern [3]) în orĭ-ce trebĭ cumpenitóre pentru Facultate.

In limitele fixate de înaltul Guvern şi de Sântul Sinod, activitatea Facultaţeĭ de Teologie are a se mişca liber, a fi scutita de orĭ-ce amesteс alaturea cu legea la regularea trebilor sale interne, „cum o cere problema eĭ sciinţifica şi organismul academic" [4]). O mesura din cele maĭ salutare pentru consolidarea şi progresul Facultaţeĭ de Teologie este declararea eı de *persónă morală;* prin acésta şı-ar putea şi singura câştiga mijlócele materiale pentru activitatea sa sciinţifica şi literara, semanênd ast-fel în Ţara fructe spirituale, în locul celor materiale ce ar obţine.

Aşa dar pentru ca Facultatea de Teologie să-şĭ póta îndeplini misiunea sa de a produce nu numaı preoţı bunı, ci şi profesorĭ, şi a propaga sciinţele teologice spre folosul întregeı Bisericĭ, înaltul Guvern va trebui sa ıa urmatórele mĕsurĭ: Să asigneze Facultaţeı patru sale pentru prelegerı, o sala pentru examene şi şedinţe şi o sala pentru biblioteca;

[1]. Hangebach. Encyklopaedie u. s. w. S. 38.
[2]). Die theolog. Studien S 84.
[3]) Prot. Is. Onciul. l. c., Candela, an. II., No. 6., p. 294—295.
[4]). Prof. Is. Onc. ibid. p. 296. Confer. Buss a. a. O. S. 457.

apoĭ fondurĭ suficiente pentru procurarea carţilor necesare şi premierea elaboratelor în scris a studenţilor şi a altor lucrarĭ teologice de valóre; să se fixeze şi un numĕr de burse pentru Teologie în strĕinatate; sa se încuviinţeze aşeḑarea de agregaţĭ saŭ docenţı privaţĭ; sa se autoriseze Facultatea de a conferi tóte gradele academice, de a primi legate şi donaţiunĭ şi să i se asigure independenţa şi libertatea de acţiune la tóte trebile sale interne în limitele legeĭ; ĭar în tóte cele-l-alte privirĭ, Facultatea de Teolgie să fie tratata ca şi alta Facultate de pe lânga Universitate. Mesurile acestea vor trebui sa se ĭa în curând saŭ maı târḑiŭ, şi e cel maĭ bine sa se ĭa din început, ca să nu fie tot necesitate de modificarĭ şi ameliorarĭ, ci sa se creıeze o instituţiune stabila, durabilă şi accesibila de progres continuŭ, organic şi normal. Experienţa ce alte state aŭ facut în acésta privire [1]) servésca pentru noĭ de magistra a viitoruluĭ.

2, Cultura sciinţifica se razima cu deosebire pe temeınicia sciinţeĭ; dar o cunoscinţa solidă în orĭ-ce ram de sciinţa se câştiga fórte rar fara activitatea unuı vrednic profesor. Totuşı acésta activitate nu consta numaı în fecunditatea cunoscinţeı solide despre ramura sa, ci şi în capabilitatea profesoruluı de a comunica şcolarilor cunoscinţele sale, ca eı sa fie patrunşı de dênsele şi sa devina proprietatea spirituluı lor. Nu fie-care specialist, orĭ cât aı fi sciinţa sa de fecunda şi profunda, póte de-

[1]). Facultatea teologica din Viena fundata la 1384 s'a organisat definitiv abea la 1873, decı dupa o experienţa de aprópe 500 de anı Wappler Geschichte der theol. Facultaet. Wien 1884 S. 354 f.

veni profesor vrednic, dacă-ĭ lipsit de darul de a propune intelegibil și atrăgĕtor; ast-fel de profesorĭ sunt o condițiune vitală neәpărată, ce susține și asigură cultura sciințifică a studenților în Teologie. Sciința vasta a Teologieĭ cuprinde numeróse sciințĭ deosebite, ce sunt ca niște ramure înflorite și fructifere pe tulpina vie a Teologieĭ. Fie-care ramură teologica are, cum am indicat, un cerc așa de întins de obĭecte și materiĭ propriĭ, că, spre a fi tratata și învĕțata solid și sciințific, are necesitate de un representant saŭ profesor a parte. Fie-care ram cere omul seŭ, dar un om nu este f?cut și calificat pentru fie-ce ram. „Non ex quovis ligno fit Mercurius.“ Nu tot teologul este bun de profesor al ori-caruĭ ram al sciințeĭ teologice, ci trebuĭe să se cultive special acela care voește a-l preda cu succes și în spiritul sciințeĭ. Fie-ce sciința deosebita se cultiva cu zel numaĭ de barbatul care i s'a consacrat din o deosebita inclinațiune și amóre. Unul e dispus pentru Istoria bisericésca, pre altul îl atrage Dreptul bisericesc, un altul are predilecțiune pentru studiile Exigetice, ĭarăşĭ un altul pentru Dogmatică saŭ Morala și nime nu póte contesta, ca acéstă firésca înclinațiune, pentru anumite ramurĭ ale sciințeĭ teologice, trebue luată în séma cu deosebire la aceĭ cariĭ voesc a se califica profesorĭ de Teologie. Nu este destul și este prea mult a deveni cine-va profesor al uneĭ sciințe, cum a terminat Facultatea respectiva și a obținut un titlu. Nu este destul, pentru ca el atuncĭ de abea se póte bine condnce singur pe terenul aceleĭ sci-

inţĭ, dar nu e versat în tóte ramurile eĭ, ca sa predea temeĭnic unul din ele. Şi este prea mult, este uñ pas prea avansat, căcĭ, pentru ca sa devină cine-va prefosor vrednic, e necesar a poseda nu numaĭ cultura scinţifică solida a specialitaţeĭ sale, ci şi o practică suficienta. mai întăĭ ca docent privat, apoĭ ca docent public, abea după acésta ca profesor extra-ordinar. Ast-fel numaĭ, cine-va póte deveni profesor ordinar, abil a preda sciinţific specialitatea sa în tótă întinderea şi în un mod inteligibil şi atrĕgĕtor pentru auditorĭ. Decĭ pentru ca şi Facultatea de Teologie sa póta avea pe viitor aşa profesorĭ, trebue sa se înlesnéscă absolvenţilor eĭ titraţĭ, cariĭ în decursul studiilor ar fi manifestat o înclinaţiune deosebita pentru un ram saŭ altul a Teologieĭ şi s'ar fi distins prin deligenţa şi talent, ajutórele necesare pentru a-şĭ complecta studiul în ramul respectiv la Facultăţĭ Teologice din streinatate, şi abea, dupa ce vor fi documetat în scris şi în praxa ortodoxia lor şi gradul abilitaţeĭ sciinţifice pentru profesura, sa li se încredinţeze o catedra la Facultate. Cu acésta mĕsura salutara s'ar asigura pe deplin înaintarea normala şi organica a sciinţeĭ teologice la noi, cum şi patrunderea ei de catre studenţĭ în gradul cel maĭ îndestulator. In cât priveşte caracterul personal al profesorilor de Teologie, adica de trebue sa fie eĭ clerici în treptele ĭerarhice, s'a menţionat în alt loc; aşijderea şi despre procedura ce trebue a se observa la numirea lor, acésta trebue sa urmeze dupa prealabila consultare şi recomandaţiune a au-

toritaţeĭ supreme bisericeştĭ, care este în drept a se încredinţa despre cultivarea şi progresul studiilor teologice la Facultate şi a face cuvenitele propunerĭ Ministruluĭ de Instrucţiune. In tóte cele-l-alte privirĭ, dispoziţiunile în vigóre pentru D. profesorĭ de la cele-l-alte Facultăţĭ ale Universitaţeĭ sa aibă valóre şi pentru profesoriĭ Facultăţeĭ de Teologie.

3. Mĕsurile ce trebue a se lua cu privire la studenţı, pre lâ ga cele-l-alte dispoziţiunĭ în vigóre pentru toţĭ studenţiĭ de Universitate, sunt a se aplica *parte* chiar în decursul studiuluı, ïar *parte* dupa absolvire.

a. Studenţiĭ Facultaţeĭ de Teologie trebue să devina bunı teologĭ, atât teoretic cât şi practic; instrucţiunea lor sciinţifica solida trebue sa fie decĭ strâns unită cu o educaţiune morala seriósă, fãra care cea dintâĭ, chiar de s'ar putea câştiga, ar fi lipsită de orı-ce efect. Acésta educaţiune trebue sa fie corespundetóre misiuneĭ studenţilor, sa fie o educaţiune clericala şi în spiritul Bisericeı, în al careı serviciu voesc a intra; viitoriĭ preoţı trebue deprinşĭ sa înceteze de-a fi ómenĭ, spre a trai ca preoţı, adica sa se esercite necurmat în pietate şi disciplina, în viéţa curat bisericésca, ce se preţueşte de o potriva cu cultura lor sciinţifica; dupre esemplul Mântuitoruluĭ, viitorul om al Bisericeĭ trebue sa înveţe a sacrifica şi a se sacrifica; tóte acestea se pot realisa prin educaţiunea clericala. Pietatea este cu deosebire sufletul acesteĭ educaţiunĭ, cacĭ rugaciunea şi devoţiunea trebue sa încunjure pe preut ca o atmosfera. Disciplina aşijderea trebue

observată cu scumpătate ; studenții trebue să se obicĭnuĭască cu ascultarea *canonică*, care să devina pentru eĭ a doua fire. Viitoriĭ preoțĭ aŭ decĭ necesitate de e rigurósă educațiune *comună*, la care să se aplice liber, să se devoteze din inimă, ca în viața lor să practice prin obicĭnuința piósă resignațiunea și abnegațiunea, de care Biserica totdéuna a avut trebuință pentru activitatea sa binecuvêntata. Scopul acesta se urmarește prin înființarea internatuluĭ Facultațeĭ de Teologie, care trebue sa fie o casa de pietate adevĕrata, de seriositate și devoțiune creștinéscă. Studentul are a se supune aici uneĭ viețĭ hotarîte, uneĭ ordine de ḑi fixa și a se obicinui cu încetul în obligațiunile misiuneĭ sale viitóre ; spiritul de ordine cultivat în internat are urmărĭ binefacĕtóre pentru tóta viața, și departe de a deprima libertatea, o conduce numai pe calea cea dréptă. Pentru realisarea acestuĭ scop, internatul Facultațeĭ de Teologie trebue condus de barbațĭ specialĭ, cariĭ pe lânga cultura teologică suficienta, se desting prin o moralitate esemplara și sunt clerici în treptele ĭerarhice. Cultura morală, ce se atinge maĭ ales de sentiment, e diferită de cultura intelectuala ce se raportă la inteligența. Pentru acésta, conducerea internatuluĭ nu e compatibilă profesorilor Facultațeĭ, ci trebue a se încredința la persóne diferite. Acestea aŭ sa pórte grija ca, studențiĭ internĭ, pe lângă stricta observare a ordineĭ și disciplineĭ în internat și afară, sa frequenteze regulat acele cursurĭ ce sunt obligațĭ a asculta la Facultatea Teo-

logica și la cele-l-alte Facultățĭ, după fóĭa de inscripțiune. pe care trebue sa o facă la începerea fie-caruĭ semestru și să o presinte Directoruluĭ dupa trebuința; tot așa să se pórte grija ca studențiĭ sa-șĭ mediteze studiile și să utiliseze bine timpul în internat. Apoĭ, pe lânga obĭectele teoretice sa se esercite și în cântarea bisericéscă și în ritual, inițiându-se la sĕvêrșirea diferitelor funcțiunĭ liturgice și ducĕndu-se regulat în Duminicĭ și sĕrbătorĭ la Biserică. De asemenea să se țină în strictă evidența gradul aplicăreĭ la studiŭ și al conduiteĭ studenților. influențându-se în acésta privire și positiv prin exortarĭ corespundĕtóre și în intervale anumite. Tóte mesurile acestea servesc a desvolta și asigura moralitatea studenților, preservându-ĭ de ispitele ce-ar fi împreunate cu viața universitara și pregatindu-ĭ bine în spiritul Bisericeĭ la tóte serviciile eĭ. Pe când așa dar Facultatea de Teologie are de scop a mijloci în mĕsura cea maĭ deplina cultura scințifica, internatul eĭ servește la cultivarea morală a viitorilor preoțĭ; tocmaĭ împreună compleotéza cultura religiósa-morala, care este asta-dĭ așa de necesara cleruluĭ, și decĭ împreuna trebu a mănținute și recunoscute prin lege. Personalul administrativ al internatuluĭ, saŭ, cum se numește în alte parțĭ, al seminaruluĭ teologic trebue sa conste din un director, un spiritual și pedagogĭ saŭ prefecțĭ de studiĭ, proporțional cu numeruĭ internilor [1]). Obligațiunile lor s'aŭ indicat acum și tre-

[1], Seminarul teologic din Cernauțĭ are pentru cinc-decĭ de alumnĭ doĭ prefecțĭ de studiĭ. „Candela", an II., N. 5, p. 239.

bue a se fixa prin statute sancţionate de autoritatea supremă bisericéscă şi de înaltul Guvern. Un local propriŭ pentru internat e strict necesar în considerațiunea exercițiilor religióse, la care trebue să se aplice studenţiĭ, cu deosebire în anul al IV. La părăsirea internatuluĭ, după absolvire, direcțiunea trebue să elibereze Teologilor absolvenţĭ, cariĭ vor documenta că posed tóte cărţile de studiŭ cele maĭ necesare, un certificat constătator de moralitate şi de gradul aplicaţiuneĭ la cântare şi ritual. Aceste sunt mĕsurile ce necesariaminte trebue a se lua pentru studenţiĭ Facultaţeĭ de Teologie în decursul studiuluĭ; şi un cleric educat ast-fel în deplină cunoscinţă de misiunea sa, un cleric care întruneşte tóte condiţiunile stabilite pentru cultura luĭ morală si care a susţinut examenele teologice prevĕḑute prin legea pentru viitoriĭ preoţĭ la Facultatea de Teologie, un cleric care, prin diligenţă şi buna conduita, în timp de patru anĭ, pe basa studiilor secundare, şĭ-a împropriat în mĕsura suficienta şi cultura universitara, religiósa-morala, dând astfel o garanţie valida ca va fi un vrednic lucrător în via Domnuluĭ şi ca semênţa cea datatóre de viaţa a Evangelieĭ va produce prin el însutite fructe în inimile credincioşilor, are dreptul a nadejdui al o posiţiune maı buna în societate, de cât preotul actual. Acésta este, dupre noi, calea cea maĭ drépta, ce duce la îmbunataţirea tristeĭ starı materiale a cleruluĭ român; a se lua decı mĕsurĭ înţelepte şi neîntârḑiate, pentru asigurarea viitoruluĭ absolvenţilor, e o condiţiune neaparata chiar pentru existenţa Facultaţeĭ de Teologie.

b. Intre mĕsurile cele maĭ eficace şi maĭ necesare, ce trebue a se lua în acésta privire, organisarea parohiilor este de prima ordine. Mĕsura acésta e reclamată imperios prin crearea Facultăţeĭ, a careĭ absolvenţĭ cu greu s'ar face preoţĭ, dupre împrejurările actuale, când un preot nu numaı ca n'are cercul seu propriŭ de activitate bine determinat, ci e lasat arbitriuluı poporenilor, cari-l angajază cu cât le convine şi-l mânţin cât le place; despre o autoritate morala a preotuluı asupra pastoriţilor asta-ḑĭ de-abea póte fi vorba, pentru-ca preotul e înlanţuit materialminte şi maĭ în genere lipsit de sciinţa şi prudenţa pastorala, ce-ĭ deschide inimile şi voia poporenilor; apoĭ pentru ca în o comuna, a careĭ necesitaţĭ religióse ar putea fi satisfăcute de un singur preot vrednic, sunt înca doĭ, treĭ cu aceléşĭ drepturĭ, carıı cauta fie-care a se susţinea pe sine în dauna celor-l-alţĭ. Bine ḑice deci onor. D. Xenopol, ca cea întĕı causa de slabiciune a influenţeĭ morale a preotuluĭ este înmulţirea lor în sate, şi ca întreţinerea actuala a preoţilor, lasaţĭ în grija luĭ Dumneḑeŭ, este o calcare a principiuluĭ din Constituţiune, care proclama Religia ortodoxa ca religiune dominanta a Statuluı român [1]. Organisarea parohiilor este de mult recunoscută la noĭ ca primul pas în îmbunataţirea posiţiuneĭ materiale a cleruluĭ, cu observaţiunea că atuncĭ nu s'ar maĭ hirotoni preoţĭ cu grămada, ci numaĭ ceĭ maĭ învĕţaţĭ şi maĭ moralĭ, dupre numĕrul parohiilor [2].

[1]) O escursiune la Rădăşanĭ. Ḑiarul Voinţa-naţională. No. 951 din 25 Oct. 1887.

[2]) Erbicénu. Istoricul Sem. Veniamin, p. 72.

In organisarea parohiilor ar putea servi ca normă organisarea comunelor, adica sa se fixeze atâte parohiĭ pe câte comune, și fie-care parohie să se încredințeze *unuĭ* preot; ĭar parohiile, care prin întinderea lor ar îngreuia prea mult îngrijirea lor religiósă de un singur preot, sa se înzestreze și cu un preot auxiliar, însă subordinat parohuluĭ, care singur e responsabil în privirea tuturor obligațiunilor ce s'ar orîndui prin legea pentru numirea parohilor. Așa s'a procedat în acéstă ponderósă afacere și în alte țĕrı [1]), care se fericesc in privirea cultureĭ și a posițiuneĭ cleruluĭ lor; ĭar la noĭ, P. S. Silvestru, Episcopul de Hușĭ, a și facut un proĭect [2]), ce merită tóta atențiunea înaltuluĭ Guvern, singurul în drept a resolvi acéstă cestiune de mare importanță pentru esistența morală a Statuluĭ. Prin organisarea parohiilor s'ar împuțina mulțimea preoților, încă o causă pentru desconsiderarea lor în popor. Este un adevĕr, dovedit prin esperiență, că tot ce este maĭ rar este maĭ onorat: „Quod rarum hoc carum". Atuncĭ Seminarele, maĭ ales cele de gradul I, n'ar maĭ putea servi de cât a procura Bisericeĭ cantorĭ dintre eleviĭ cariĭ n'ar avea mijlóce a continua studiul în Seminarele de gradul II și a le termina în Facultate, ca sa devina preoțĭ.

Cu acésta însă nu s'ar face totul pentru asigura-

1) „La division de chaque diocèse en différentes paroisses est ménagée pour la commodité des chrétiens, et pour assurer partout la distribution de bienfaits de la religion dans un ordre capabil d'écarter tout arbitraire et de ne rien laisser d'incertain dans la police de l'Eglise". Portalis. l. c. p. 166. Confer. Buss. l. c. p. 213, unde pentru 2700 suflete se ḑice ca esista *trei* parohii. Idem „Candela" An. II, N. 4, p. 180.

2) Publicat în „Biserica ortodoxa" An. XI, N. 8, p. 739 sq.

rea posițiuneĭ cleruluĭ, dacă și în viitor ar fi lăsată la discrețiunea poporuluĭ. Nimic nu împedică maĭ mult activitatea preotuluĭ, ca daraverile băneștĭ, pe care el necesariamente ar trebui să le aibă cu poporeniĭ, fiind ast-fel nevoit a-șĭ procura singur mijlócele de traiŭ, și în loc de a fi privit ca păstorul sufletesc și luminătorul poporuluĭ, respectiv de datoriile luĭ religióse, morale și cetățeneștĭ, să apară ca un lucrător ordinar al câmpuluĭ și strîngĕtor de merinde. Spre înlăturarea acestuĭ inconvenient, e necesar a se fixa preoților de parohiĭ un salar din casa Statuluĭ, contribuind și comunele întru cât-va la acésta, ca preotul, eliberat de grija pentru existența ḑilnică, nu numaĭ să-șĭ împlinéscă cu esactitate datoriile chemăreĭ sale, ci să pótă duce și un traĭ conrespunḑĕtor demnitățeĭ sale și să ajute pe ceĭ lipsițĭ și suferinḑĭ [1]). Prin acésta s'ar da cea maĭ deplina satisfacțiune și dorințeĭ esprimate de Maiestatea Sa Regele în Mesajul de deschiderea Corpurilor legiuitóre din anul trecut, unde se ḑice: „Legea pentru îmbunătățirea sórteĭ cleruluĭ de mir aștéptă și ea o grabnică soluțiune și nu o pot îndestul recomanda Domniilor Vóstre, pentru ca să pótă deveni *perfectă* în sesiunea actuală.“

Numaĭ cu aceste mĕsurĭ s'ar putea asigura durabil esistența Facultățeĭ de Teologie; și activitatea eĭ solidă sciințifica, împreunată cu a internatuluĭ teolo-

---

[1]) Il faut pourtant que les curés puissent vivre avec décence et sans compromettre la dignité de leur ministère; il faut même, jusqu'a un certain point, que les ministres du culte puissent devenir des ministres de bienfaisance, et qu'ils aient quelques moyens de soulanger la pauvreté et de consoler l'infortune. Portalis. l. c. p. 171.

gic, ar completa în mĕsura cea maĭ deplină cultura religiósa-morală a viitorilor preoțĭ, cariĭ cu drag s'ar devota acesteĭ sânte misiunĭ, sciind ca, dupa o muncă intelectuală de mulțĭ anĭ, îĭ așteptă în societate și o posițiune, prin care să póte fi înlesnițĭ de a-șĭ esercita fără împedecare misiunea lor salutară pentru sporirea pietățeĭ și a credințeĭ creștine ortodoxe.

Fie, ca să se realiseze cât maĭ neîntârḑiat aceste mesurĭ, singurele în stare dea garanta prosperarea Bisericeĭ și gloria Regatuluĭ Român.

Dr. Al. Mironescu.

BISERICA AFRICANĂ

(Urmare. Veḑĭ No. 7, anul XI, pag. 652).

Cartea II.

Murind deci Geiseric a urmat pre tron fiul mai mare al seu Huneric, care la începutul domniei, precum este obiceiul viclén al barbarilor, a început a se purta cu blândeța și moderațiune, și maĭ ales fața cu religia nóstra; așa ca îngaduea chiar sa faca mici adunari de popor, ceĭa ce mai înainte sub regele Geiseric era hotarît, sa nu se faca adunari spirituale. Și ca sa se arate religios a hotărît sa urmarésca maĭ cu asprime pre ereticii Maniheĭ; din care pre mulți 'i-a ars, și pe cea mai mare parte 'i-au exilat preste mare cu navele. Pre care Maniheĭ mai pre toți 'i-a caștigat religiuneĭ sale și cu deosebire pre presbiteri și pre diaconi 'i-a atras la eresia ariana; și cu cât se rușinau, cu atâta mai mult se aprindea contra lor. Dintre carii s'a descoperit unul dintre monahii lor, anume Clementian, că avea scris la șold: Mauiheu discipulul lui Iisus Christos. Pentru care fórte de lauda se parea numitul tiran, ca, fiind suparat de unul, să grăbésca maĭ iute dorința sa nesațiósa și sa apese provinciile regatului seu prin diferite calomnii și imposite, așa ca de dênsul maĭ ales să se ḑica: „Regele are trebuința de venituri, calomniatorul

este mare.“ Totuşĭ, prin mijlocirea luĭ Zenone şi a Placideĭ, veduva luĭ Olibru, a dat permisiune ca biserica din Cartagena să-’şĭ hirotonéscă episcop pre care ar voi, de care podóbă era lipsită acum de 23 de anı.

*). Decĭ a trimes la biserica pre ilustrul Alexandru, care conducea legaţiunea, aşa că în presenţa luĭ poporul catolic sa-’şı céră un preot demn, destinând şi pe notariul seu, anume Vitarit ca să citéscă în public edictul, care cuprindea urmatórele: „Domnul dreptaţeĭ a poruncit vouĕ: fiind-că împăratul Zeno şi prea nobila Placidia scriseră prin Alexandru, barbat ilustru, cerênd ca biserica Cartageneĭ (ce se ţine) de religia vóstra să-’şĭ aĭbă episcopul sĕŭ, a poruncit a se face acésta şi le-a respuns lor sau trimişilor a ordonat a le spune, ca precum aŭ cerut, să ve alegeţĭ episcop pre care-l veţĭ voi cu acésta, ca episcopii religieĭ nóstre, carĭĭ sunt în Constantinopole saŭ prin alte provinciĭ din Orient, episcopii noştri fără ordinul luĭ să aiba voie, ca să vorbésca cu poporul în bisericele sale şi orĭ în ce limbă ar voi să cultive legea creştină, precum şi voĭ să aveţĭ libertate aicĭ saŭ în alte bisericĭ, cari sunt instituite în provinciile africane, a face liturgie saŭ a cuvênta în bisericele vóstre, şi cele ce sunt ale legeĭ vóstre să faceţı cum voiţı Căcı, dacă nu va fi observată acésta ın privinţa lor, atât episcopul care va fi hirotonisit saŭ clericiĭ, precum şi alţĭ episcopĭ cu clericiĭ lor, cariĭ sunt în provinciile africane, se ordonă a fi trimişĭ între Maurĭ.“

După ce s’a cetit edictul în presenţa nóstră în tóta biserica în 14 calende din Iulie, începuram a plânge murmurând, pentru că prin „vicleniĭ“ premeditate de ceĭ rĕĭ s’a pregatit persecuţia viitóre, şi ast-fel marturisim că s’a ḑis trimisuluĭ; „dacă este aşa, ca se pun aceste condiţiĭ periculóse, biserica acésta nu se bucură a avea episcop. Să o guverneze Christos, care tot-déuna póte sa-o guverneze“. Care sfat n’a voit legatul să-l priméscă. Odată şi poporul s’a aprins de mânie şi a început a striga în cât cu nimic nu se putea înblânḑi.

*). Ast-fel hirotonindu-se episcopul Eugenie, bărbat sânt şi placut luĭ D-ḑeŭ, s’a bucurat fórte mult şi s’a veselit biserica luĭ D-ḑeŭ. Mulţimea catolica începu a se maı linişti sub dominaţiunea barbară, fiind împĕcaţı dé hirotonia pontificeluı, cacı mare numĕr de tinerĭ şi tinere bucurându-se împreună, mărturisau ca înca nu vĕḑuse episcop şeḑênd în tronul seŭ.

Abĭa a început acel barbat al luĭ D-ḑeŭ, Episcopul Eugeniŭ, prin îndemnarea catre fapte bune a se consid·ra de venerabil şi respectat chĭar şi de aceı de afară şi ast-fel a fi plăcut tuturor, că, dacă ar fi fost trebuinţă, cu toţiĭ ş’ar fi pus sufletul cu plăcere pentru el. Şi Domnul facea atâtea milosteniĭ prin el, în cât se parea de

necredut ca el să împarta atâta, când se ştie ca barbarii luaseră totul, în cât biserica n'avea voie a poseda nici un ban. Daca ar începe cine-va să vorbéscă despre umilinţa luĭ, caritatea şi pietatea cu care -'l înzestrase D-ḑeu, n'ar putea sa spue. Bani la el se dovedeşte ca n'a remas nicĭ odată, fără numai póte când i se oferea în timpul, când deja sórele arătând cursul nopţei dadea rând şi loc întunericului. Pastra atâta câtu-i ajungea pentru o ḑi, nu cât ar cere avariţia, dându-ĭ D-ḑeu la timp cu îmbelşugare destul de mult Dar fiind-că se respândise vestea despre dênsul şi era manifesta, începura de aici episcopiĭ Arienilor din invidie a-'l lovi greu, uneltind asupra lui calomnii pe fie care ḑi, mai ales Cyrila. Ce e maĭ mult? Stârnira despre el, ca nici odată n'ar şedea în tronul seu şi nicĭ ca face obicĭnuitul cuvênt poporuluĭ luĭ D-ḑeu; dupa aceĭa că ar fi oprit pre uniĭ barbaţi şi femei îmbracaţĭ ca barbariĭ, pre cariĭ i-ar fi veḑut intrând în biserica·

El a rĕspuns cum se cuvenea: „Casa luĭ D-ḑeŭ este deschisă tuturor, intrând cine-va nimene nu-'l va putea alunga;“ maĭ ales ca o mare mulţime din ceĭ ce intraŭ în hainele lor eraŭ dintre catoliciĭ noştri, pentru că serveaŭ caseĭ regale.

⁴). Dara dupa ce a primit dela omul luĭ D-ḑeŭ ast-fel de resspuns, a hotarît sa se pue la pórta bisericeĭ muncitorĭ. Cariĭ veḑênd vre o femee sau vre un barbat umblând în felĭul némuluĭ seu, îndata aruncându-i în cap un feliu de îmbrăcaminte cu ace mici în care lega perul şi strîngênd tare de odată luaŭ cu pĕrul şi tótă pielea de pre cap. Unii când li se faceau acésta închideau ochiĭ, alţiĭ mureau de durere. Pre femeĭ, după acéstă pedépsă, le purtaŭ cu capetele góle de piele prin pieţe, mergênd înainte un vesticotor, spre a-li arata la tóta cetatea; ceĭa ce pentru dênsele era o suferinţa mult mai mare, de cât cea pre care o îndurase. Dintre carii pre mulţi am cunoscut, şi nu ştim să fi fost vre unul dintre dênşii, care sa se fi abatut din calea cea adevarata chiar când îi urmareaŭ cu pedepse. Dar fiind-ca, cu chipul acesta n'a putut sa înfrânga murul credinţeĭ nóstre, a cugetat ca ómenii de legea nóstra adunaţi în staulul eĭ sa nu se bucure nici de mâncare nici de ajutorurile obicĭnuite. Ba înca au început sa-'i îngrozésca şi cu munci de câmp. A trimis la câmpul din Utica barbaţi nobili şi delicaţi, ca sub arşiţa sórelui arḑĕtor sa scótă buruenile din grâu, unde toţi mergênd cu veselie se bucurau în Domnul. In societatea acestora era unul cu mâna uscata, care suferind de mai mulţi ani nimene n'avea compatimire pentru el. Acesta scuzându-se cu adevarat ca nu póte lucra, mai tare i s'a poruncit să mérgă. Insa dupa ce a ajuns la locul acela şi maĭ

ales că plângeau toţi rugându-se, prin îndurarea divină, acea mână uscată a mărturisitorului s'a facut sanatósa. De aici ş'a luat început persecuţia lui Huneric şi suferinţele nóstre.

⁵). Iar el, care până acum se aratase blând tuturor, dorind ca după mórte să rĕmâe domnia fiilor, ceĭa ce nu s'a întêmplat, a început a urmarĭ cu asprime pre Teoderic fratele sèu şi pre fiii lui şi chĭar pre fiiĭ frateluĭ séu Gentimis. Dintre carii pre nimene nu-l lăsa, până ce nu-'l omora dupre pofta inimei sale. Mai înteiu sciind că soţia frateluĭ sèu este vicléna, cred ca, pentru ca nu cum-va prin consiliĭ-mai iscusite sa înarmeze contra tiranului pre bărbatul sau pre fiiul mai mare, care era prudent şi înţelept, porunceşte sa o tae cu sabia sĕvêrşind crima. Dupa ce ucide şi pre acel fiu fórte învetat, caruea, dupa constituţia lui Geiseric, se cuvenea domnia mai ales ca el era mai mare dintre toţi nepoţiĭ, se întêmpla sa sevêrşască ceva şi mai crud.

Stând mulţimea în mijlocul cetaţeĭ, în piaţa noua pentru înalţarea episcopului religieĭ sale, anume Iucund pre care -'l aclamau patriarh, a poruncit sa se arḑa cu foc, pentru ca era fórte primit în casa lui Teoderic fratele regeluĭ, care casa putea prin alegere sa obţie domnia vre odată. In acésta crima impiósa am zerit noi reul ce trebuea sa vie asupra nóstră, ḑicênd noi în de noi: „Daca s'a purtat aşa de crud cu preotul seu, cum ne va cruţa el pre noi sau pre al nostru“? Atunci a trimis în exil cu cruzime şi pre fiul mai mare al lui Gentun, anume Godagis, cu soţia, fără mângâerea de a lua cu sine vre un servitor sau servitóre, iar pre fratele seu Teoderic, după uciderea soţiei şi a fiului, iaraşi l-a exilat gol şi desperat; dupa mórtea caruea pre fiul mai mic care-'i remăsese şi pre doue fiice maĭ mari, punêndu-i pre asine cu batjocore ĭ-au aruncat departe. Dar şi pre comiţi fórte mulţi şi pre nobili din naţiunea sa, pre urmarindu-i cu obiecţiuni false, ca ar ţinea mai mult la frate-seu, pre uniĭ i-au ars, pre alţii 'i-au taiat, imitând pre părintele seu Geiseric, care a înecat pre soţia fratelui seu, legându-ĭ o piatra de grumaz şi aruncându-o în Ansaga faimosul fluviu al Cirtensei, şi dupa mórtea mamei chiar şi pre fiĭ i-aŭ omorît. Dar şi pre mulţĭ, pre carii parintele seu Geiseric murind 'i recomandase lui punênd la mijloc juramêntul, acel nelegiuit şi călcator de juramênt i-au muncit cu diferite pedepse şi cu foc. Cacĭ pre Heldica, pre carele parintele lui l-a facut mai mare preste regat, deja batrân şi înaintat în vrêstă cu ruşine i-a taiat capul, şi pre soţia lui cu altele, a nume Teucharia, a ars-o în mijlocul cetaţei. Ale caror corpurĭ a poruncit a le trage prin strade

şi pieţe, care zăcênd tótă ḑiua, dupa ce a fost rugat de episcopii sei, abea către séra a îngaduit a le înmormênta.

Pre Gamut, frat·le Heldicei, fiind-ca fugise la biserica lor, n'a putut să-l ucida; totuşi închiḑêndu-l într'un loc murdar al latrinelor a hotarît să remâe acolo mult timp. Dupa aceia l-a condemnat ca pre viitor să faca grópe pentru viţe de vie cu un ţaran ce paştea capre; pe carii de două-spreḑece ori pre an, adeca în fie-care lună, 'ĭ sdrobea cu bătai crâncene, îngăduindu-le abea puţina apa şi pâne de mâncare. Acésta aŭ suferit ei timp de cinci sau mai mulţi anĭ; cărora aceste suferinţe le-ar fi putut folosi pentru neguţitoria vecinica, daca ar fi fost catolici şi daca li s'ar fi socotit acésta pentru credinţa lor. Dar pentru aceia n'am putut trece cu vederea acésta ca sa nu vorbim cât de puţin despre impietatea regelui chiar catre ai sei, care nu numai pre episcopul seu Iucund, precum am aratat mai sus, l-a ars cu foc, dar şi pre presbiteri şi pre diaconii sei, adeca Arianĭ, au ars fórte mulţi şi chiar spre sfaşiarea férilor sălbatice i-a dat.

6). Deci scapându se în scurt timp de toţĭ acei de care se temea şi întărindu-şi regatuĭ, precum credea el, care era de curând şi decăḑut, fiind ast-fel liniştit şi asigurat din tóte părţile s'a îndreptat tóte sageţile furiei sale, *ca un leŭ răcnind,* spre a persecuta biserica catolică. Totuşi maĭ înainte ni s'a prevestit prin videnii şi semne furia persecuţiei şi reul ce ne ameninţa. Caci chiar cu doi ani mai înainte, a veḑut cine-va biserica Fausta înpodobită fórte frumos, cu lumînarile aprinse, iar vestmintele şi velul strelucind de lumina candelabrelor; şi pe când se veseleau de atâta strelucire a luminei, deodată, ḑice, s'a stins strélucirea acelei luminĭ placute şi facêndu-se întunerec s'a facut un miros nesuferit; şi tóta mulţimea acea a fericiţilor a fost data afară de nişte Etiopi ce-i alunga, pentru care plângeau necontenit, ca de acum nu vor mai vedea lumina de mai înainte. Visiunea acésta s'a spus sântului Eugeniu în presenţa nóstra. Vĕḑut'a şi un preot tot acea biserică a lui Faust plină de o mulţime nenumerata de popor şi dupa cât va timp a fost deşertata şi umpluta de o mulţime de capre şi de porcĭ. Un altul iaraşi a veḑut o arie cu grîu gata de vênturat, socotindu-se ca înca n'a sosit timpul a desparţi grâul de paie. Şi pe când cu placere priveau la acea gramadă mare, ce era împraştiata, de odata iata că venind un vênt începe a arata venirea tempestaţei prin vejiitul seŭ şi prin ridicarea colbuluĭ; care furtuna tóte paiele acelea le-a radicat, remânênd grîul.

Dupa aceia a venit unul cu statura nalta, cu faţa strelucitóre şi cu îmbracamintea luminósa, şi a început a arunca graunţele slabe

şi secĭ şi a curaţi grîul de neghina. Care mult timp esaminând acea grămadă mare, dupa ce o a curaţit, o a redus abea la o grămagióra mica. Altul iaraşi a ḑis: Sta cineva fórte sus de-asupra munteluĭ care se numeşte Zinquensis şi striga la drépta şi la stânga: fugiţi, fugiţĭ. Altul a veḑut ceriul roşindu-se şi tulburandu-se cu norĭ sulfuroşi, carii începura a arunca petre mari; care petre când cadeau pre pamênt, mai mult se aprindeau şi ardeau cu flacare mai marĭ şi intrând în launtrul caselor ardeau tot ce afla. Cel ce a veḑut însa, ḑice, fiind-ca se ascunsese într'o camera, prin îndurarea divina n'a putut veni flacara pâne la el; ca sa se împlinésca cuvêntul acel profetic: *inchide uşa ta, ascunde-te puţin câtuşĭ de cât, până ce v'a trece mânia lui D-ḑeu* (Isaia 26, 20).

Veḑut-a şi venerabilul episcop Paul un arbore care-şi întindea ramurile sale înflorite până la ceriu, şi prin întinderea sa umbrea maĭ tótă Africa. Şi pe când toţi se bucurau de marimea şi întinderea luĭ, iacă de odata, ḑice, a venit un asin violent, care frecându-şi grumazul sĕu de radacina lui cea tare, împingênd el a caḑut la pamênt acel arbore minunat. Dar şi onorabilul episcop Quintian s'a veḑut pre sine stând pre un munte de unde privea o turma nenumerata de oi ale sale, şi în mijlocul turmei erau doue óle ce clocoteau fórte tare. Erau şi ucigetorii de oĭ, cari puneau carnea lor în ólele ce ferbeau; şi ast-fel s'a consumat tóta turma acea mare. Ḑic ca acele doue óle să fie douĕ cetaţi: Sieca Veneria şi Laribus, în care a fost adunata mai înteiu mulţimea, din care s'a început focul, sau regele Huneric şi episcopul seu Ciril. Dar cred ca este de ajuns a spune atâta din multele visiuni, pentru scurtime.

[1]). Şi înca ce? Incepe tiranul prin o porunca înfricoşata, ca nimenĭ în palatul seu se nu fie militar şi sa nu fie nici într'o funcţiune publica, daca nu s'ar face Arian. Din care un mare numer, neînvinşi de asprime, ca sa nu pearda credinţa, s'au lasat de miliţia temporala; pre carii dupa ce i-aŭ alungat din case şi i-au despoiat de tóta averea i-au exilat în insulele Sicilia şi Sardinia. Pentru un timp s'a grabit a porunci în tóta Africa ca averea episcopilor noştri morţi să o ia fiscul; acel care ar putea urma celui mort, sa nu se hirotonésca până ce mai înteiu nu va aduce fiscului regal suma hotarîta de cinci-ḑeci de arginţi. Dar când diabolul se încerca sa construésca acest edificiu, îndata a bine-voit Christos sa-l darâme. Se sculara casnicii sei ḑicêndu-i: „daca s'ar întări acésta porunca a vóstra, episcopii noştri de prin parţile Tracieĭ, carii sunt prin alte locuri, ar pati mai reu“. Dupa acea a poruncit a aduna pre sântele fecióre, trimiţênd acolo Vandali cu móşe din némul lor spre a le inspecta şi viola în contra

bunei cuviinţĭ fara ruşinare, unde nici mamele nu erau de faţa nici vr'o matrona. Spânzurându-le şi legându-le de picióre greutaţi mari, le ar lea cu drugi de fier înroşit, punêndu-le, la spate, pe pântece, ţîţe şi cóste. Carora li se ḑicea în suferinţele lor: „spuneţi, ca episcopii şi preoţii voştriĭ se culcă cu voi". Din causa cruḑimei pedepselor, scim ca multe s'aŭ stins atuncea; altele, care rĕmaseră, au îmbatrânit fiindu-le pielea arsă. Se încerca a afla calea, cum ar face ca persecuţia sa fie publică, precum a şi făcut. Şi aşa facênd n'a putut afla nicĭ un chip, ca sa batjocorésca biserica lui Christos.

[8]). Cu câte rîuri de lacrîmĭ a'şi putea să descriŭ, când a hotarît exilarea în pustie a episcopilor, preoţilor, diaconilor şi a altor membri ai bisericeĭ, adeca a patru-mii-noue-sute-şéseḑecĭ şi şése? între carii erau o mulţime bolnavĭ de picióre, alţiĭ din causa vêrstei lipsiţi de lumina temporala, între carii era şi fericitul Felix episcop Abiritanu, avênd deja în episcopat XLIV de ani, care lovit de paralisie numai simţea nimic şi abea vorbea. De care cugetând noi ca n'ar putea sa stea calare, am creḑut ca regele rugat de ai sĕi, cel puţin sa-ĭ poruncésca a se grabi ca să móra la Cartagena, fiind-ca în exil numai era de ce sa-l ducă. Tiranul însa, se spune că ar fi ḑis cu furie: „Daca nu póte şedea pre animal, sa se înjuge doi boi neînvĕţaţi şi legându-l cu funie sa-l traga şi sa-l duca unde am poruncit eu". Legându-l de-acurmezişul pe un catîr ca pe un trunchiu de lemn l-au purtat tot drumul.

[9]). Toţĭ se adunară în cetaţile Sica şi Lare, ca acolo venind Maurii sa-i dea pre mâna lor, ca să-i duca în pustie. Maĭ veniră încа şi doi comiţi fórte vicleni, carii cu cuvinte blânde începura a vorbi cu marturisitorii lui D-ḑeu. „Ce vi se pare voue, ḑiseră ei, ca sunteţi aşa de îndaratnici şi ve împrotiviţi aşa de mult la ordinele domnului nostru, voi aţi putea să fiţĭ onorabili în faţa regelui, daca v'aţi grabi să faceţi voia lui". De îndata, strigând ei cu glas mare şi ḑicênd: „Creştinĭ suntem, catolici suntem, mărturisim neschimbat pre unul D-ḑeu în treime", aŭ fost închişĭ cu paza maĭ aspră, ceia ce până acum era maĭ blândă, căci ni se da voie a intra şi a face cuvênt de învеţătura fraţilor, precum şi a celebra dumneḑeeştile misterii. Acolo erau şi fórte mulţi copii, pe care-i însoţa mamele lor din dragostea păriutésca, unele bucurându-se; unele se bucurau ca aŭ născut martirĭ, altele se încercaŭ de a opri de la mărturisirea credinţei pre cei ce erau gata sa móra în potopul botezareĭ de a doua óra. Totuşĭ pe nimenea nu l-a învins atunci nici blândeţa, nici pietatea trupéscă (amorul filial) n'a înclinat pre cine-va la pamênt. Caci cu placere se istorisa, ceia ce

a făcut atuncĭ o bătrână. Căcĭ pe când călatoream cu oştirea luĭ D-ḑeu, însoţindu-ĭ şi câte odata mergeam nóptea maĭ mult pentru arşiţa sórelui, zăriram o femeie purtând sacul şi alte vestminte, şĭ ţinênd pre un copil de mână îl mângăia cu aceste cuvinte: „alérga, Domnul meu; vedi cum merg toţi sânţii şi se grabesc veselĭ la cununi". Fiind ca noĭ începuram a-i observa, ca se pare nepotrivit a se uni cu bărbaţĭ din causa sexuluĭ, saŭ a se asocia cu armata lui Christos, a respuns: „Bine-cuvêntaţi, bine-cuvêntaţĭ şi ve rugaţi pentru mine şi pentru acest mic nepot al meu, fiind-că, de şi pecatósă, sunt fiica unuĭ episcop din cetatea Zuritană". Căria noi ĭ-am ḑis: „şi pentru ce umbli aşa umilita, şi pentru ce voeşti să mergĭ un drum aşa de lung?" Care a rĕspuns: „merg în exil cu acest mic serv al vostru, ca să-nu-l afle inimicul singur şi să-l cheme la mórte din calea adevĕrului". La aceste cuvinte plinĭ de lacrimĭ n'am mai putut ḑice nimic fară numai sa fie voia Domnului.

[10]). Dar fiind-ca adversarul, care ḑicea odinióra: *împărţi-voiŭ prăḑi, umple-voiŭ sufletul meŭ, ucide-voiŭ cu sabia mea, stĕpâni-va mâna mea* (Eşire, 15, 9), n'a putut vêna nimic, caută locuri înguste şi îngrozitóre, în care se strîngă în închisorĭ armata luĭ D-ḑeu. Atuncĭ li se interḑise chiar mângâerea visiteĭ omeneşti, se puseră păzitori şi greu bătuţĭ de soldaţi, mărturisitorii luĭ Christos sunt aruncaţĭ unul după altul în acea închisóre strîmtă, unul peste altul, ca o grămadă dă lăcuste, sau mai bine ḑis, ca grăunţele fórte preţióse de grîu. In care strîmtorare nu era nicĭ un loc de retras pentru trebuinţa naturala; ci stercurile şi urina constrînşĭ de necesitate o făceaŭ acolo, în cât acea putóre şi oróre era mai mare de cât tot feliul de pedepse. La carii abea am fost admişi o dată a intra pre ascuns, pre când dormeaŭ Vandaliĭ şi după ce am dat darurĭ marĭ Maurilor. Care intrând ca într'o grópă de noroiu, am început a ne cufunda până la genuchĭ, şi veḑênd acésta am ḑis ca atunci s'a împlinit ḑicerea luĭ Eremia: *ceĭ ce se nutreaŭ în desfătări, sunt încunjuraţĭ de ştercurĭ* (Plângerĭ. 4, 5). Ce se mai ḑic? s'a dat ordin Maurilor, carii pretutindenea făceaŭ sgomot, ca să se gatéscă la drum, unde erau destinaţĭ.

[11]). Ast-fel eşind într'o ḑi de Duminică cu vestmintele, faţa şi capul pline de necuraţenii, de şi eraŭ ameninţaţĭ cu cruzime de Mauri, totuşĭ cântau Domnului cu bucurie imnul: *acésta este gloria tuturor sânţilor luĭ* (Ps. 149, 9,). Pe atuncĭ era acolo fericitul pontifice Ciprian, episcopul Unisiberei, mângăitor ales, care încalḑa pre fie-care cu iubire piósă şi părintésca nu fară a versa rîuri de lacrîmi, pregatit a-şi *pune sufletul sĕŭ pentru fraţĭ* (I Ion, 3, 16), şi daca ar fi fost de trebuinţa, de buna voie s'ar fi dat la ast-fel

de patimirĭ, care tot ce a avut a dat fraţilor lipsiţı, carıı erau în acea necesitate, căcı cauta ocasiunea cum ar putea sa se asocieze cu marturisitorii, însuşı el fiind marturisitor cu sufletul şi prin virtute. Care dupa aceĭa pre mulţĭ bolnavĭ în agonie şi întristaţı ĭ-au cercetat în închisorĭ şi ĭ-au urmat în exil—ceĭa ce dorea fórte mult. Câta mulţime de ómenĭ alerga atuncĭ din tóte părţile şi de prin oraşe, ca sa vadă pre martiriĭ luĭ D-ḑeu, mărturiséscă caiîe şi cărările, care nu maĭ puteau cuprinde mulţimea ce venea; alergând prin vaĭ mulţimea nenumarata a credincioşilorŭ se pogora de pe vîrfurile munţilor, purtând lumînărĭ de céră în mânĭ, şi prosternênd pre copiii lor pre urmele martirilor strigau cu vocea ast-fel: „Cuı ne lasaţı pre noĭ nenorociţiĭ, mergênd voı la cununĭ? cine va boteza pre aceştı pruncı în apa fôntâneı nesecate? Cine ne va primi datoria penitenţeı şi îndemnaţı de mila neîmpacareı ne va deslega de legaturile pecatelor! cacı voue vi s'a ḑis: *Orĭ-ce veţĭ deslega pre pămênt, vor fi deslegate şi în cerurĭ* [Mat. 18, 18]. Cine ne va îngropa, murind noĭ, cu rugaciunı solemne? De la cine să cerem obicınuitul rit al sacrificiuluĭ divin? Era bine sa fi mers şi noı cu voĭ, daca ar fi permis, pentru ca nicı o necesitate să nu desparta ast-fel pre fiĭ de parinţı". Nicĭ un mângâitor n'a avut voıe a merge la aceı ce strigau ast-fel şi plângeau, ci mulţimea era constrînsă a alerga, ca să ajunga maı curând acolo unde era pregatit locul de osândă. Fiind-ca uniĭ batrânĭ şi alţiı de şi tinerĭ eraŭ delicaţĭ şi nu puteau merge, începura a-ı lovi cu vîrfurile lăncilor şi cu petre, spre a merge maı iute; din care cauza slabind şi maĭ mult erau cu totul lipsiţı de putere.

[12]). S'a poruncit apoı Maurilor, ca pre aceı, carii numaĭ puteau umbla, cu piciórele legate ca pe nişte cadavre de animal mort sa le traga prin locurı aspre şi pline de petre ascuţite, unde maĭ înteiu vestmintele, apoı chiar membrele se sfâşiaŭ, aicĭ capul li se sdrobea de vîrfurile petrelor ascuţite ca sabia, aiurea li remânea cóstele şi aşa 'şĭ dădeau sufletul în mânile celor ce ce-ı trăgeaŭ, a căror numĕr nu l-am putut însemna din causa mulţimeı, totuşĭ se póte cunósce, cacĭ întreg poporul scie mormintele sânţilor, deosebindu-le de mormintele ordinare. Ceı-l-alţı ajunsera în locurı singuratice, unde li s'a dat sa manânce orz ca vitele. Acolo seḑice că era aşia de mare mulţime de animale veninóse şi scorpiı, în cât s'ar parea de necreḑut celor nesciutorı, care de departe chiar, numaı prin suflarea lor respândeau virusul veninuluĭ, de muşcatura scorpieĭ se ḑice ca nimene n'a scapat când-va. De sebatacia acea veninósa se spune că nicı unul dintre servitorii luı D-ḑeu n'au fost vatamat până acum, aparându-ĭ Christos. Dar fiind-ca acolo se nutreau cu graunţe de orz,

şi acestea li s'au luat dupa aceia; ca şi cum D-ḑeu, care a ploat mana parinţilor, n'ar fi putut sa nutréscă pre servitorii sei într'un ast-fel de exil.

[13]). Cugeta şi maĭ rele în contra bisericei luı D-ḑeŭ, ca, taind unele membre, sa pérda corpul sfâşiind totul. Cacĭ în ḑiua Inalţarei Domnuluĭ a trimis episcopului Eugenie o porunca, ce trebuea să se citésca în mijlocul bisericei faţa fiind şi Regin, trimisul împeratuluĭ Zenone, care cuprindea între altele şi aceia, ca trebuia sa se comunice Africei întregı prin curieri:

„Huneric regele Vandalilor şi al Alanilor tuturor episcopilor omousiani. Nu odata, ci de mai multe ori s'a oprit ca preoţiĭ voştri sa nu faca întruniri în parţile Vandalilor, ca nu prin înşelaciune se atraga sufletele creştine. Care lucru mulţí despreţuind s'aŭ aflat celebrând liturgii în parţile Vandalilor în contra interḑicerei, spunênd că ei ţin credinţa creştina neatinsa. Şi fiind-cá nu voim să fie scandal în provinciile date noue de D-ḑeu, de aceia sa cunóşteţi, ca voind D-ḑeu şi cu consimţimêntul sânţilor noştri episcopĭ, am hotărît, ca în ḑiua Kalendelor de Februara ce vine, fără nicĭ o scusă sa veniţĭ cu toţiĭ la Cartagena, ca să puteţĭ discuta despre credinţă cu venerabiliĭ noştri episcopí, şi să aduceţí doveḑi proprie din sânta Scriptura pentru credinţa omousianilor pe care o aparaţí, prin care sa se pótă cunósce, daca voi ţineţi credinţa integra. Cuprinsul acestui edict l-am trimis tuturor celor împreunĭ cu tine episcopiĭ aflătorĭ în tóta Africa. Dat în ḑiua de XIII, Kal. Iunie. în anul al şéptelea al luĭ Huneric."

[14]). Decĭ luînd cunoscinţa şi cetind acésta cei de faţă, de odata *s'a întristat inima nóstră şi s'aŭ întunecat ochii noştri* (Plâng. 5. 17), şi cu adeverat atunci s'a schimbat ḑiua serbatorei nóstre în durere şi cântarile întru plângere, fiind ca cuprinsul edictului arata furia persecuţiei viitóre, şi maĭ ales unde a ḑis: „în provinciile nóstre date de D-ḑeu, nu voim sa fie scandal," ca şi cum ar fi ḑis: „în provinciile nóstre nu voim să fie catolici." S'a vorbit ce ar fi de facut. Nici un remediu nu s'a aflat pentru nenorocirea ce ne amenință, spre a se îmblânḑi inima barbarilor, făra numaĭ să se deie înscris de catre sântul Eugenie urmatoriul text:

„Ori de câte ori este vorba despre suflet sau despre viéţa eternă, precum şi despre credinţa creştina, este de trebuinţa sa se dea fara téma aceia ce se cere, precum a gasit de cuviinţa bunatatea regala. De curênd puterea regala a bine-voit a însciinţa pre Umilinţa mea, prin notarul Vitarit, care ni-a cetit ordinul în privinţa religiunei şi a credinţeĭ în biserica, faţa fiind clerul şi poporul. Din cuprinsul acestuia am înţeles, ca ordinul regesc este de aseminea pentru toţi ceĭ

împreună cu mine episcopĭ, ca sa vie în ḑiua hotarîtă pentru discuţia în privinţa credinţeĭ, ceia ce afirmam ca s'a priimit cu respect. Numituluĭ notar ı-a atras atenţiunea Umilinţa mea, că trebue sa sĕ facă cunoscut chiar şi tuturor parţilor de peste marea, carii sunt de aceiaşĭ religie cu noĭ, saŭ carii aŭ împărtaşire cu noĭ, fiind-ca pretutindenea cu toţii se supun stepânireĭ eĭ; maĭ ales că este vorba de tótă lumea şi nu numaĭ de proviinciile Africeĭ. Şi fiind-că am promis a me oferi, după ce voiu primi respuns, de aceia cer cu rugăminte la Magnificenţa ta, ca se bine-voeştĭ a spune Domnuluĭ şi prea înduratuluĭ rege amintita mea propunere, ca să cunóscă favorabil îndurarea sa, că noĭ nu fugim şi nu declinam cu ajutorul luĭ D-ḑeu nicĭ decum disputa în privinţa legeĭ, dar fara consimţimêntul tuturor noĭ nu putem sa ne însuşim causele privitóre la credinţa nóstră. Să bine-voiasca a consimţi pentru ceia ce cerem prin bunatatea sa cea mare şi prin dreptatea înţelepciuneĭ sale. Dată de Eugeniŭ episcopul bisericeĭ catolice din Cartagena."

[15]). Dar îndată ce s'a făcut acésta propunere de către fericitul Eugenie, acela care concepuse deja *durerea* se silea *a nasce nedreptatea*, şi aşa se vede că a poruncit sântuluĭ barbat Eugenie episcopul prin Obad, prepositul regatuluĭ: „Supune mĭ tótă lumea, şi să fie sub stĕpânirea mea tóte parţile lumeĭ, şi voiu face ceia ce ḑicĭ, Eugenie". La care fericitul Eugenie a rĕspuns pre cât a putut: „de ce, ḑice, sĕ nu aibă, acésta n'ar fi trebuit să se ḑica; cacĭ este ca şi cum s'ar ḑice unuĭ om să umble şi să sbóre prin aer, ceĭa ce nu este cu putinţă natureĭ omeneştĭ. Eu am ḑis: „dacă puterea regeluĭ doreşte se cunóscă credinţa nóstră, care este una şi adeverata, sa triméta la amiciĭ seĭ; voiŭ scrie şi eu fraţilor meĭ, să vină episcopiĭ ceĭ împreună cu mine, cariĭ împreuna cu voĭ adunându-se să póta dovedi adeverul credinţeĭ nóstre şi maĭ ales biserica Romana, care este capul tuturor bisericelor." La acestea (a respuns) Obad: „decĭ tu eştĭ aseminea regeluĭ, Domnuluĭ meŭ"? Episcopul Eugenie a ḑis: „eŭ nu sunt aseminea regeluĭ, dar am ḑis: dacă doreşte să cunóscă credinţa cea adevĕrata, să scrie amicilor seĭ, ca să triméta pre episcopiĭ noştri catolicĭ, şi eu voiu scrie episcopilor meĭ, fiind-ca causa bisericeĭ catolice este una". Eugeniu facea acésta, nu ca n'ar fi fost în Africa, cine să respinga obiecţiunele adversarilor, dar venind aceĭ cariĭ nu erau sub stepânirea luĭ sa aibă maĭ mare siguranţa de libertate şi sa vestésca la tóte popórele şi preste tot pămêntul calomniile apasăreĭ nóstre.

[16]). Dar acel care uneltea vicleşug, n'a voit sa asculte argumentele puternice ce se aducea, şi îndata ce auḑea de vre-uniĭ din e-

piscopiĭ eruditı, îĭ neliniştea prin diferite persecuţiuuı. Trimisese deja în exil pre episcopul Secuudian Vibianu, lovindu-l cu 150 de vergĭ, de asemiuea şi pre Presidiu Sufetulénu, barbat fórte iscusit. Atuncĭ a batut cu vergĭ şi pre venerabiliĭ Mansuet, German, Fusul şi mulţĭ alţiĭ. Pe când se făceau acestea, porunci ca dintr'aĭ lor nicĭ uuul sa uu aıba ınasa comuua cu aı noşrti şi sa nu mănânce nicĭ-odata cu catolicii. Care lucru nu le-a adus lor nicĭ un beneficiu, dar nouĕ mare folos. Cacı dacă *cuvêntul lor*, după cum ḑice Apostolul, *se întinde ca o cangrenă,* (II Tim. 2, 17.), cu atât maı mult fiind împreună la masă ar putea să se întineḑe, cum ḑice ĭaraşı Apostolul *cu ceĭ nelegiuiţĭ să nu mâncaţı* (Cor. 5, 11).

[17]). Dar pe când focul persecuţieı se aprindea şi flacara strebatea preste tot locul, ne-a aratat Dumneḑeu o minuue prin servul seu credincios Eugeniu, pe care nu trebue sa o trec cu vederea. Ear în aceĭaşĭ cetate, adecă Cartagena un om óre-care orb şi cunoscut cetăţenilor, anume Felix. Acestuea, sĕ ḑice, că i s'a arătat în vis Domnul, în zorı de ḑiua, la Epifanie şi ı-a ḑis: „scóla, mergĭ la servul meŭ Episcopul Eugeniu şi spune-ĭ că eu te-am trimes la el. Şi în timpul când bine-cuvêntéză (apa), ca să se boteze ceĭ ce vin la credinţă, să atingă ochiĭ tĕı; îţı va veni lumina şĭ veĭ vedea“. Care înspaimântat de o ast-fel de arătare, creḑênd, cum sĕ obicĭnueşte, ca ar fi fost amagit de vre-un vis, n'a voit orbul sa se scóle, dar când era sĕ adórmă ĭarăşĭ, ıarăşĭ i se spuse să se duca la Eugeniu. Iarăşĭ a neglijat şi de a treia óra a fost deşteptat şi îndemnat şi maĭ tare. Scóla pre copilul, care de obiceiŭ îl purta de mână şi s'a dus grabindu-se la biserica Fausta, se róga cu multe lacrîmĭ şi ḑice uuuı diacon, anume Peregrin, ca sa-l vestésca episcopuluı, aratând că are sa-ĭ spue în secret ceva important. Auḑind episcopul, a poruncit să iutroducă pre acel om; căcı din causa serbareĭ celeĭ marĭ resunau imnurile de nópte prin tótă biserica cântând poporul. Orbul a aratat antisteluĭ causa venireĭ sale şi ĭ-a ḑis: „nu te voiu părăsi, pănă ce nu-mĭ veĭ reda ochiĭ meĭ, cum ţi-a poruncit Domnul“. Caruea Sântul Eugenie ĭ-a ḑis: „Dute de la mine, frate; sunt uu pecătos şi nedemn şi maı greşit decât toţı ómeniĭ, maı ales ca în aceste timpurı sunt observat“. Iar acela ţinêndu-se de genuuchile luı nimic alta nu ḑicea fără numaĭ ceia ce ḑisese maı înainte: „precum s'a poruncit, dă-mĭ ochiĭ meı“. Incredinţându-se cu adevĕrat Eugenĭe şi fiiud-că timpul se apropia, a mers cu el la fântauă împreuna cu clericiĭ. Unde stând în genunchı cu plângere şi suspinurı cautând la ceriu, a bine-cuvêntat vasul cu apă; şi după ce s'a terminat rugăciunea, a respuns orbuluı ast-fel: „ţi-am spus, frate Felix, că sunt un om pĕcatos; dar

cine te-a învrednicit cu visita sa, sa-ţi dea ţie dupre credinţa ta şi sa deschidă ochiĭ teĭ". Şi îndata însemnând ochiĭ luĭ cu semnul crucei, de îndata a primit vederea de la Domnul care ĭ-a dat-o ĭaraşĭ. Pe care l-a ţinut la sine până ce se botezară cu toţiĭ, ca nu poporul escitat prin o aseminea minune sa înspăimânte pre barbatul, care primise lumina. După aceia s'a facut cunoscut bisericeĭ întregĭ. A mers la altar cu Eugenie, precum este obiceiul, acel ce fusese orb spre a aduce darul seŭ Domnuluĭ, pentru mântuirea sa, pre care primindŭ-l episcopul 'l-a pus pe altar. S'a facut sgomot mare ne maĭ putêndu-se reţinea poporul de bucurie. Indată a alergat un vestitor la tiran; Felix a fost răpit, întrebându-l necontenit, ce s'a făcut şi cum ş'a căpătat lumina? Decĭ ĭ-a ḑis plin de mânie, ceĭa ce ḑic şi Episcopiĭ Arienilor: „Acésta a făcut-o Eugenie prin rĕutate". Şi fiind că rĕmaseră ruşinaţĭ, neputênd să întunece lumina, fiind-că Felix era cunoscut şi se putea videa de tótă cetatea, totuşĭ vroiaŭ să-l ucidă, dacă s'ar fi putut, precum doreau Iudeiĭ să ucidă pre Lazar cel înviat.

[18]). Deja sĕ apropia ḑiua acea nefericită din calendele de Februarie, care era hotărîtă (an. 484). Se adunara episcopĭ nu numaĭ din tótă Africa ci şi din multe insule, plinĭ de suparare şi amăraciune. S'a facut tacere prin maĭ multe ḑile, pana ce prin diferite calomniĭ au căutat să omóre pre barbaţiĭ ceĭ maĭ învețaţĭ. Căcĭ pre unul din cercul celor învețaţĭ, anume Letu, bărbat fórte învĕţat şi puternic la cuvênt, 'l-a ars cu foc, după ce maĭ mult timp a îndurat suferinţele carcereĭ, creḑênd că prin un ast-fel de esemplu va înspaĭmânta pre ceĭ-l-alţĭ". In fine soseşte şi conflictul disputeĭ, la locul pre carele-l aleseseră adversariĭ. Decĭ aĭ noştri înlăturând orĭ-ce sgomot, ca nu cumva Arianiĭ se ḑică ca mulţimea nóstră ĭ-ar fi opresat, se aleg ḑece dintre aĭ noştri, cariĭ să respundă pentru toţĭ. Ciril se aşaḑa cu sateliţiĭ seĭ într'un loc înalt pe un tron fórte superb fiind faţa şi aĭ noştri, şi ḑisera episcopiĭ noştri: „Acea discuţie este plăcută, unde nu domină mândria, ci vine din înţelegere comună, ca, cercetându-se causa de catre ceĭ cunoscetorĭ, lucrând ambele părţĭ, să se cunósca ceĭa ce este adeverat: acum cine va fi cunoscĕtoriul, cine esaminatorul, ca sa confirme cumpăna dreptaţiĭ, dacă este bine pronunţata, séu sa o respingă, daca este însuşită pe nedreptul". Şi pe când se ḑicea unele şi altelea de acestea, a respuns notariul regeluĭ: „patriarhul Ciril aŭ ḑis uniĭ". Aĭ noştrĭ desaprobând modul necuviincios şi mândru cu care-şĭ usurpase numele ḑiseră: „ni se imputa că cedând noĭ Ciril 'şĭ-a însuşit numele acesta". Şi de aicĭ provocându-se sgomotul începură adversariĭ a calomnia. Fiind-că aĭ noştri cereaŭ

ca, dacă nu este permis mulţimeĭ inţelepte să esamineze, cel puţin să i se permită a privi, poruncіră ca toţĭ fiiі bisericeі catolice cariĭ erau de faţă să fie batuţĭ câte cu o sută de vergı. Atuncĭ fericitul Eugeniŭ a început a striga: „vadă Dumnedeu violenţa ce pătimim, cunósca durerea chinurilor, ce o suferim noı de la persecutorı“. Intorcêndu-se aĭ noştri catre Ciril disera: „Propune ce doreştĭ“. Ciril a dis: „Nu sciŭ latinesce“. Episcopiı noştri disera: „Noĭ scim că tu tot-déuna latinesce aı vorbit în public; acum nu trebue să te scuzezĭ, maĭ ales ca tu aĭ aprins focul acestuı lucru“. Şi vědênd că episcopiĭ catolicĭ sunt maĭ bine preparaţı pentru conflict, a declinat cu totul audienţa prin diferite derîderĭ. Ceia ce aĭ noştri prevedênd maĭ din'ainte scrisera un tratat despre credinţa compus destul de cuviincios şi suficient, dicênd: „dacă doriţı să cunósceţĭ credinţa nóstră, acesta este adevěrul de care ne ţinem“.

Gherasim Timuş.

Biografia Vornicului Teodor Burada.

Vornicul Teodor Burada este nascut în anul 1800, Iunie 28, în târguşorul Odobeştĭ, judeţul Putna.

La anul 1816 a fost trimes la studiŭ în Iaşĭ la Seminariul Veniamin din Mônăstirea Socola, care pe atuncĭ era singurul aşeḑământ în Moldova de instrucţiune publică. Pe la anul 1818 s'a dus în Focşanĭ, un e a învĕţat musica bisericéscă, psaltichia, la profesorul Constantin Chiosa, ĭar limba grécà, pe care o vorbea, piano şi ghitara, la profesoriĭ ce se aflaŭ acolo, şi pre cariĭ boerul din Ţéra Românéscă, Sĕrdarul Constantin Rob scu, locuitor în FocşaniĭMuntenĭ, ĭi adusese din Bucureştı, a caror nume cu parere de rĕŭ nu le putem da nefiind cunoscute.

Cu întêmplările politice, prin care a trecut ţara în anul 1824, sub Domnia luĭ Ioniţa Sturza Vodă, fiind presupus de rĕzvratitor în contra cârmuireĭ, a fost ridicat cu om domnesc, dus în Iaşĭ, vârît în protocolul cercetarilor şi trimes la închisóre, în arestul Camăreĭ domneştĭ, de unde după vre-o câte-va ḑile a fost surgunit spre canon la Mônăstirea Némţu. Dupa două lunı fugind de sub pază, a scapat în Ţéra Românésca, ducêndu-se în Bucureştı. Acolo prin mijlocirea luĭ Constantin Chiosa, fostuluĭ sĕŭ profesor, şi care pe atuncĭ era cap scólelor de musichie în limba naţionala din tot principatul Valahieĭ, a fost numit prin deḑretul luĭ Grigorie Ghica Vodă, profesor de musichie în oraşul Craiova, la scóla publică din Mônastirea Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ, pronumita „Biserica Slugerului Băluţa", după ce însă i se făcu maĭ întêiu ispitire (esamen) public de cätre comitetul scólelor. Acolo a stat ḑece lunı, apoĭ dupa a sa cerere a fost permutat în aceiaşĭ calitate în oraşul Cerneţĭ, judeţul Mehedinţı, la scóla de la biserica Sânteĭ Treimı; după aceĭa retragêndu-se din acésta funcţiune s'a dus în anul 1826, luna Noemvrie, cu boerul Ghiţă Opran în Viena, de unde despărţindu se, a calatorit în Triest, Veneţia şi alte oraşe din strĕinătate.

Dupa o calatorie de 16 lunĭ, s'a înturnat în Valahia, unde a stat un an; apoĭ ştiind ca Domnul, sub a caruĭ urgie se afla caḑut, numaĭ avea frînele carmuireĭ în mâna sa,

s'a înturnat în Iaşĭ, dând lecţiunĭ de musica instrumentală. El a fost cel întâiŭ *profesor român* de piano şi ghitară.

In anul 1829 a compus o metodă pentru ghitara, intitulată: *Gramatică românéscă de note pentru tot fundamentul Kitareĭ.* Ea urma a se tipari în anul 1833, în tipografia musicală a luĭ Gh. Asaki, din institutul Albineĭ, dupre cum se vede acésta din următórea înştiinţare, publicata în fóia de pe atunce: „Albina Românésca", pag. 180 din acelaşĭ an: „Musica este o îndeletnicire care îmblânḑeşte caracterul, îndulceşte traiul, mângâe întristarea şi aduce plăcere tuturor celor ce se împartaşesc de ea. Atâtea însemnatóre folosurĭ aŭ îndemnat încă din învechime a se face musica una din părţile educaţieĭ, şi ca acésta sa urmeze pretutindene pe la tóte instituturĭ şi shóle, precum şi din ceĭ particularĭ cu cel maĭ mare spor.

Dorind dl. Sulger Teodor Burada a împărtaşi pe compatrioţĭ de nişte asemene folosurĭ, a alcatuit o *gramatica saŭ shóla* pentru ghitară, cu pilde de ariĭ, danţurĭ şi cântice, prin care doritoriĭ sa póta învĕţa acest uşor instrument în cea maĭ scurta diastimă. Pentru înlesnirea tiparireĭ s'a ales mijlocul subscriereĭ cu preţ de 8 sorocoveţĭ esemplarul. Drept aceia cine va vroi a subscrie se va adresui aicĭ în Eşĭ la redacţia, pe la ţinuturĭ, pe la d-niĭ profesorĭ shólelor, iar în Bucureştĭ la dl. redactor *Curieruluĭ Român*".

Din împrejurărĭ însă necunoscute, acéstă *gramatică* a rĕmas netiparita. Manuscriptul se afla în pastrarea d-luĭ Teodor T. Burada, fiul defunctuluĭ Vornic, necomplect, în numĕr numaĭ de 11 file, pe care l-a cumpĕrat dela un anticar, care-l dobândise la desfacerea carţilor luĭ Gh. Asaki de catrĕ succesoriĭ sĕĭ.

Acésta gramatica de note presinta óre-care interes, prin faptul ca este, pre cât ştim, prima încercare a uneĭ espunerĭ a regulelor musiceĭ în limba româna. Observăm maĭ ales silinţele autoruluĭ de a exprima cu nume româneştĭ deosebiţiĭ termenĭ musicalĭ, precum şi în genere, ca tótă limba întrebuinţata pentru nomenclatura musicală este originala, de şi cam silita. Notele sunt numite dupre sistemul german.

Faptul ca prima gramatica musicala este o gramatica de ghitara, nu trebue să ne surprindă, întru cât, alature cu flautul, era singurul instrument maĭ nobil, cu care se puteaŭ îndeletnici boeriĭ noştri fara a se compromite. Pianurile în vremele acele erau încă fórte rare, iar violina deconsi-

derată ca un instrument dat a se cânta numaĭ de țiganiĭ lăutarĭ.

Inainte de a se da la lumină acéstă scriere, ea a fost cercetată de „Comisia privighetóre asupra cărților de cetit în Principatul Moldoveĭ“, carea, negasind în note de musică nimic compromițĕtor, învoi tiparirea. Iată și adresa trimisa autoriuluĭ, prin care i se învoi tipărirea gramaticeĭ: [1])

„Manuscriptul înfațișat de D-ta, sub titlu de *„gramatica musicală sĕŭ scólă pentru ghitară*, la cererea de a se învoi tipărirea, cercetându-se de comisie și vĕdêndu-se, că. încât privește instrucțiile eĭ, ele pot fi slobode a se da în tiparire, se slobóde D-tale acéstă voie cu condiție ca din esemplarele tipărite, unul din împreuna cu manuscriptul să daĭ la arhiva comisieĭ, ĭar altul la biblioteca școleĭ publice“ [2]).

La anul 1830, Septemvrie 21, căsătorindu-se cu fiica Șatraruluĭ Ión Isacescu, Maria, și nepótă Sĕrdaruluĭ Chiriac, deschid amêndoĭ un pensionat de fete în anul 1831; în care defuncta Maria Burada, soția sa, [3]) dadea lecțiunĭ de limba româna, franceză și grécă, pre care le cunoștea și le vorbea fórte bine, pe lânga că cunoștea și limba rusésca; ĭar Vornicul, pe atuncĭ Sulger, dădea însușĭ lecțiunĭ de piano și ghitara. Reproducem aci înștiințarea deschidereĭ acestuĭ întêiŭ pensionat, ținut de Românĭ; cacĭ până atuncĭ numaĭ Greciĭ și Franceziĭ se îndeletnicisera cu asemenea trebĭ:

„D. Sulgerul Teodor Burada cu a sa soție, nepóta D. Sĕrdaruluĭ Chiriac, aŭ cinste a face cunoscut, cum ca au așeḑat în cașa lor o pansione de nobile demoazele fiice de b er. In acéstă pansióne, dupre bune regule orînduite, pre lângă tóte îndemnarile cuviinciόse, vor primi tinerile persóne o deplina educație, în moral, în învĕțatura limbeĭ greceștĭ și franțuzeștĭ, în știința și în musică.

---

[1]). Acéstă adresă se află în păstrarea D-luĭ Teodor T. Burada; ea pórtă No. 60, din 1833, Iunie 16.

[2]). Observăm că încă de pe la anul 1833, era ordin de a se da la bibliotecile Statuluĭ câte un esemplar din scrierile tipărite.

[3]). Maria Burada este născuta în Iașĭ în anul *1812* April *15*; ea s'a săvêrșit din viață in anul 1886 Fevruarie 11. Ea a fost și cea înteia care a maĭ înavuțit și literatura dramatică, atât de săracă în acele timpurĭ, cu traducerea drameĭ „Clopotarul de la St. Pavel“ de Bouchardy, ce s'a representat pe scena teatruluĭ național în 15 Mart *1848* și s'a tipărit în Iașĭ la *1849*. Pe lângă aceste merite, ce le avea pentru conlucrarea eĭ la mișcarea culturală, defuncta Maria Burada era și o femee de un caracter blând și de o bunătate exemplară, făcênd binele în ascuns, moștenind de la timpurile în care s'a treḑit, o adîncă religiositate, ea a păstrat-o până la ultima eĭ suflare.

Numĕrul din care se va alcatui pansione este de 15 persóne; ĭar preţul pe an şése-ḑecĭ galbenĭ. Până acuma s'a adunat următórele demoazele: Fiĭca D-sale Vorniculuĭ Sandu Crupenski, două nepóte a D-sale Vorniceseĭ Casandra Negel, două fiĭce a D-sale Aga Mihail Veisa, fiĭca D-sale Spat. C. C. Rucsanda Malăiasa.

Drept aceĭa toţĭ boeriĭ, ce vor dori a folosi pre copiiĭ lor cu buna educaţie, spre a afla tot planul şi condiţiile cu amaruntul, vor bine-vroi a se adresui în persóna, saŭ înscris, către sus-numitul, al caruĭa locuinţă este în Sărarie pe muchea déluluĭ şi în faţa bisericeĭ numită: Vulpe" [1]).

Vornicul Burada era şi un fórte mare amator de musică, el iubea maĭ ales musica clasica; la el acasă se facea totdéuna întrunirĭ musicale şi se esecuta quartete de Beethoven, Mozart, Mendelshon, Haydn şi alţiĭ. La prima violină cânta Yerner şi Paul Hett, la secunda violina Schulz, la violoncel Iosif Herfner, fost capelmaistru musiceĭ militare, şi Francisc Caudella, fost director Conservatorului de musică din Iaşĭ; ĭar la alto Pospişel.

El maĭ era proteguitorul tuturor artiştilor, ce veneaŭ din când în când prin Iaşĭ spre a da concerte, le trecea biletele, îngrijea sa se faca criticile musicale, care apareaŭ în „Albina Românéscă"; într'un cuvênt era centrul în jurul caruĭa se grupa tóta musica de atuncea.

La anul 1850 batrânul Evdochim Ianov, cumnatul sĕŭ, care şi el iubea fórte mult musica şi auḑise în Rusia corurile cele maĭ bune de musica vocala bisericéscă, se hotarăşte a înfiinţa cu a sa cheltuéla şi la noĭ cântarea bisericésca europénă. Ceĭa ce şi facu.

Vornicul Burada contribui şi el la susţinerea acestuĭ cor, prin aceĭa ca puse la disposiţie una din camerile caseĭ sale pentru studiul baeţilor; ĭar fiĭul sĕŭ, defunctul Gheorghe Burada, şi el educat în musică, le dadea lecţiunĭ de cântarea corala [2]).

Dupa puţin timp acest cor cânta slujba liturghieĭ, prefăcuta în româneşte dupre cea rusésca, în biserica St. Atanasie, unde era epitrop Ianov şi unde pe la anul 1838 fusese e-

---

1). Albina Românéscă. An *1831*, pag. *112*. Veḑĭ şi Xenopol: Memoriŭ asupra învĕţamêntuluĭ superior în Moldova, Iaşĭ, *1885*, pag. *39*.

2). La acest cor a maĭ dat lecţiĭ, după aceĭa, şi Paul Hett, profesor de violină, şi Ed. Hubsch, astă-ḑĭ Inspector general al musicilor militare din ţară.

pitrop şi defunctul Teodor Burada. Acest cor cânta şi la biserica Vulpe. Dupre dorinţa luĭ Grigore Ghica Vodă, acel cor a cântat maĭ de multe orĭ în paraclisul din Curtea Domnésca. Mare fu mirarea contimpuranilor, când pentru prima óra audiaŭ în biserica nóstră un cor de musica vocală europénа. Multe urechĭ, deprinse cu cântarile nasale ale psaltichieĭ, se scandalizaŭ audindu-l. Din diferite împrejurarı la anul 1858 acel cor s'a desfiinţat.

Pe lânga metoda de ghitară, despre care am vorbit maĭ sus, defunctul Vornic Teodor Burada a maĭ scris şi: „Testamentul meŭ“, alcatuit în 1848, în vremea înfricoşateĭ şi de viaţă secerătóre epidemie a holereĭ, care nu este un testament propriŭ dis atingĕtor de avere, ci o scriere morala şi religiósa, îndreptata catre fiiĭ sĕĭ, în care le da poveţe asupra conducereĭ lor în viaţă, şi arata o cunoştinţa destul de bogată în scrierile sânte.

O alta scriere de natura analógă este: „*Rânduiala la anul noŭ pădzită de un părinte creştin*“.

In acest timp, Vornicul, de şi om în vrêsta, nu înceta cu studiul şi sĕ pregatea prin învĕţarea jurisprudenţeı la carierile publice, aşa în anul 1847, când avea vrêsta de 47 anĭ, a depus examen de drept, din condica şi procedura civila înaintea jurisconsulţilor Statuluĭ şi i s'a conferit prin atestatul Logofeţieĭ dreptaţeĭ, titlul de „avocat priveligiat în Principatul Moldoveı“. Apoĭ a fost avocat în timp de maĭ mulţĭ anĭ al Mônastirilor închinate Sântuluĭ Mormânt, a Mônastirilor pamênteştı, precum şi acelor a Caseĭ scólelor.

A ocupat cu vrednicie maĭ multe funcţiunĭ a Statuluı, el a fost: Preşedinte Tribunaluluĭ criminal, membru Divanuluĭ domnesc, Preşedinte divanuluĭ de întariturĭ, Preşedinte comisieĭ Epitropiceştĭ, deputat la Divanul ad-hoc, Preşedinte Municipalitaţeı Iaşilor (Primar) şi altele.

In anul 1866, Iunie 14 s'a sĕvêrşit din viaţa şi s'a înmormântat la biserica cu hramul Adormırea Maıceĭ Domnuluı, pronumita Vulpe, unde fusese epitrop tóta viaţa sa, şi pe care o restaurase în totul, după arderea eĭ la focul cel mare din 1844, care a consumat Iaşul.

Rânduéla de anul noŭ păzită de un părinte creştin.

Inainte cuvêntare.

Iubiţilor meĭ fiĭ.

Ómeniĭ lumeĭ şi aĭ véculuĭ acestuĭa, pre care Scriptura îĭ numeşte a cărneĭ şi nu a duhuluĭ, atât din vechime, precum şi chĭar şi astă-ḑĭ tóte sĕrbătorile de preste an, între care este şi serbarea anuluĭ noŭ, le-aŭ deschis şi încă le deschid cu desfătărĭ trupeştĭ, şi anume, cu mâncărĭ, bĕuturĭ, jocurĭ şi altele, rezemându-şĭ tóta mulţamirea sufletuluĭ lor, numaĭ întru acestea, uĭtând că tóte se cuvine a se începe dela D-ḑeŭ, şi întru D-ḑeŭ a se sfîrşi, precum şi cu acest fel de ceremonie sunt întru totul asemine serbarilor idolatrilor, cariĭ serveaŭ D-ḑeilor cioplițĭ, în carnurĭ, sângiurĭ şi în libaţiĭ, s'aŭ turnarĭ de vin, în care nimic era sufletesc, de cât material şi stricăcios, tărîndu-se întru poftele simţireĭ pe jos, şi ne putêndu-se înalţa cu duhul la acele ce sunt maĭ pre sus de trup, maĭ pre sus de patimă, maĭ pre sus de brutalitate şi de lut.

Dar ĭata ce ḑice rostul luĭ D-ḑeŭ prin proroсul, despre asemenea serbărĭ, despre asemenea prosforărĭ (Osie, cap. 8, stih. 13): „Jertfe îmĭ aduc şi-mĭ junghie cârnurĭ, pre carele ĭar eĭ le manâncă, însă Domnul nu le va primĭ“. (Amos. 5. 12): „Am urît şi am aruncat serbatorile vóstre şi nu voiŭ apropia mirosul arderilor, şi spre juruinţele vóstre nu voiu cauta; scóteţĭ afara sgomotul versurilor tale, o pĕcatosule, şi cântecele lireĭ tale nu le voiŭ asculta“. (Malahia 1. 13): „Blestemat este înaintea Domnuluĭ cel viclén, carele precum Cain aducea jertfele sale din cele órbe, şchiópe şi leşinate căcĭ aşa se socot prosforarile pĕcatosuluĭ ce nu îndrépta cugetele inimeĭ sale“. Şi Isaia: „Ce-mĭ trebueşte mulţimea jertfelor vóstre, sunt satul de tóte arderile berbecilor, grăsimea meilor şi sângele taurilor şi a ţapilor nu le voesc, cine aŭ

cerut aceste dela voĭ, v'aţĭ făcut mie spre saţ, că mânile vóstre sunt pline de sânge, nu voiŭ suferi maĭ mult pĕcatele vóstre, şi voiŭ înturna ochiĭ meĭ de catre voĭ; spălaţi-vĕ şi vĕ curăţiţĭ, ştergeţĭ rĕutăţile din sufletele vóstre, încetaţĭ de la făra-delege, cautaţĭ judecata şi dreptatea, mântuiţĭ pre cel strâmbătaţit, judecaţĭ pre orfanul şi îndreptaţiţı vĕduva, şi atuncĭ veniţĭ către mine, şi de vor fi pĕcatele vóstre ca roşala, ca zăpada le voiŭ albi, şi de vor fi ca mohoráciunea, ca lâna le voiŭ albi, şi de me veţĭ asculta, bunataţile pamêntuluĭ veţĭ mânca, ĭar de nu, sabia vĕ va mânca pre voĭ".

Aceste ştiind, feţiĭ meĭ, de datorie o socot a vĕ da sfatul, ca începutul anuluĭ noŭ să-l faceţĭ nu cu bĕuturĭ şi mâncarĭ idololatre, dar cu înălţarea rugaciunilor nóstre cătra Dumnedeŭ, catre acela caruia, precum suntem datorĭ a mulţami când ajungem la capatul fieşte-caria dile şi la începutul celeĭ urmatóre, de asemenea sa-ĭ mulţamim şi sa-l laudam, când ajungem la încheĭerea unuĭ an şi la începutul altuĭ noŭ, prosforându-ĭ jertfa îndurarilor întru ajutorul celuĭ lipsit şi mişel, ospatând pre flamândul, îmbracând pre cel gol, sprijinind pre cel asuprit şi, dupre Isaia, bine vestind sĕracilor, vindecând pre ceĭ sdrobiţĭ la inima, predicând celor în robie scapare, şi chemând anul Domnuluĭ bine primit, şi diua resplatireĭ luı D-deŭ, a mângăea pre ceĭ ce plâng şi a da celor ce tânguesc Sionul pravoslavieı încălcat de eresurĭ, marire în loc de cenuşa şi ungerea bucurieĭ, şi atuncı ne vom chema seminţia dreptaţeı şi gândirea Domnuluĭ cea întru marire, şi atuncĭ se vor înoi cetăţile vóstre; ceĭ strĕinĭ vor paşte oile vóstre, ceĭ de alt ném vor fi plugariĭ şi vieriĭ voştri, ĭar voĭ vĕ veţĭ numi preoţĭ aı Domnuluĭ şi miniştri Dumnedeuluĭ vostru, puterea gintelor veţĭ mântui şi în avuţiile lor vĕ veţĭ desfăta, moştenind pamêntul lor, voiŭ întari testamentul vostru între voĭ, şi de viitoriĭ voştri se vor cunóşte în mijlocul tuturor némurilor, ca sunt seminţie bine-cuvêntata de D-deŭ. Şi ĭar în Levitic (cartea Leviţilor) dice: „De veţĭ umbla dupre învĕţatura mea şi veţĭ pazi poruncile mele. voiu da plóie la timpul sĕu, pămêntul va da

rodurile sale și arboriĭ pómele lor; pe trier îl va ajunge culesul, ïar pe cules semĕnatul, și vețĭ mânca pânea vóstră cu îndestulare și vețĭ locui cu siguranță în pămêntul vostru, în carele voiŭ păstra pacea, și nu va fi cel ce sĕ vĕ înfricoșeze, voiŭ stârpi férele din țara vóstră, și vĕ vor cădea dușmaniĭ înaintea vóstra, voiŭ cauta spre voĭ, vĕ voiŭ bine-cuvênta, vĕ voiŭ crește și vĕ voiŭ înmulți, voiŭ fi în mijlocul vostru, vețĭ fi mie popor și eŭ vouĕ D-ḑeŭ; ïar de nu mĕ vețĭ asculta și nu vețĭ face poruncile mele, atuncĭ voiŭ aduce între voĭ lipsa, vețĭ semĕna în zadar, că voiŭ face ceriul vostru de fer și pamêntul de aramă, carele nu vĕ va da rodurile sale, voiŭ trimete hére sĕlbatice, carele vor sugruma vitele vóstre, și seminție străina calcand în pămêntul vostru, vețĭ cadea înaintea dușmanilor cariĭ vĕ vor goni, sabia vĕ va împuțina pre voĭ și pămêntul vostru se va pustii".

Decĭ spre a ne feri de a semenea pedépsă, cu care D-ḑeŭ, prin rostul proroculuĭ, amenința pre ceĭ pĕcătoșĭ și a ne învrednici de bunatațile giuruite, la începerea acestuĭ an, sa întindem mânile nóstre întru evlavie catra dênsul, mulțămindu-ĭ ca ne-aŭ învrednicit a petrece anul ce acum s'a încheïat, și rugându-l ca sa ne învrednicésca a petrece în pace ferițĭ de rele și anul ce acum începe.

De aceïa sa începem rugaciunile următóre:

Mărire ție D-ḑeule—și cele-l-alte pana la Tatal nostru, apoi stihurile urmatóre:

GLAS INTAI

„Invĕțând rugaciunea D-ḑeeșteĭ învĕțăturĭ a luĭ Hristos, dictata de însușĭ rostul seŭ, să strigam Facĕtoriuluĭ: Părintele nostru carele locueștĭ în ceriurĭ, dă-ne pânea cea de tóte ḑile, trecênd cu vederea greșalele nóstre.

GLAS al 2-lea

STIH.

Ție se cuvine cantare, D-ḑeule, în Sion și ție se va da rugaciunea în Ierusalim.

Cela ce petreci împreună cu duhurile sânte, Cuvinte şi Fiule fară de început, împreună plasmuitoriule şi împreună făcĕtoriule al tuturor celor vĕḑute şi nevĕḑute, bine-cuvintéza cununa anuluĭ, pazind în pace cetele bine-credincioşilor, pentru rugaciunile Nascĕtóreĭ de D-ḑeŭ şi ale tuturor sânţilor.

GLAS al 4-lea.

Bine-cuvintéză cununa anuluĭ bunătaţeĭ tale, Dómne, Cuvinte al Tataluĭ maĭ înainte de vecĭ. cela ce întru înţelepciune necuprinsa aĭ organisat tótă faptura, bine-cuvintéză cununa anuluĭ, împaca lumea, stînge eresurile, pentru solirea Nascĕtóreĭ de D-ḑeŭ, ca un bun şi iubitoriu de ómenĭ.

GLAS al 5-lea.

STIH.

Umple nevoile de bunătaţile caseĭ tale, Dómne.

Christóse D-ḑeule, cela ce împreuna cu Parintele şi cu Duhul Sânt, aĭ adus dintru nefiinţa întru fiinţa lumea vĕḑuta şi nevĕḑuta şi aĭ plasmuit pre om dupre chipul şi asemanarea ta. carele abatându-se de la poroncile tale cele mântuitóre, a caḑut din fericirea nevinovaţieĭ sale celeĭ dintru început, şi pentru a-l rădica din căderea sa morală, în anii de pe urma te-aĭ facut om şi te-aĭ supus legeĭ, pildă întru acésta facêndu-te, a opta ḑi te-aĭ taĭat împrejur; bine-cuvintéză cununa anuluĭ acesta, păzeşte cetatea şi ţara nóstră de tótă bântuirea, întarind pre ceĭ bine-credincioşĭ ce umbla întru poruncile tale, pentru rugaciunile celeia ce te-a nascut, dăruind lumeĭ milele tale.

Slavă: GLAS al 6-lea.

Impĕrate ceresc, cela ce aı fost de-apururе şi carele rĕmâĭ în vecĭ nesfêrşit, ţiind în mâna ta anii şi timpurile, şi cu nestramutatele tale legĭ guvernând lumea şi cea vĕ-

ḑută și cea nevĕḑută, primește rugămintea pĕcatoșilor, cariĭ cer mântuire, și dă pământuluĭ tĕŭ, Iubitoriule de ómenĭ, ródă îndestulata, aerul bine întocmit, pre noĭ și țara nóstră pazește-o în pace și nevatamațĭ de dușmanii vĕḑuțĭ și nevĕḑuțĭ, pentru rugaciunile Nascĕtóreĭ de D-ḑeŭ și ale tuturor sânților.

RUGĂCIUNEA.

Treime prea sânta, ceĭa ce întru a tot putința ta și nemărginita înțelepciune aĭ plasmuit ceriul și pamêntul, despărțind între apa, uscat și tarie, aĭ pus sórele luminătoriŭ și încălḑitoriu spre stĕpânirea ḑileĭ, luna și noeanul stelelor spre stĕpânirea nopțeĭ, aĭ deliniat cu degetul tĕŭ cel ziditoriŭ caĭ nestramutate tuturor globurilor haosuluĭ, întru carele se rotesc, formând periódele ḑileĭ și ale nopțeĭ, fasele luneĭ, timpiĭ și aniĭ vécurilor; bine-cuvintéză, întru bunatațile tale, cununa anuluĭ, la a căruĭ începere ne-aĭ învrednicit a ajunge, feriți de dreptatea cea a tot scutitóre, cela ce tóte aĭ înființat și le-aĭ organisat, ca creatoriŭ, ca încât le-aĭ vĕḑut, și iata tóte eraŭ bune fórte; pamêntuluĭ, în care aĭ pus pre om ca să locuiasca și să-l lucreze dupre menirea ta cea dimiurgica, să produca din sine cu îndestulare rodurĭ și în anul acesta spre sațul fapturilor tale celor cuvêntatóre și necuvêntatóre, pre carele bine-cuvêntându-le aĭ ḑis: Creșteţĭ și vĕ înmulțiți și stĕpânițĭ pamêntul, ca așa semanatorul întru bucurie laudându-le, sa adune spicele ostenelilor sale; darueşte-ne aerul și meteorele orizontuluĭ bine întocmite; darueşte-ne plóe în timpurĭ, ca țarnile să producă însutit și pomiĭ sa deie la timpurĭ rodurile lor; ca, dupre cuvêntul tĕŭ, trierul să-l apuce culesul, și culesul sĕmanatura, sa mancam pânea nóstra întru îndestulare; pazește-ne pre noĭ ferițĭ de rele și țara nóstra în pace, ca sa petrecem viața liniștita întru buna credința, cuvioșie și dreptate; departéza de la ea pre tot dușmanul și rezboitorul, ca sa nu fie cel ce se înfricoșéza, cauta spre noĭ și ne bine-cuvin-

téză, întărindu-ne a umbla întru poroncile tale; că aşa să fiĭ tu nouě D-ḑeŭ şi noĭ poporul teu, legând testamentul giuruinţilor tale catră noĭ fiiĭ těĭ, ca întru bunatăţile tale desfatându-ne, şi cu drépta ta apăraţĭ fiind, să laudam şi să mărim în ḑi şi în nópte, în timpurĭ şi în anĭ, prea-sânt numele těŭ, al Tatăluĭ şi al Fiiuluĭ şi al Sântuluĭ Duh, în tóte ḑilele vieţeĭ nóstre amin.

După acésta ḑicem doxologia—şi încheiem cu troparele:

GLAS al 8-lea.

Bine eştĭ cuvêntat, D-ḑeule al nostru, facětoriule a tóte, cela ce aĭ pus aniĭ şi timpurile întru a ta stěpânire; binecuvintéză cununa anuluĭ întru bunataţile tale, pazind în pace pre noĭ şi ţara nóstra, pentru rugăciunile Născětóreĭ de D-ḑeŭ pazeşte-ne pre noĭ.

SCURTA PRIVIRE

ASUPRA

EVANGELIEĬ SANTULUĬ MATEIŬ.

CAPITULUL XXI.

Capitulul XXI a Evangelistuluĭ Mateiŭ se desparte în douĕ parțĭ:

Cea ântĕia până la vers 15, și a doua dela vers 15 până la finit.

In partea ântĕia Evangelistul descrie întrarea triumfală a Domnuluĭ în Ierusalim și alungarea din templu a speculanților.

In partea a doua se presinta Domnul disputând cu fariseiĭ anume despre acest fapt al seŭ, și prin diferite tipurĭ și parabole, mustrând neascultarea lor de D-ḑeŭ și preḑicênd totala lor lepadare saŭ escomunicare.

NOTIȚE.

Vers 1. Betfagi, un sat aprópe de Betania, lânga muntele olivilor, departat de Ierusalim ca o cale de sâmbată (ca doi chilometri).

Vers 2. Asinul era la rĕsaritenĭ simbolul păceĭ. Caiĭ se întrebuințau numaĭ la bataliĭ. (Zaharia 9, 9).

Vers. 9—11. In genere popórele resarituluĭ așa primĭau pre împerațiĭ lor; Așa fu primit și Iisus Christos de poporul care-l credea întemeietorul uneĭ împerațiĭ pamênteștĭ. (4 Împ. 9, 13).

Hosanna, un cuvênt ebreu (Psalm. 117, 24), ce însémnă *mântuește, norocește*! Un termin de urare, un fel de *vivat*.

Vers 12. Se vorbește aice de acea parte a templuluĭ care se numia *foișorul păgânilor*, unde era îngaduit sa se vênda obiecte trebuitóre la servirea de Dumneḑeu.

Vers 13. Casa mea se va chĭema casă de rugăciune: Aceste cuvinte sunt citate din profetul Isaia, cap. 56, vers 7.; ĭar cele urmatóre sunt ale luĭ Ieremia (7, 11). Iisus Christos le întrebuințéza spre înfruntarea speculanților și precupeților.

Vers 19. Smochinul numaĭ cu frunze și fara fructe represinta pe

naţia ebreéscă carea în curînd trebuia să se pérḑă, din causă că numaï avea nimica bun fară numaï umbra religiosităţeı.

Vers. 23—27. Rĕspunsul Domnuluï la întrebarea arhiereilor...... este cu privire la mărturia solemnă ce Ioan Botezătorul a dat pentru Mesia.

Vers. 28—32. Fiĭul carele din început s'au împrotivit porunceï părinteştı, represintă pe pecătoşiï de tot-felul, cariï s'aŭ aratat maï dispuşï către învĕţăturile luï Ioan Botezătorul şi aluı Iisus Christos, de cât cărturariï şi bĕtrâniı poporuluï, representaţï prin al doilea fiiŭ.

Scriptura vechiuluï Testament desemnéză pre păgânï cu numirile de *curve* şi *curvarĭ.* adeca calcatorï credinţeï catre unul adevĕratul Dumneḑeŭ.

Inţelesul acestor versurı este: „Ómeniı ceï maï corupţï şi idololatriï pocaindu-se şi primind învĕţătura cea adeverată, au intrat maı înainte de cât voı (carturarilor şi fariseilor) în împĕrăţia luı Mesia; voı însa creḑêndu-ve dreptı, v'aţı îndăratnicit şi în contra luı Ioan şi în contra mea şi remâneţı în orbirea vóstră".

Vers. 33—41. Inţelesul acesteı parabole este: „Dumeḑeu a înzestrat pre poporul ebreu cu legı şi regulamente, şi a încredinţat îngrijirea pentru El preoţilor şi capiteniilor din acésta naţie. Dar aceştia nu numaı ca nu ş'au împlinit datoria lor, ci înca s'aurevoltat contra luï D-ḑeu ucịḑênd pre profeţı şi pre Mesia.

Vers 42. Prin un exemplu din architectura Mântuitorıul descrie misiunea sa de întemeetor împeraţieı Harice. Veḑı psalmul 117 Vers. 21—22.

CAPITULUL XXII.

Capitulul XXII a Evangelistuluı Mateiŭ se desparte în treï parţı:

In partea ântĕia, pâna la vers 15, Mântuitorıul continuând cele cuprinse în capitulul precedent, propune o alta parabola, despre ceï invitaţı la ospéţŭ, cariı refusând au fost înlocuiţı prin ceï ce s'aŭ aratat dispuşï.

In partea a doua, dela vers 15 pâna la 34, se cuprinde douĕ cestiunï: despre cens saŭ tribut, şi despre învierea morţilor.

In partea a treıa, dela vers 34 până la finit, se cuprind aseminea douĕ cestiunı: despre cea maï mare dintre poruncï şi despre părintele luï Mesia.

NOTIȚE.

Vers. 1—7. Cuvêntul γάμος din versul 2 se ia în însemnare de *ospĕț* și nu în acea de *nuntă.*

Ințelesul acesteĭ parabole este: „Invĕțătura luĭ Mesia s'a arătat în lume; spre primirea eĭ s'a învitat maĭ marii, înveţatoriĭ și preoțiĭ Iudeilor, carı, parte pentru grijile lumeștĭ, parte din îndărătnicie n'aŭ vrut sa o priméscă, și pentru acésta se vor pedepsi prin sfărîmarea bisericeĭ și a împĕrățieĭ lor.

Vers. 8—13. Dupa ce Iudeiĭ aŭ refusat de a primi învĕțatura luĭ Mesia, predicătoriĭ acesteĭ învĕțaturĭ s'au adresat catre tóte națiunile fară de osebire. Maĭ departe, în vers. 11, 12 și 13 se descrie sórta amară ce amenință pe reiĭ creștiniĭ.

Impĕrațiĭ orientuluı obicĭnuia a trimite vestminte prețióse acelora pre care-ĭ învita la masa lor, și dacă care-va nu primia saŭ defaĭma acest present, se pedepsıa cumplit.

Vers 14. Mulțı sunt chıemațı şı puținĭ aleșĭ, adecă: mulțĭ primesc și mărturisesc religia mea, dar puținĭ sunt creștinĭ în faptă și în adever.

Vers. 15—22. Intrebarea fariseilor din aceste versurı era o cursă în carea doriau eı sa se prinda Iisus. Daca el ar fi ḑis să nu se platésca contribuție, prin acésta se dovedea de resbel contra Romanilor; ĭar dacă ar fi aprobat plata contribuțieı, 'și atragea ura poporuluĭ, carele socotia de fara-de-lege a recunóște autoritatea unuĭ împerat pagân.

Mântuitorıul, cu banul cesaruluı în mâna, dovedește că eı au recunoscut de mult autoritatea Romanilor asupra lor, primind în întrebuințare și moneta lor, și că prin urmare se cuvine a da împeratuluı ce sunt datorı împeratuluĭ, și luı D-ḑeu ce este a luı D-ḑeu.

Vers. 23—28. Argumentarea saduceilor rezemata pe citația din Moisi (Ad. l. 25, 5—6), țintește ac.: Legea luı Moisi îndatorește pre frate a se căsatori cu veduva frateluĭ seu celuı mort. La învierea morților însa, se póte naște gâlceava între frațı,—a cuı sĕ fie femeea! Dar Moisi n'a putut sa dea o lege așa de absurda. Așa dar, dupre învețatura luı Moisi, învierea morților nu póte sa fie.

Vers. 29—33. Ca sa învinga pre saduceı, Mântuitorul 'ĭ combate tocmaı cu acele carțĭ din care au tras și eı argumentarea lor. Veḑı Eșire cap 3, vers 15.

Vers. 34—40. Era disputa mare între fariseĭ despre poruncile legeı, care dintre ele ar fi maı mare: tăerea împrejur, serbarea sâmbeteı, aducerea de jertve, observarea despartireı bucatelor, spala-

rile? Poruncile morale se şi clasase de către fariseĭ între cele maĭ micĭ. La întrebarea dar a fariseilor, Mântuitorul recomandă *legea dragosteĭ* maí presus de tóte; fiind-ca totul se întemeéză pe ea.

CAPITULUL XXIII.

Capitulul XXIII a Evangelistuluĭ Mateiŭ se desparte în treĭ părţĭ:

In partea ântĕia până la vers 13. Domnul învaţă pre discipuli seĭ în ce anume să asculte pre fariseĭ şi în ce să se feréscă de a-ĭ imita.

In partea a doua, dela vers 13 şi până la 29, Domnul mustră cu cea maĭ mare asprime pre aceştĭ învĕţătorĭ de lege pentru falsa lor doctrină, dovedindu-ĭ de corumpatorĭ regimuluĭ Bisericesc şi moravurilor.

In partea a treia, dela vers 29 până la capĕt, Mântuitorĭul acusă pre Iudeĭ pentru trecuta, presenta şi viitórea persecuţie contra trimişilor luĭ D-ḑeŭ, ameninţându-ĭ cu totala lepadare.

NOTIŢE.

Vers 5. Advóre, Φυλακτίρια *tephilin* laminae vel schedae membranaceae, quibus inscriptae erant variae legis mos, sententiae, precum din Eşire 13, 1—10, 11—16. Ad. l. 6, 4—9; 15, 13—21, et quas thecis insertas Judaei fronte et brachio sinistro aptare solebant ex lege Deut. 6, 8.

Κράσπεδον—fimbria, la care Iudeiĭ ḑic цицic, era nişte fire de aţă de lână resucita, care dupre porunca luĭ Moisi (Num. 15, 38) le spânzura la colţurile vestmêntuluĭ de deasupra.

Vers. 8—9. Ῥαββί-Rabbi, διδασκαλος, aşa numea Iudeiĭ pe învĕţatoriĭ lor; şi cu numele de Πατέρα, *Abot* desemna pre maĭ mariĭ, pre sectatoriĭ lor.

Vers 23. Isma ἡδύοσμον (dela ἡδύς, suavis, dulcis şi ὀσμή odor) minta de gradina.

Ἄνηθον [mărar] anethum, o planta obicĭnuita şi la noĭ.

Kiminul Κύμινον, cuminum sativum — o plantă oloiósă şi aromatica, carea se punea în bucate.

Ḑeciuiţĭ isma, şi mărarul şi chiminul, adecă, ca să ne servim cu un proverb Român, *sunteţĭ scumpĭ la tărîţă şi eftinĭ la făină*, reco-

mandaţı împlinirea cu stricteţă a celor maı neînsemnate dintre legile cerimoniale, şi aţı lasat la o parte cele maĭ recomandabile fapte, precum : *justiţia, milostivirea, credinţa,* cu un cuvênt, orı-ce virtute n'are preţ înaintea vóstră.

Vers 24. Un proverb ebreu, adus de Mântuitorĭul, spre a lamuri şi maı bine cugetarea esprimată în versul precedent.

Vers. 25—26. Sunteţĭ maı mult formaliştı decât realiştı. Inţelesul acestor versurĭ este acelaşı de maı sus.

Vers 31. Mărturisiţĭ înşi-vĕ de voĭ, adeca, faptele vóstre, purtarea cea perfida a vóstra către mine, ve arată ca cu degetul cine sunteţĭ.

Vers 32. Pliniţĭ mĕsura părinţilor voştri, adaogiţĭ la rĕutatea lor ucigênd pre însuşĭ Mesia. Daţı baniţa nu numaĭ scuturată şi îndesată, dar şĭ cu vîrf.

Vers 33. Şarpele şi vipera sunt simbolul omuluĭ perfid, carele pe dinafara se arata bun şi cu frıca luı D-ḑeu, dar în launtru, în inima, pórta veninul morţeĭ.

Cuvêntul *judecată* însémnă aice osînda sau pedépsa pronunţata de judecată : *Cum veţĭ scăpa de pedepsele cele maĭ grozave?*

Vers 37. Gaina era simbolul prevedereı, îngrijireı parinteştĭ.

Inţelesul versurilor de pe urma este : Pentru ca aţı despreţuit învĕţatura mea, veţı fi pedepsiţı în scurt timp prin sfarîmarea patrieı vóstre, şi când veţı vedea nenorocirile cu ochiı, atuncea veţı cunóşte ca eŭ sînt Mesia.

CAPITULUL XXIV.

In Capitulul acesta precum şi în cel următor se cuprinde un lung discurs, în care Domnul tratéză parte pentru pustiirea Ierusalimuluĭ, parte pentru timpurile cele fórte grele dela finitul lumeı. Capitulul acesta se póte desparţi în două parţĭ:

In partea ântĕia, până la vers 4, se preḑice ruina templuluĭ şi pedépsa Iudeilor. Dela vers. 4—9, se vorbeşte despre minciuno-Christoşiĭ şi despre resbele. Dela vers. 9—15 se arata persecuţiile ce vor urma asupra creştinilor, şi despre mincinoşiĭ profeţı.

Dela vers. 15—23 se descrie urăciunea pustiireĭ şi ruinarea Iudeeĭ. Dela vers. 23—27 se vorbeşte ĭaraşĭ despre mincino-Christoşiĭ. Dela vers. 27—42 se represinta venirea judecatoruluĭ în surparea Ierusalimuluĭ.

In partea a doua, dela vers 42 pâna la finit, Domnul sfătueşte pre credincioşĭ la privighere, la îndeplinirea cu sânţenie şi esactitate a datoriilor lor, precum şi a se deda la pietate, sprijinind ḑisele sale cu maĭ multe parabole, care se întind pâna la jumĕtatea capituluĭ urmator.

NOTIŢE.

Vers 3. Apostoliĭ cuprinşĭ de un prejudiţiŭ al Iudeilor ca maĭ 'nainte de venirea Mesieĭ vor veni nenorocirĭ marĭ asupra acestuĭ popor; că pe când aceste nenorocirĭ vor ajunge la culme, Mesia li se va arăta spontaneu, li va da ajutor contra vrajmaşilor lor, va judeca pre toţĭ ómeniĭ, va reînoi ceriul şi pamêntul şi apoĭ va statornici Imperăţia Mesiana, — întreabă (apostoliĭ) pre Christos: 1). Când vor veni asupra Iudeilor acele nenorocirĭ, ? şi a 2) Ce semne vor precede venireĭ la judecată şi reformareĭ lumeĭ?

Vers. 5—28. Mântuitorul descopere semnele ce se vor arăta înainte de ruinarea Ierusalimuluĭ şi a templuluĭ: a) Mesiĭ mincinoşĭ (vers 5); b) resbelele contra Iudeilor în Babilonia, în Egipet, în Damasc etc. c) bólele de pretutindene şi fómetea întêmplată în timpul Cesaruluĭ Claudie; d persecuţiĭ contra creştinilor (vers. 9—10); e) învetatoriĭ mincinoşĭ şi silinţa lor de a face reu Bisericeĭ (vers. 11—13); f) Predicarea Evangelieĭ în tóta lumea vers 14); g) Espediţia Romanilor contra Iudeilor, intrarea lor în Palestina şi începutul resbeluluĭ contra Iudeilor (vers. 15 — 22, prin asediarea Ierusalimuluĭ de Questiu Galus.

Vers 15. Sub nume de *urăciunea pustiireĭ* sau *grozavul pustiitor*, se înţelege óstea romană (Veḑĭ Luca 21, 20.

Vers. 16—18. Iisus sfatueşte pre creştinĭ la grabnica retragere, spre a nu cădea şi eĭ în mânile învingetorilor.

Vers. 24—28. Previne Mântuitorul pre aĭ seĭ despre ivirea a mulţĭ Mesiĭ mincinoşĭ, cariĭ vor causa resbele civile, spuindu-le, că venirea sa, în surparea Iudeilor, va fi nevĕḑuta.

Vers 29. Se descrie simbolic însaşĭ ruinarea Ierusalimuluĭ şi a templuluĭ (Comparéza Isaia 13, 9 — 10; 34, 4 — 5. Amos 8, 9—10. Iezechiil 32, 7 — 8. Ioil 2, 9 — 10).

Vers 30. Inţelesul acestuĭ vers este: Iudeiĭ vor cunósce puterea şi marirea mea numaĭ când vor fi pedepsiţĭ aşa de grozav.

Vers 31. Numaĭ creştiniĭ vor fi păziţĭ şi scutiţĭ de acele nenorocirĭ.

Vers. 40 — 42. Se dau exemple despre naprasnica venire a nevoilor; încât cu greŭ va putea să scape jumetate din naţia Iudaica.

Vers 43. De aicĭ începe Mântuĭtorĭul a respunde la adoua întrebare a discipulilor seĭ relativă la *a doua venire* şi la judecata viitóre; şi ḑice că timpul acela nu se póte hotărî, şi de aceea trebue să fim *în o necontenită priveghere.* Acéstă sfătuire se lămureşte maĭ bine prin treĭ parabole, care se citesc dela vers 45 a acestuĭ capitul, până la vers 30 a capituluĭ 25.

CAPITULUL XXV.

In Capitólul XXV, a Evangelistuluĭ Matheiŭ, în partea ân tĕĭa până la vers 31 ,continuă Domnul sfatuirea începută în capitulul precedent, propunênd parabola celor ḑece fecióre şi a servilor cărora Domnul lĭ-a încredinţat spre negoţiare talanţiĭ sĕı. Apoĭ în partea a doua, de la vers 31, pâna la finit, se cuprinde hypotyposa saŭ icóna judecaţeĭ celeĭ înfricoşate, spre îndeplinirea şi lamurirea celor ḑise în vers 30 a capituluĭ 24.

NOTIŢE.

Vers. 1—9. Prin parabola ce se cetesce în aceste versurı Mântuitoriul învaţa pre Creştinı ca sa vieţuésca ast-fel în cât sa fie gata a-l primi (în venirea sa ca judecatoriu lumeı) cu conştiinţa curata, în orı-ce clipa a vieţeı lor.

Nunta Iudeilor avea mare asemĕnare cu nunta Românilor:

Mirele şi mirésa erau acompaniaţĭ de tinerı şi tinere. Spre séra nunteı (cununieı) Mirele împreuna cu maı mulţı tinerı mergeau la casa mireseı, de unde o scotea şi o ducea cu mare solemnitate la casa mireluı.

Vers. 10—13. Precum feciórelele cele înţelepte care sta gata spre primirea mireluı, s'au primit la ospeţu, ıar cele nebune întârḑiindu-se au remas afara; aşa şi Domnul pre aceı ce în tot momentul sunt gata spre primirea luı, 'ı va face partaşı vecıniceĭ fericirĭ; ıar pre ceı neîngrijitorı de mântuirea lor, 'ı va lipsi de bunataţile ceresti.

Vers. 14—18. Invĕţatura acesteı parabole este urmatórea: Creştiniĭ carıı întrebuinţéza puterile cu care D-ḑeu ĭ-a dotat, numaĭ spre aplicarea şi propagarea marelor principiı Evangelice, se vor remunera cu vecınica fericire; ıar ceı necreḑetorı şĭ leneşı, se vor pedepsi grozav.

Vers. 19—23. Aice se face privire nu atâta la marimea, pre cât

la buna întrebuinţare a bunurilor primite: prin acésta recomandându-ne încă odată modestia.

Vers. 24—27. Desvinovăţirea cuprinsă în aceste versurĭ, şi rĕspunsul prin carele servitorul netrebnic se judeca chiar din cuvintele luĭ, sunt puse numaĭ spre înfrumuseţarea tablouluĭ (paraboleĭ).

Vers. 28—29. Cel ce întrebuinţéza dupre cum se cuvine bunurile primite, acela va prospera. Exerciţiul incontinuŭ şi buna întrebuinţare, sunt mijlócele cele maĭ puternice pentru crescerea puterilor atât spirituale cât şi corporale; silitorul va dobândi şi vecĭnica fericire. Iar cine nu se exercită, sau nu întrebuinţéză dupre cum se cuvine bunurile (darurile) primite din partea luĭ D-ḑeu, acela le paraliséza, le perde şi-şĭ crează o sórta amara.

Vrs 31. Prin ast-fel de icóne, împrumutate de la obiceiul regilor resăritenĭ, se descrie şi D-ḑeu, ca judecator ómenilor şi popórelor (Esemple: Daniil 7, 9—15. Psalm. 9, 4. Isaia 6, 1. I Tesalon. 4, 16).

Vers. 32—33. La judecata universala se va vedea o deosibire chiară între ceĭ dreptĭ şi între pecătoşĭ. Drepţiĭ se asémana cu oile, şi pecatoşiĭ cu caprele, — cu privire la natura şi însuşirile acestor animale.

La ebreĭ drépta representa cele tarĭ, bune şi fericite; iar stânga pre cele rele şi nenorocite.

Vers. 34—40. Se punu faptele dragosteĭ în loc de tóte faptele bune, a carora ea este fundamentul, şi se arata ca iubirea catre aprópele este de acelaşĭ preţu cu iubirea catre D-ḑeu.

Vers. 41—46. Inţelesul acestor versurĭ este: „Cel ce nu iubeşte pre aprópele, acela nu iubeşte pre D-ḑeu, şi cel ce urăşte şi vatamă pre aprópele, acela uraşte şi vatăma pre D-ḑeu însuşĭ. Acest principiu este conform scopuluĭ religiuneĭ (Ioan 17, 21).

CAPITOLUL *XXVI*

Capitulul *XXVI*, a Evangelistuluĭ Mateiŭ cuprinde şése parţĭ: In partea ântĕia până la vers 16, se cuprinde sfatul Preoţilor contra luĭ Christos, ungerea piciórelor Domnuluĭ şi vinderea luĭ prin Iuda.

In partea a doua, de la vers 17 — 36, se cuprinde: cina pascala şi aşeḑarea cineĭ ceĭ misteriósa, precum şi prespunerea luĭ Iisus relativa la împrăştierea discipulilor sĕĭ.

In partea a treia, de la vers 36—46, se descrie întristarea şi agonia luĭ Christos.

In partea a patra, de la vers. 46—57, se arată prinderea luĭ Iisus, prin sărutarea vicleană din partea luĭ Iuda.

In partea a cincea, de la vers. 57—69, se cuprinde ducerea la archiereul Caiafa şi mărturiile false ivite în contra Domnuluĭ.

In partea a şésea, de la vers 69 până la capĕt, să descrie lepădarea luĭ Petru şi pocainţa luĭ.

NOTIŢE.

Vers 2. Cuvêntul *Pascha Pasah* este ebreu şi însémnă *trecere, scăpare*: pentru ca prin sângele mielului paschal ebreiĭ au scapat de omorîrea prin ângeri a ânteĭ-născuţilor lor (Eşire 12, 1—31).

Vers 7. Alabastru—Pixis, vasculum lapideum, un vascior de marmură în colórea ungieĭ omuluĭ, în care se ţinea mirodeniĭ liquide.

Mirŭ (dela μύρω—fluo), un liquid sau suc aromatic, numit şi *suc alb* carele saŭ curge de sine sau se estrage dintr'un arbore arab numit *Smirna* sau *Mirha*, şi care se întrebuinţa fórte mult de ceĭ vechĭ la ungere şi la mirosit (ca parfum).

Vers 12 Prin aceste cuvinte Mântuitoriul arată că aşa de curînd va fi mórtea luĭ, în cât din causa sebatorilor nicĭ se va putea unge corpul luĭ, conform obiceiuluĭ ce se ţinea pentru ceĭ de îmormêntat.

Vers 15. Argintŭ (ban de argint)-siclus argenteus, o moneda din timpul luĭ Simon Macaveul. 30 Arginţĭ valora aprópe 5 galbenĭ.

Treĭ-zecĭ de siclĭ era la ebreĭ preţul unuĭ serv (Eşire 21, 32 .

Vers 17. Azima (de la a fora, şi ζύμη-dospitura). Serbatórea pascelor se numea şi a *azimilor*, din cauza pâneĭ nedospita ce se mânca şépte ḑile, dupre lege [Numere 6, 15; Lev. 2, 4; 1 Paral. 29, 23].

Vers 18. Se înţelege oraşul Ierusalimuluĭ. Numele gazdeĭ se tace, ca să nu simţésca Iuda venḑătorul.—*Timpul meu*, adecă timpul morţeĭ şi a patimilor Domnuluĭ [Veḑĭ, Luca 22, 10].

Vers 25. Tu aĭ ḑis, adverb afirmativ, în loc de *aşa, aşa este.*

Vers.26—28. Se institue taĭna Sânteĭ Eucharistiĭ. Prin cuvintele din versul 28, Mântuitoriul se pare a fi ţintit la locul Eşireĭ (24, 8) în înţelesul: că şi Testamentul nou s'a sfinţit tot prin sânge (a luĭ Christos).

Vers 39. Paharul însémnă sórta (Veḑĭ esplicarea vers 22 a capituluĭ 20).

Vers 41. Spiritul vostru este dispus a suporta periculile, dar neputinţa omenéscă (trupéscă) vĕ împedică, vĕ va face să vĕ înfioraţĭ şi să fugiţĭ.

Vers 47. Se înţeleg servitoriĭ templuluı, armaţı cu bâte şi sabiĭ.

Vers 49. Formula de salutare obicınuita la grecı.

Vers 53. *Legeon*, aşa numiau Romaniĭ regimentele lor, compuse din 4000 până la 6000 de ostaşĭ.—Domnul a vrut să dică prin acésta că este de prisos orĭ-ce apărare, când El vrea să se jertvéscă de bună voĭe.

Vers 59. Sinedriul s'a temut sa osîndéscă pre Christos fară judecată; de aceea, în conformitatea legeĭ [Ad-l. 17, 6] a chıemat marturı.

Vers 61. Marturiı mincinoşı, acusă pre Iisus ca ar fi blasfemat contra luı D-deŭ, însuşindu-şı o putere divina.

Vers 64. *De a drépta putereĭ*, adecă însoţit de tot-puternicia luĭ D-deu. Inţelesul acestuĭ vers este: Eu sûnt Mesia, şi în curând veţĭ simţi puterea mea (când veţı fi pedepsiţĭ cu surparea Ierusalimuluı etc....)

Vers 65. Arhiereul faţarniceşte o evlavie sânta prin rumperea vestmintelor: ceea ce nu se putea face pentru o jale particulară (Lev. 10, 6; 21, 10].

Vers 73. Galilieniĭ avênd o limba maĭ puţin cultă de cât ebreiı din Iudea, se diferea în vorba; aveau o pronunţie deosebită.

CAPITULUL XXVII.

Capitulul XXVII a Evangelistuluĭ Matheiu cuprinde patru părţĭ:

In partea ântĕia, până la vers 26, se descrie ducerea luĭ Iisus Christos la judecata luĭ Pilat, spânzurarea vêndétoriuluĭ, mijlocirea soţieĭ luĭ Pilat pentru Iisus Christos, eliberarea luı Barraba şi falsa desvinovaţire a luĭ Pilat.

In partea doua, a dela vers 27—45, se descrie încununarea luĭ Iisus Christos cu cununa de spinĭ, spânzurarea luĭ pre cruce şi derîderea batjocuritorilor.

In partea a treĭa, de la vers 45 până la 57, se istorisesc óre care întêmplarĭ din timpul patimilor, pre cum: întunericul, exclamaţia şi espiraţia, sfâşierea Catapetezmeĭ, învierea sânţilor.

In partea a patra, de la vers 57 până la capĕt; se istorisesçe despre îmormêntarea Domnuluĭ şi despre custodia aşeḑată la mormêntul luĭ.

NOTIȚE

Vers 2. Ponțiŭ Pilat era procurator Iudeĭ, pe când acéstă țéră devenise provincie Romană, trimis de catre Cesarul Tiberie, în al treĭ-spre-zecilea an al împerățieĭ sale şi în al 28 după naşcerea luĭ Christos. Pentru asprimea neomenósă cu care aŭ tratat pre Iudeĭ şi maĭ-cu-sémă pre Samaritenĭ, fu exilat în Galia de catre Imperatorul Caius.

Vers 5. Ce este nouĕ! tu veĭ vedea; adeca, nu ne pasă, fa ce ştiĭ; daca aı vêndut om nevinovat, fie fapta ta asupra capuluı teŭ.

Vers 6. Corvana [Κορβανᾶς] însémna 1) *Banĭ afierosițı luĭ D-ḑeŭ*; 2) Thesaurus sacer, care se numea şi γαζοφυλάκιον, şi care se afla în partea templuluı destinată pentru femeı.

Legea luı Moisi [Ad. l. 23, 19] opria a afierosi luĭ D-ḑeu baniĭ din câştig nedrept şi necinstit. De aceea şi Sinedriul a hotarît ca cu banii Iudeı să se cumpere o țérina pentru îngroparea streinilor.

Vers. 9—10. Locul citat este din Zacharia [11, 12—13] şi nu din Ieremia. Nu se ştie cum s'a strecurat acésta greşală.

Vers 11. Istorisirea luı Matheiu sa se complecteze cu cele ce scrie Evangelistul Ioan în capul 18, vers. 28 — 38. — ἡγεμών-Procurator. Iisus afirma ca este împerat, adeca Mesia cel promise şi aşteptat; ceea ce face ca Pilat să nu-l póta scapa, dupre cum ş'a propus.

Vers. 15—23. Pilat încérca un nou mijloc pentru scăparea luı Iisus: se adreséḑa catre mulțimea poporuluı, îndemnându-ı sa céră graciarea luı; dar aceştia, care se credea amagițı în speranțele lor prin Iisus, au cerut din contra— *crucificarea luĭ.*

Vers 24. Voind a arata că sunt nevinovațı de sângele versat, Iudeiı obicinuiau a spala mânile cu apa (Ad. l. 21, 6 — 7); şi Pilat prin aseminea fapta simbolică s'au declarat nevinovat pentru mórtea dreptuluı Iisus.

Vers 25. Formula de blestem ce se întrebuința de catre pîrîtorĭ.

Vers 33. Golgotha γολγαθᾶ—*Craniu,* tidvă de om mort. Aşa se numia un loc de afara de Ierusalim. din causa osemintelor celor ce se condemnaŭ acolo la mórte, pentru crime.

Vers 34. Era obiceıu sa se dea celor osîndițı o beutura compusă din vin acru şi felĭurite amaraciunı, ca să-ı ameţésca spre a simți maı puțin durerile.

Vers 37. Se obicinuia a se scrie causa osîndireĭ pe o tabliță albă pre care o punea deasupra capuluı rastignituluĭ; La Iisus s'a scris în treĭ limbĭ.

Vers 46. *Eli* Deus mi. — lama *cur?* — *savahthani* deseruişti me? [Dumnedeul meŭ pentru ce m'aı parasit].

Vers 47. La Iudeĭ era o socotință comună că Elie se va scula din morțĭ înainte de venirea luı Mesia. Cuvintele luĭ Iisus s'au luat în alt sens, spre derîdere şi batjocură.

Vers 51. Καταπέτασμα- perdeau carea despărția *Sânta* de *sânta sântelor*. Acéstă perdea s'a sfaşiat în doue, spre a arăta ca prin mórtea luĭ Christos s'a deschis ómenilor libera intrare în ceriuri.

Vers 60. Evangelistul spune că Christos s'a îmormêntat într'un mormênt noŭ, ca să se vada că Iisus a înviat, şi nu un altul.

CAPITULUL XXVIII

Capitulu XXVIII, a Evangelistuluĭ Matheiŭ, cuprinde douĕ părțĭ principale:

In parta ântĕia pâna la vers 15, să descrie învierea Domnuluĭ şi marturiile doveditóre acestuĭ eveniment.

In partea a doua, de la vers 16 până la capĕt, se descriе întîlnirea Domnulul cu discipuliĭ în Galilea, și manda tul ce 'li s'a dat din parte-ĭ.

NOTIȚE

Vers 1. 'Οψὲ adverb de timp, carele are douĕ însemnărĭ: *post*, după, şi *sero* séră. Aice sa ıa în cea dıntiu însemnare, şi aşa 'Οψὲ δὲ σαββάτων se traduce: post sabbatum, sabbato peracto (dupa sâmbată-sfîrşindu-se sâmbata).

Cuvêntul σ ββατων în singurit cât şi îmulțit la ebreı însemna a şéptea di a sĕptemâneı — Sâmbata, precum şi septemâna întréga; aşa că dilele septemâneĭ se numıau: ânteia a sâmbeteı, a doua a sâmbeteĭ..... în loc de Duminică, lunı, Marțĭ, Mercurı.... etc. Esplicarea acésta corespunde spuseı Evangelistuluı Mareo, carele dice: *Şi după ce a trecut sâmbăta.....*

Vers. 2—3. Cele ce se spun în aceste versurĭ sunt comunicate Evangelistuluı póte de catre unul din strejarii mormêntuluĭ, maı pre urma, sau un discipul al luĭ Iisus a privegħıat înpréjma mormântuluı şi a fost martur la cele întêmplate.

Arătarea ângeruluĭ, cutremurul, rĕsturnarea petreı de pe intrarea mormêntuluĭ,—aceste tóte s'aŭ facut ca învierea Mântuitoruluĭ să fie un fapt chiar şi să nu remână nimenu-ĭ cuvênt de îndoéla.

Vers. 4—40. Spaima soldaţilor, frica femeilor, provenia şi de la prejudiţiul Iudeilor că vederea luĭ D ḑeu saŭ a uneĭ fiinţe cereştĭ póte sa causeze omuluĭ mórte (Veḑĭ notiţa la cap 17, vers 6).

Vers. 11—15. Soldaţiĭ de la mormêntul luĭ Christos trebuia pentru neprivighere să fie condamnaţĭ, dupre legea militară, la mórte. Sinedriul Iudaic le promite scăpare, pentru că ştia pre Pilat că este iubitor de banı şi se póte ınitui, şi pe loc ş'aŭ pus în gând să-l cumpere în favórea lor; pentru ca *cuvêntul acesta* adecă mınciuna despre furarea corpuluĭ luı Iisus să se laţésca.

Innocent M. Ploeşténu.

DISCURS

ținut de Economu C. Ennescu în biserica S-teĭ Mitropoliĭ, la 19 Noembrie 1887, cu ocasia aniversăreĭ XV a fondăreĭ Seminaruluĭ „Nifon Mitropolitul.“

„Inceputul înțelepciuneĭ este te-
„merea de D-ḑeu“ (Prov. Solom. *1*,7)

Potrivit lucru este, creștinilor, când se sĕrbatoresce ḑiua fondăreĭ uneĭ instituțiunĭ de luminare a mințeĭ, să se aducă aminte că omuluĭ îĭ trebue, pentru a luĭ desĕvêrșire, sa înveţe înțelepciunea luĭ D-ḑeŭ. Dar nu numaĭ potrivit este, ci asta-ḑĭ și chiar necesar ca cuvêntul nostru, acasă, la biserică, la scólă și în tóte cercurile sociale, sa nu fie de cât despre ceea ce interesézā adevĕrata fericire a omuluĭ, fericire care trebue să încépă dela temelia uneĭ educațiunĭ seriόse, uneĭ educațiunĭ dupre înțelepciunea luĭ D-ḑeŭ. Ḑic acésta, pentru că înțelepciunea véculuĭ nostru alt drum a deschis pentru educațiunea copiilor noștri, și acest drum nu numaĭ se deosebesce în totul de drumul ce ni'l-a însemnat Evangelia și credința parinților, dar nicĭ la adeverata fericire nu duce.

Vorbind așa dar de lucrul cel maĭ însemnat al îngrijirilor societațeĭ, de educațiune, cuvêntul meŭ va fi că numaĭ în Evangelia luĭ Christos, înțelepciunea cea adevĕrata și roditóre, aflam temelia sănătósă pe care se desĕvêrșesce educațiunea omuluĭ și dupre care el se póte rîdica la adeverata fericire. Pentru acésta ḑicea și marele Apostol al némurilor: „că Evangelia luĭ Christos puterea luĭ D-ḑeŭ este spre mântuire la tot cel ce crede“ (Rom. 1, 16). Drept credincioșilor creștinĭ! In tóte timpurile și la tóte popórele vechĭ, cari 'șĭ-aŭ însemnat viața lor

în istorie prin óre-care cultură și civilisațiune, aflăm legĭ, instituțiunĭ de cultură, scóle și îngrijirĭ pentru educațiunea omuluĭ. Dar instituțiunile lumeĭ vechĭ n'aŭ fost potrivite cu demnitatea omuluĭ și n'aŭ corespuns scopuluĭ înalt al existențeĭ luĭ. Chiar instituțiunile poporuluĭ, condus de revelațiunea divină, sub legea vechiuluĭ Așeḑĕmênt, nu eraŭ de cât o pregătire către primirea daruluĭ prin Evangelia cuvêntuluĭ D-ḑeesc. Cât pentru păgânism, sciut este că idololatria, care inspira tóte apucăturile omenireĭ păgâne, nu servea de cât numaĭ pĕcatuluĭ, și ast-fel pagânismul în sine însușĭ era neputincios, ca să dea un drum maĭ bun vieţeĭ omuluĭ, și tot atât de neputinciósă a fost și înțelepciunea vécurilor păgâne, ca să îndrepteze viaţa omenireĭ în căile virtuţeĭ, și ca să înalţe pe om la cunoscința verităților eterne.

Numaĭ Evangelia, reformând cu totul moravurile vieţeĭ omenescĭ, a deschis calea pe care trebue să mérga omul, — calea adevĕruluĭ și a vieţeĭ. Pe acésta cale omenirea a putut realisa progrese în tóte ramurile de activitate ale vieţeĭ. In viața creștinéscă spiritul evangelic patrunde și regeneréză totul: șciința și artele frumóse învestesc caracterul religiuneĭ cerescĭ, și omul să renoesce continuŭ in lumină și frumusețile virtuților. Așa dar o baza curata și sanătósa la educațiunea omuluĭ nu s'a putut pune de cât numaĭ prin *darul luĭ D-ḑeŭ cel mântuitor care s'a arătat tuturor ómenilor* prin Evangelie (Tit. II, 11).

Evangelia ne învaţa adevĕrata cunoscință de D-ḑeŭ: „Spirit este D-ḑeŭ și ceĭ ce se închină luĭ „cu spiritul și cu adevĕrul trebue sa se închine“.— Evangelia ne învaţă generositatea și nobleţea inimeĭ: „Nu rĕsplatițĭ cu rĕŭ pentru rĕŭ ;—facețĭ b ne celor ce „vĕ urasc pre voĭ;—ceĭa ce voițĭ sa vĕ faca vouĕ „ómeniĭ, facețĭ și voĭ lor (Mat. 7, 12 Luc. 6,

„27, 31, 32);—de iubiţĭ numaĭ pre ceĭ ce vĕ iubesc „pre voĭ, ce dar aveţĭ, cá şi vameşiĭ aceĭaşĭ fac „(Mat. 5, 46, Luc. 6, 32); — de însetéză vrajmajul tĕŭ „dá-ĭ să bea, şi de flamândesce dă-ĭ să mănânce“.— Evangelia ne învaţă judecata dreptăţeĭ: „Nu jude„caţĭ ca să nu fiţĭ judecaţĭ (Mat. 7, Luc. 6, 37). „Nu judecaţĭ dupre faţa, ci judecaţĭ drépta judecată „(Ión VII, 24); când voescĭ ca să aducĭ darul tĕŭ la „altar, şi-ţĭ aducĭ aminte că eştĭ în cérta cu vecinul „teŭ, lasă-ţĭ acolo darul şi mergĭ de teîmpaca cu „vecinul tĕŭ şi apoĭ să aducĭ darul tĕŭ“—Evangelia ne învaţă respectul adevĕruluĭ: „Să nu vĕ juraţĭ „nicĭ pre ceriŭ, ca este scaun celuĭ Prea-înalt, nicĭ pre „pământ ca este aşternut piciórelor luĭ, ci cuvêntul „vostru sá fie aşa, aşa! şi nu, nu!“—Evangelia ne învaţa abnegaţiunea, bine-facerea catră aprópele; ea este în fine, Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ cel datator de tótă învĕţatura, *este puterea luĭ D-ḑeŭ spre mântuire la tot cel ce crede.*

Aceste înveţaturĭ aŭ fost puse ìn mintea şi în inima omenireĭ creştine; ele aŭ format scóla de educaţiune a omuluĭ convertit la Christos, şi printr'însele biserica luĭ Christos a voit şi a lucrat ca să înalţe pe om la virtute prin cunoscinţa de D-ḑeŭ împartaşită luĭ din frageda luĭ copilarie. Efectele acesteĭ educaţiunĭ s'aŭ vĕḑut şi se ved încá în acele caractere înalte ale creştinatăţeĭ, care aŭ strălucit şi stralucesc atât prin virtuţĭ personale, cât şi prin fapte marĭ sĕvêrşite pentru binele social. Acolo unde întâlniţĭ pe omul cu caracter ferm, nobil şi aşeḑat în manierı, cercetaţĭ că trebue să aflaţı la temelia educaţiuneĭ luĭ elementul religios. Acolo unde întalniţĭ pe omul cu consciinţa curata şi deştépta, cu sufletul just, căutaţĭ şi veţĭ afla la temelia educauţiuneĭ luĭ o raza de lumina, cât de slaba, dar o raza de lumină din lumina Cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ.

Ast-fel, luminat prin sciinţe, omul devine cult prin respectul şi practicarea virtuţilor evangelice. Dar acestor salutării efecte ale educaţiuneĭ religióse, se opune astădĭ educaţiunea modernă, care saŭ nicĭ de cum, saŭ prea puţina atenţiune dă ideilor religióse. Vechile direcţiunĭ antievangelice, redeşteptate în alte părţĭ, lucréză şi la noĭ cu o mare sirguinţă pentru înstrĕinarea de la spiritul Evangelieĭ, pentru a smulge chiar din inima omuluĭ creştin planta virtuţilor creştine. Inţelepciuneĭ véculuĭ nostru nu-ĭ trebue ca la temelia educaţiuneĭ omuluĭ să pună vr'un principiŭ religios, nu-ĭ trebue credinţa, căcĭ singura putere de activitate ce voesce sa dea omuluĭ este interesul personal satisfăcut prin tot ce cade dea-dreptul sub simţurĭ; când este vorba de a împărtăşi copiluluĭ cunoscinţa de D-ḑeŭ, educatoriĭ véculuĭ ḑic că nu este potrivit cu inteligenţa copiluluĭ să i-se vorbéscă despre D-ḑeŭ, ca şi cum cunoscinţa de D-ḑeŭ cere numaĭ decât să se capete prin studiul metafisiceĭ şi al înaltelor sciinţe teologice. Şi, încaĭ daca noile direcţiunĭ, dacă înţelepciunea véculuĭ ar fi dat maĭ multă pace sufletuluĭ omenesc, daca ar fi adus maĭ multă linişte consciinţeĭ omuluĭ, dacă ar fi dat maĭ multa tarie inimeĭ şi voinţeĭ sale, daca ar fi ridicat pe om la desevêrşirea vieţeĭ morale, séŭ cel puţin, dacă ar putea sa puna pe o cale maĭ bună *gândul omuluĭ care din tinereţile luĭ este plecat spre cele rele.* O! atuncĭ n'am avea să le imputăm desordinea moravurilor vieţeĭ de aḑĭ.

Ce a făcut înţelepciunea véculuĭ nostru?

A deschis ochiĭ plăcerilor, a deşteptat auḑul desfatarilor, a desvoltat gustul poftelor fără ca să fi putut pune însă un control şi o mĕsură în chipul de a se folosi omul de ele. N'a voit să scie că dacă *tóte îĭ sunt libere omuluĭ, apoĭ nu tóte îĭ folosesc.* Efec-

tele acesteĭ desordine a vieţeĭ morale le vedem cu întristare pe fie-care ḑi; cacĭ pe fie-care ḑi trebue să auḑim sinuciderĭ; — desfrănatul, care-şĭ petrece tot timpul în desfrâul placerilor, o! câtu-ĭ de prăpădit fisicesce şi sufletesce! Dar, O! D-ḑeule! Ce este la judecătoriile omenescĭ!

Aci puteţĭ vedea cum se rup legaturile cele maĭ sânte ale casătorieĭ, fie pentru că soţiĭ şĭ-aŭ calcat jurămîntul dat de iubire, onóre şi credinţă, fie pentru că educaţiunea unuia se dovedesce nepotrivită cu educaţiunea celuĭ-l-alt soţ, şi odata rupte aceste legaturĭ, cu ce inimă poţĭ privi cum copiĭ se despart uniĭ după tata, alţiĭ dupa mama! Tot aci puteţĭ vedea cum crucea prea-bunuluĭ Iisus sě necinsteşte prin falşe juraminte! Tóte acestea dovedesc ca duhul şi inima omuluı s'aŭ departat de la cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, că înţelepciunea omuluĭ care a dat astfel de róde nu este şi n'a fost întemeĭată pe cunoscinţa şi temerea de D-ḑeŭ. Lipsa de credinţa a adus neîncredere; lipsa de consciinţă a adus nesaţiul de tot felul al vieţeĭ omenescĭ; straganirea adeveruluĭ şi a dreptaţeĭ, despreţul catre toţı şi catre cele religióse, conrupţiunea şi în fine desperarea.

Nu numaĭ noı ceĭ bisericescĭ, ci chiar o mare parte din representanţiĭ înţelepciuneĭ véculuı nostru, ómeniĭ de bine însă, constata ca starea morala a societaţeĭ în genere şi a individuluĭ în parte nu înfaţişiaza nicĭ decum figura uneĭ societăţı a căreia cultura ar începe şi s'ar desevêrşi sub influenţa ideilor curate ale religiuneĭ. Dar pe când o mare parte a activitaţeĭ intelectuale cauta sa dea o desvoltare maĭ întinsa miḑılócelor de educaţiune, educaţiunea religiósa este saŭ neglesa saŭ conbatută; fericirea omuluĭ espune numaĭ în desvoltarea întelegințeĭ şi a organelor fisice ale corpuluĭ, iar cultura inimeĭ saŭ este

data uĭtăreĭ saŭ se pune pe principiĭ cu totul afară de Evangelie.

Resultatele însă ne-aŭ dovedit că acest fel de educaţiune este cu totul defectuósă.

Noĭ, făra a condamna desvoltarea inteleginţeĭ şi a organelor fisice ale corpuluĭ, punem desĕvêrşirea adevĕrateĭ educaţiunĭ în cultura inimeĭ, nu însă dupre chipul şi asemănarea omenéscă, ci dupre chipul şi asemănarea luĭ D-ḑeŭ. Omul nostru are o origina înaltă, este creat de D-ḑeŭ fiinţă maĭ desĕvêrşită decât tóte cele-l-alte fiinţe; omul nostru este chipul şi asemanarea luĭ D-ḑeŭ, este fiiul luĭ D-ḑeŭ dupre dar, saŭ are darul de a se face fiiul luĭ D-ḑeŭ; voinţa luĭ se povăţuesce de voinţa luĭ D-ḑeŭ, el este renascut prin darul luĭ D-ḑeŭ (Efes. I, 7 IV, 24; Rom. 2, 4), lumina minţeĭ luĭ este cuvêntul luĭ D-ḑeŭ (Efes. I, 18), inima luĭ este isvorul sentimentelor încalḑite de dragostea luĭ D-ḑeŭ, *corpul luĭ este templu al darurilor D-ḑeescĭ şl spiritul luĭ D-ḑeŭ locuesce într'ênsul* (I Corint. III, 16, 17). Acesta este unul care asculta cuvêntul luĭ D-ḑeŭ şi *fericiţĭ sunt ceĭ ce ascultă cuvêntul luĭ D-ḑeŭ şi-l păzesc pre dênsul* (Luc, XI, 28). Iată pedagogia nóstra, iată sistemul nostru de educaţiune pe care-l aplicam şi vrem a se aplica pe temeiul vecheĭ axiome a S-teĭ Scripturĭ: „Inceputul Inţelepciuneĭ este temerea de D-ḑeu.“

Cu tóta silinţa ce-şi daŭ educatoriĭ véculuĭ nostru de a inobila inima omuluĭ şi de a înfige într'însa arborele moralitaţeĭ, eĭ nu pot ridica pe om la desĕvêrşirea morala la care-l póte ridica educaţiunea religiósă, nu pot pentru ca înţelepciunea lor, în desvoltarea mijlócelor de educaţiune, nu este povaţuită de spiritul luĭ D-ḑeŭ. Copilul încredinţat educaţiuneĭ lor scie poesie, fabule, ghicitorĭ; vĕ spune că a fost la gradinile de petrecerĭ, vĕ spune ca a

fost la teatru şi ce a vĕdut acolo, şi, la o vîrstă óre care, şi la bal! Rar, fórte rar vĕ va spune că a fost la biserică, că s'a închinat luĭ D-ḑeŭ; nu scie nicĭ o rugăciune, nicĭ Simbolul credinţeĭ,—decĭ nicĭ o urmă de educaţiune religiósă. Cum voiţĭ dar o societate în care morala să fie regula vieţeĭ, fară ca regula vieţeĭ să fi fost aşeḑată în inima omuluĭ din copilărie şi dupre voia luĭ D-ḑeŭ?

Este timpul, creştinilor, starea morală a societăţeĭ reclamă,—ca să întórcem seriósă atenţiune la modul educaţiuneĭ; să căutám a întroduce într'ênsa principiile religiuneĭ şi practica vieţeĭ creştine. Biserica ne dă pentru acésta învĕţătura cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ, care da viaţă, întelepciune şi lumină; familia să aibă grija de a lega fericirea copiilor eĭ de dragostea către biserica şi de respectul către cele religióse; societatea să dea instituţiunilor eĭ caracterul religios; scóla cu dascaliĭ eĭ sa ude necontenit planta virtuţilor creştine în inimele tinere. Sa avem credinţa tare în adevĕrul învĕţaturilor D-luĭ nostru Iisus Christos, şi un moment sa nu uitam că „Inceputul înţelepciuneĭ este temerea de D-ḑeŭ". Daţĭ omuluĭ acestea prin familie, prin şcóla, conduceţi-l la biserica, învĕţaţi-l sa se închine şi să se róge luĭ D-ḑeŭ; apropiaţi-l de corpul şi sângele D-luĭ nostru Iisus Christos care s'a jertfit pentru binele şi fericirea omenireĭ, şi atunci, înfrumuseţat omul şi cu sciinţa înţelepciuneĭ lumescĭ va fi adevĕrat cetaţén al raiuluĭ pamêntesc şi al celuĭ ceresc. Puneţi de timpuriŭ temerea de D-ḑeŭ în inima omuluĭ şi el va deveni înţelept; *provedinţa va veghia asupra luĭ, prudenţa îl va feri de a cădea în calea rĕuluĭ; va sci să se feréscă de omul care bîrfesce, de omul care a uitat pre D-ḑeŭ şi a părăsit caile virtuţeĭ* (Rom. II, 10 seq).

Acésta este educaţiunea religiósă, adevěrata educaţiune care varsă în sufletul şi în inima omuluĭ tótă darea cea bună şi tot darul desěvêrşit al Părinteluĭ luminilor, căruela se cuvine gloria în secolĭ. Amin!

CRONICA BISERICESCĂ.

Patriarhatul de Alexandria.

Alexandria este un oraş mare în Egypt, şi anume, dupre statistica din urma, are 227,064 locuitorı, din cari 48,672 strěinı [1]). Acest oraş situat pre malul mareĭ Mediterane, s'a fundat la anul 332 înainte de Christ de catre Alexandru cel mare, regele Macedoniei. Acum acest oraş se numeşte de Turcı „Iskandrih“, adică Alexandria, în amintirea luĭ Alexandru cel mare, fundatorul ei. Pâna în seculul al VII dupa Christ, Alexandria era centrul lumeĭ civilisate, avênd o celebra biblioteca, cuprindênd 700,000 volume, care biblioteca a fost arsa, la anul 640 dupa Christ, de catre Califul (regele) arab Omar. La anul 1799 după Christ, Alexandria a fost luata de Francesı, cu ocasiunea expediţiuneı luı Napoleon I în Egypt, în 1798-1802, dar acésta expediţiune a avut puţină însemnatate din punctul de vedere politic, ea a avut o importanţa mare pentru *sciinţă*; cacı *Francesiı* maı ales au început, cu *Sampalion* şi alţiı în frunte, a descoperi gloriosul trecut al Egyptuluı. La anul 1881-1882, Alexandria a fost bombardata de flota Anglesa, şi acum, de un timp nehotarît, domnesc acolo Anglesiı, împreuna cu Turciı-protectoriı Egyptuluı.

Egyptul, a caruı capitala a fost mult timp oraşul Alexandria, sě numeşte ast-fel de Grecĭ (şi dupre dênşiı de toţı Europeiı), de Ebreĭ se numea acésta ţara vastă *Misraim*, de Arabı-*Masr*, de Copţı *Cdemi*, de Turcĭ-*Elkhabit*.

Egyptul este situat în Africa între marea Mediterana, marea

[1]). „Almanach de Gotha“, 1887, pag. 1039

Roșie, Arabia, canalul de Suez, deșertul Barca, Nubia, și se împarte în 3 parți: în Egyptul de jos sau Delta, acum Bahari, în Egyptul de mijloc sau Heptanomida, în Egyptul de sus sau Thebaida In Egypt sunt 4 rase principale-Copții, Berberii (sau Barbarii), Arabii și Turcii.

Istoria Egyptului se ascunde în adîncă anticitate. Primii locuitori aĭ acesteĭ țari au venit aici din Abisinia sau Senaar, dar în ce epoca anume nu se póte sci în mod positiv. Ceĭ dintêi locuitori ai Egyptului aparțineau unei rase de ómeni, carii semena, mai mult cu actualii locuitori aĭ Nubiei, de cât cu Copțiĭ, carii dupre opinia mai multor învețați, ar fi adeverații Egypteni, purtând chiar numele acesta (Copții, prin schimbarea literilor, însemnéza Egypteni) [1].

Egyptul a jucat un rol fórte însemnat în anticitate, de multe orĭ fiind în ast-fel de posițiune, ca decidea sórta popórelor marĭ din Africa și Asia. Egyptul a fost definitiv cucerit de Cambys, regele Perșilor, fiul lui Cyr, și de atunci Perșii au dominat în Egypt pâna în timpul lui Alexandru cel mare, regele Macedoniei, carele, cu o armata, compusa mai ales din Grecĭ, a pus capet dominațiuneĭ persane, sub ultimul rege al Perșilor, Dariu al III Codoman. După mórtea luĭ Alexandru cel mare, s'a declarat rege al Egyptului Ptolomeu, unul din generalii lui Alexandru cel mare, precum și în Syria s'a declarat rege Antioh, carele a dat numire orașuluĭ Antiohia, ca și Alexandru cel mare—Alexandriei. Dinastia gréca a Ptolomeilor a dominat în Egypt pâna în timpul lui August. imperatorul roman, și deatunci Egyptul a devenit o simpla provincie romana, fiind stepânita de Romani pîna la anul 640 dupa Christ [2], când Egyptul a fost cucerit de Omar, Califul (regele) Arabilor. La anul 887 dupa Christ, Egyptul a cadut sub Turcomani, ĭar la anul 1257 Egyptul a cădut sub Mameluci, carii au stepânit pâna la anul 1517, când Selim I, sultanul Turcilor otomani din Constantinopol, batînd crunt pre Mameluci, s'a facut stepân pe Egypt, și de atunci Turcii stepânesc și acum Egyptul.

In timpul de fața Egyptul este un stat vasal turcesc. în realitate însa sub stepânirea anglesa dela anul 1882. Suveranul E-

---

[1]) M Bescherelle „Dictionnaire national de la langue française". a is. 1885, tom. I, 2 edition, pag. 1084.

[2]). Imperiul roman, la anul 399 după Christ, s'a împărțit în 2 imperiĭ de apus, cu capitala Roma, și de resarit, cu capitala Constantinopol, Roma nouă; imperiul roman de apus a fost cucerit de barbariĭ la anul 476 după Christ, sub ultimul imperator Romul Augustul, și Egyptul era în imperiul roman de rĕsărit după acest din urma an, fiind numaĭ un singur imperiu roman; Egyptul tot-déuna facea parte din imperiul roman de resărit (byzantin)...

gyptului pórta titlul de Chediv (sau vice-rege) și de Alteța, și actualul suveran se numește *Mehemed-Thevvfik*, Chediv de Egypt, suveran de Nubia, de Sudan, de Cordofan și de Darfur, primind investitura de la Sultanul Turcesc din Constantinopol la 14 August 1879. Acum Egyptul propriu ḑis are 6,817,265 locuitorĭ [1]).

De Egypt mai depind încă urmatórele țeri: Berber, Darfur, Cordofan, Vabay, Fatzoglu, Senaar, Barch-el Abiaz, avênd o suprafață de 1,965,561 kilometri patrați, și aprópe 10,830,000 locuitorĭ [2]).

In timpul de fața, de capitala a Egyptului, unde și-au reședința și agenții diplomatici și consularĭ aĭ puterilor straine, servește orașul *Cair*, cel mai mare oraș din Egypt, avênd, dupre statistica din urma, 374,838 locuitori, din cari 21,650 straini [3]).

Chreștinismul s'a întrodus în Egypt de catre st. Apostolși evangelist *Marcu*, a caruĭ memorie biserica ortodoxa o serbéza la 25 April. [4]) St. Marcu a fost primul episcop al Alexandriei, și biserica de Alexandria îșĭ are origina sa apostolica, dupre cum acésta este recunoscut de toțĭ.

Se vede din actele întêiului sinod ecumenic din Nicea, că înca de la începutul seculului al patrulea episcopul de Alexandria întindea jurisdicțiunea sa asupra tuturor episcopilor din Egypt și Lybia... episcopii celor trei capitale ale imperiulul roman: Roma, Alexandria și Antiochia fura considerați, ca primii episcopí, cu o jurisdicțiune în óre care reion (raza) determinat..... și acești episcopi primira titlul de *patriarhĭ*. [5])

Patriarhul ortodox de Alexandria pórta titlul de papa și patriarh de Alexandria de Egypt, de Lybia și de Ethiopia [6]), une orĭ adauga și titlul de judecator al tótă lumea, al 13 din apostoli [7]).

Biserica de Alexandria are o istorie fórte însemnata. Primii arhipastorĭ ai Alexandrieĭ au contribuit fórte mult la rĕspândirea sublimei învețaturĭ a lui Chirst, la propagarea moralitaței, la progresarea sciinței. St. Dionisiu, Petru, Timoteiu, Teofil și Cyril, arhipastorii Alexandriei, au compus *canóne*, dupre care se administréză biserica ortodoxa, și care canóne sunt obligatóre, ca și ca-

[1] „Almanach de Gotha“, 1887, pag 1035, 1038.

[2]). A Суворинъ. „Русскій Календарь“, Petersburg, 188 , pag. 224.

[3]). „Almanach de Gotha“, 1887, pag. 139.

[4]) A. Суворинъ “Русскій Календарь“, Petersburg, 1887, pag 16

[5]) *Iosif* Georgian, Mitropolit primat al Romȃnieĭ „Expunerea doctrineĭ“, Bucureștĭ. ediția 2, an. 1887, pag. 299.

[6] Almanach de Gotha“, 188 , pag. 1023.

[7] „Христіанское Чтеніе“, Petersburg, 1867, pag...

nónele apostolice, ale sinódelor ecumenice și locale, ca și ale altor câțĭ-va arhipăstorı aı bisericeĭ creștine, și până astă-ḑĭ compun *corpul dreptuluĭ canonic* în biserica catolică orientala [1]). St. *Atanasiŭ* cel mare, arhiepiscopul Alexandrieĭ, încă fiind diacon pe lângă arhiepiscopul de Alexandria, s'a distins prin apărarea credințeĭ creștine, la sinodul ecumenic din Nicea (an. 321 după Christ), în timpul luĭ Constandin cel mare, imperatorul roman, combătând eresia luı Ariu. St. *Paul* de Teba a pus începutul monahismuluĭ în Egypt; St. *Antoniŭ* cel mare, din Egypt, a fost unul din ceĭ maı renumițĭ representanțĭ aı monahismuluı; St. *Macariŭ* Egypténul a lasat scrierĭ importante teologice; St. *Maria* Egypténca, dupa penitența sa, dă exemple de sublime virtuțĭ evangelice. Biserica ortodoxă serbéză memoria St. Paul de Teba la 15 Ianuar, a St. Antoniu cel mare la 17 Ianuar, a St. Macariu Egypténul la 19 Ianuar, a St. Maria Egypténca la 1 April, a St. Atanasiŭ și Cyrıl la 18 Ianuar..... [2]).

Paisiŭ, patriarhul Alexandrıeĭ, a asistat la sinodul local din Mosqua, din an. 1667, în timpul luĭ Alexiŭ, părintele imperatoruluĭ Rusieĭ Petru cel mare, chĭemat fiind, împreună cu *Macariŭ*, patriarhul Antiohie, atât de cunoscut și Românilor, prin calatoria sa, descrisă de arhidiaconul *Paul de Alep*, pentru a aproba cărțile bisericeștĭ, corectate de *Nicon*, patriarhul Mosqueĭ, precum și a condamna pe acest din urmă patriarh, care a fost, parte, culpabil pentru iscarea schismeĭ *lipovenilor*.....

Meletiŭ Pigas, patriarhul Alexandrieĭ, este bine cunoscut prin activitatea luĭ în favórea bisericeı ortodoxe..., ĭar *Cyril Lucaris*, patriarhul Alexandrieı (fost și al Constantinopoluluı), este celebru atât pentru luptele sale contra felurițĭ inamicĭ aĭ ortodoxieĭ cât și prin sórta sa tristă....

Representanțiĭ bisericeĭ de Alexandria, după căderea Egyptuluĭ sub dominațiunea musulmana, continuaŭ mereŭ a fi în contact cu cele-lalte biserici ortodoxe și chiar eterodoxe; de multe orĭ mângăeaŭ prin scrisorile lor, pline de înțelepciune creștină și spirit al blândețeĭ, pre felurițı creștinı ortodoxı, cariĭ erau persecutațĭ de eterodoxı și ne creștinĭ. Suveraniĭ statelor ortodoxe, la carıı veneau după cererea de ajutor, representanții bisericeı de Alexandria, în felurite timpurĭ cu prisosința recompensau pe acești representanțı. Suveranıı Rusieı au daruit multe odóre, banı, închinând și mônăstirı, bisericeı patriarhatuluı de Alexandria, dupre cum demonstréza a-

[1]) Iosif Georgian, mitrop prim. al Românieĭ. „Expunerea doctrineĭ", Bucurescĭ 1887, ediția 2, pag. 287, 288, 289

[2]) А Суворинъ „Русскiй Календаръ" Petersburg, 1887, pag, 2 3, 14.

céstă numeróse chrisóve, aflatóre în felurite musee, biblioteci, arhive, şi maĭ ales la arhiva principala a ministerului de Externe din Mosqua. Domnii ţarilor Române au ajutat fórte mult biserica de Alexandria, închinând aceleĭ bisericĭ maĭ multe biserici şi mônastiri, mai ales mônastirea (acum biserica statului) *Zlătarĭ* din Bucureşci, unde mai înainte se află ministerul Cultelor şi Instrucţiunei al României, iar acum numai cel al Justiţiei, dupre cum s'a închinat şi biserica *St. Ecaterina* din Bucureştĭ, unde se afla Şcóla normală pentru învețatura poporului român, mônastirei St. martira Ecaterina din muntele Sinaiu [1]) şi altele..., dupre cum acésta probéză multe chrisóve domneştĭ şi alte manuscripte, aflatóre în felurite musee, biblioteci, arhive, mai ales din Bucureşti, capitala regatului României... [2]).

În patriarhatul de Alexandria majoritatea populaţiunei aparţine religiunei mahometane; numĕrul ortodoxilor din acest patriarh nu se póte precisa, dar după cum este în genere sciut, nu este mai mare de 30,000, pe când creştinii eterodoxi sûnt incomparabil maĭ mulţi. *Copţiĭ* din Egipt, carii sûnt creştini-monofisiţi, au în Alexandria, a doua capitala a Egyptuluĭ, un patriarh, carele se pretinde a fi adevĕratul urmaş al St. apostol şi evangelist Marcu... El este acela, care numeşte pe episcopul din *Abisinia* [3]), dar el nu exercitéza nici o jurisdicţie în ţérra. Copţii sûnt în comuniune cu *Iacobiţiĭ* din Siria (Asia). Copţii au un patriarh la Cair, numarul Copţilor creştini ajungênd la cifra de 120,000. Copţii-uniţi au un vicar apostolic la Cair, numerul lor ajungênd la cifra de 1000. *Abisinieniĭ* au un episcop, numit de patriarhul copt din Cair, numerul lor ajungênd la cifra de 1,100,000. Abisinienii-uniţi au un vicar

1) Peninsula *Sinaitică*, unde se afla muntele Sinaiŭ cu mônăstirea, atât de renumită în istoria bisericéscă, şi pentru şciință, de şi, de geografie se trece la Asia, totuşĭ depinde, din punctul de vedere administrativ de guvernoratul de Suez, supus Egyptuluĭ („Almanach de Gotha", 1887, pag. 1018).

2) Manuscriptele vechĭ sûnt de o mare importanţă pentru istoria, limba şi literatura Română şi Slava, carea a fost un timp în usul Românilor; ele însă aŭ un interes maĭ ales bisericesc....

3). Regatul *Abisinieĭ*, în contra căruea se pregăteşte tocmaĭ acum o expediţie de rĕsbunare în Italia, este un platoŭ, situat spre sud-estul *Nubieĭ*, lângă partea din jos a măreĭ Roşie; întinderea luĭ este cam cât a Franciei, şi este locuit de o rasa din cele maĭ amestecate. Caracterul primitiv al poporuluĭ s'a şters din causa poligamieĭ şi a întinsuluĭ negoţ cu sclaviĭ. Tipul originar arab dispare din ce în ce. Se vĕd ómeniĭ cu faţă aramie lângă indiviḑĭ cu trasurile feţeĭ curat caucaziene, şi lângă negrĭ. Religia Abisinienilor este un amestec de creştinism, judaism şi păgânism.

Regele Ioan este acum în vêrstă de 57 anĭ. El este fiul unuĭ fost guvernator a provincieĭ Teuben, şi purta maĭ înainte titlul de principe de Cassan. In anul 1869 a resturnat pre regele Teodor şi s'a urcat pre tronul Abisinieĭ, domnind de atuncĭ cu multă energie şi asprime. Miniştriĭ seĭ, aprópe toţĭ preoţĭ, sunt tot atât de fanaticĭ, ca şi ceea-laltă mulţime incultă. („Universul", Bucureşti, anul 1887, luna August în 18 [30] ḑile, No 213, pag. 3.)

apostolic latin. Limba liturgica la Copţî este cea Cópta, iar la Abisinienî cea Geeză (Tigre) [1]. Biserica catolică romana, dupre ultimile informaţiuni, [2] are vr'o 100,000 fii, din carii jumetate sunt supuşi francesî, italienî ispanioli, portugesi, austro-ungari, şi cea-lalta parte-locuitori băstinaşi. In timpul de faţa arhiepiscop catolic (de rit latin) de Alexandria este *P. Chicaro*. Vicar apostolic pentru Africa centrala este monseniorul *Sogaro*, iar vicar apostolic pentru Copţi şi delegat apostolic pentru Arabia este *A. Bsciai*, episcop de Clarîapol *in partibus* (infidelium,) cu începere de la anul 1866...

De la anul 1870 patriarh al Alexandriei este Sanctitatea sa *Sofroniu*, papa şi patriarh al Alexandriei, Egyptuluî, Libiei, Etiopiei, carele mai înainte a fost patriarh ecumenic (în Constantinopol), cunoscut prin o bunătate rara, precum şi prin alte calitaţi morale şi intelectuale: El a urmat patriarhului *Nicanor*, carele a pastorit un timp fórte lung turma cuvêntatóre a lui Iisus Christos. Patriarhul Nicanor, dupre cum se scie, a trait un timp îndelungat în Rusia, la Mosqua, fiind în acel oraş superior al metochului patriarhiei de Alexandria, şi este cunoscut prin activitatea sa bisericésca. *Amfilohiu*, metropolitul Peluziei, în Egypt, este un om fórte învetat, fiind în cunoscinţă de aprópe cu tóte cele ce se petrec în viaţa bisericésca, el este cunoscut, cu mijlocitor, împreuna cu patriarhii Alexandriei-Nicanor şi Sofroniu, pentru unirea *lipovenilor* ruşi (schismatici) cu biserica ortodoxă, şi despre vastele luî cunoşcinţe teologice póte vorbi, între alte, corespondenţa luî cu monahul rus *Barnaba*, carele a calătorit prin Palestina, Constantinopol, Egypt, pentru a afla opiniile ierarhilor ortodoxî din orient despre schisma lipovenésca [3]...

In aniî 1874 şi 1875 afacerile patriarhatului de Alexandria eraŭ, aşa de desplacute, în cât un corespondent din Cair al ḑiarului din Constantinopol „Βυζαντὶς“ ḑice ca este mult mai bine, ca preste aceste afaceri sa „se presare cenuşa tacerei“, ca să nu li se vaḑa goliciune. Mai întêiu se ḑice, ca prea fericitul Sofroniu, patriarh al Alexandriei, şi-ar fi propus, ca prin tóte mijlócele să puna în aplicaţiune un regulament, prin care şi- ar putea asigura un succésor, conform voinţei sale la tronul patriahal. Pentru acésta este înculpat în nepotism de catra clerul şi poporul patriarhatului de Alexandria.

---

1) „Revista Theologică“ Iassî, an. 1884, No 18, pag. 138; idem No 20, pag. 159.

2) „Almanach de Gotha“, 1887, pag 1036.

3) А. Субботинъ, „Лѣтописъ раскола“, Мосqua, *1871*, pag. 7,25,35,44.

De alta parte purtarea sa cu poporul şi cu clerul este ast-fel că şĭ-a perdut tótă popularitatea, şi pentru ca sa-şı recapete popularitatea perdută a întreprins fundarea unuĭ orfanotrofiŭ. Corespondentul mencionatuluı ḑiar din Constantinopol însa, studiind mijlócele, prin cari Prea fericirea sa voeşte să ajunga la realisarea acestuĭ scop, le găseşte cu totul contrare şi semine maĭ mult cu înavuţirea personală a patriarhuluĭ, de cât cu fundarea unuĭ orfanotrofiŭ. Aşa, spre exemplu, ce însémnă, când singur patriarhul şĭ-a împropriat dreptul de a numi pe casier şi pe econom, păstrând pentru sine preşedinţa, şi a gera afacerile orfanotrofiuluĭ numaĭ prin acéste persóne, fară de a sĕ supune vre-unuĭ control? Pentru acésta nimenĭ din membriĭ bisericeĭ de Alexandria n'a voit să ia parte la nicĭ un feliu de afacerĭ ale orfanotrofiuluĭ cu tóte învitările, repeţite de maĭ multe orĭ, ale patriarhuluĭ. Aceste şi alte fapte, ḑice corespondentul mençionatuluı ḑiar, demonstrézā în modul cel maĭ evident, înfluenţa morala, pe carea patriarhul póte s'o aibă în viitor asupra populaţiuneĭ atât din Cair, cât şi din Alexandria.

În fine corespondentul aceluĭ ḑiar publică despre patriarhul Sofroniŭ şi fapte de acelea, precum răpirea avereĭ repausatuluĭ mitropolit de Tripol, carea avere, în valóre de 45,000 francĭ, şı-a însuşit-o şie patriarhul în detrimentul bisericeĭ şi în contra prescripţiunilor canonice, care daŭ drept *bisericeĭ* de a moşteni pre episcopiı sĕĭ, iar nu patriarhuluĭ. În fine „scandalurile", relative la administraţiunea bisericeĭ nóstre, ḑice mençionatul corespondent, este maĭ bine a le tăcea, ruşinându-ne de demnitatea administraţiuneĭ nóstre superióre bisericeştĭ... [1])

În aniĭ 1876-1885 Prea fericitul Sofroniŭ, patriarhul Alexandrieĭ, a contribuit mult la ridicarea niveluluĭ intelectual, moral şi material al clerulul ortodox din patriarhatul încredinţat luĭ, luptându-sĕ cu energie contra feluriţilor inamicĭ externı şi maĭ ales internĭ aĭ bisericeĭ. Dupre cum se scie aprópe positiv, patriarhul Sofroniŭ are mulţĭ inamicĭ din acea causă, că nu póte de loc tolera abusurileĭ maĭ ales grozavul viciŭ „*simonia,*" atât de rĕspândit în orientul ortodox, maı ales sub Nicanor, fost patriarh de Alexandria, carele, de şi personal era un distins prelat al bisericeĭ ortodoxe, de şi scia despre simonia, care sĕ practica pe o scara întinsă, cu tóte aceste nu lua mĕsurĭ energice contra eĭ, şi de aceea era asĕmănat luĭ *Ilie* preotul, fost judecător al luı Israil, carele nu lua mĕsurĭ contra fiilor sĕĭ-*Ofni* şi *Finees*....

[1]) „Biserica ortoḑoxă Română", Bucurescĭ, 1875, No 7. pag. 548, 549.

Se comunică din *Alexandria*, ca Prea fericitul Sofroniu a desemna pe Ignatiu, episcop de Xanthopol, ca metropolit al Libieĭ şi exarh a tóta Africa, iar pe protosinchelul Matheiu Vallinakis, ca metropolit de Thebaida [1]). In Cair, capitala Egiptuluĭ, în presenţa Prea fericituluĭ Sofroniu, patriarh al Alexandrieĭ, şi Ignatiu, Mitropolit al Libieĭ, s'a inaugurat, în Noembre 1884, şcóla Teologică. Alexandru al III, imperatorul tuturor Rusiilor, a acordat Prea fericituluĭ Sofroniu, patriarh al Alexandrieĭ, ordinul St. Alexandru Nevsky [2]). Diarele greceştĭ comunică, ca Ión. negusul (regele) Abisinieĭ, trimete o deputaţiune la Athena şi Constantinopol (pentru a saluta pe patriarhul ecumenic), carea deputaţiune dupa aceea va pleca la Petersburg, pentru a saluta pa Ţarul şi St. Sinod rus. Circula sgomotul, ca la Adua (Abisinia) va sosi o delegaţiune rusa cu scrisorĭ şi cadourĭ. Dupre cum se scie, imperatorul tuturor Rusiilor a acordat capuluĭ acelei deputaţiunĭ abisiniene ordinul St. Ana clasa I, şi pentru acésta s'a exprimat profunda recunoscinţa din partea a tot clerul copt din Egipt şi Abisinia [3]).

Patriarhatul de Alexandria se afla sub influenţa feluritelor direcţiunĭ politice şi religióse, nefavorabile ortodoxieĭ, fiind şi în lipsa de mijlóce materiale şi morale propriĭ. De şi se afla în aseminea tare, avênd necesitate de ajutor fraţesc din partea bisericilor autocefale ortodoxe, cu tóte acestea fórte rar îşĭ exprima dorinţa de a primi ajutor. Sofroniu, patriarhul Alexandrieĭ, a reînoit mijlocirea sa pentru a sĕ permite de catre St. Sinod rus construirea uneĭ capele pe lângă biserica st. Niculae din Mosqua, care biserică se afla la metocul patriarhieĭ de Alexandria din Mosqua, de mult timp, şi St. Sinod rus, conform ordinuluĭ imperial, a satisfacut cererea patriarhuluĭ de Alexandria cu cea maĭ mare placere [4]). In an. 1886 patriarhatul ortodox din Alexandria a fost tulburat prin maĭ multe manifestaţiunĭ, ostile luĭ, din partea partiduluĭ egiptén, care dorea, ca serviciul divin să se oficieze în limba populaţiuneĭ locale, iar nu în cea gréca, de óre-ce Grecĭ ortodoxĭ sunt fórte puţinĭ în acest patriarhat, şi cu tóte acestea clerul grec monopolisézä totul, ca şi în patriarhatele de Antiohia şi de Ierusalem, unde comunitatea ortodoxa este aseminea fórte restrînsa. In capul ne-

---

[1]) „Востокъ," Mosqua, 1884, No. 289. pag. 79.

[2]) „Востокъ." Mosqua, 1885. No 302-305, pag. 201.

[3]) „Востокъ," Mosqua, 1885, No 320, pag. 334.

[4]) „Церковный Вѣстникъ," Petersburg, 1887, No 3, pag. 12.

mulţamiţilor egipteni ortodoxi a fost d. George Papadopol, carele a publicat maĭ multe articule în acésta privinţa [1].

Din Alexandria sĕ afla noutaţi fórte rar chiar de catre diarele greceşti, şi de aceea ori-ce noutate, venită din acest patriarhat, are importanţă, mai ales, daca este îmbucuratóre cu privire la ortodoxie. La 18 Mart 1887 un comerciant avut, anume Nicolae Christoforidis (originar din Cypru), a daruit casa sa, cu tóte atenantele ei, pentru a se face în ea un hospital. Acest dar a fost primit de catră patriarhul de Alexandria, împreună cu epitropia locala, cu cea maĭ mare recunoscinţa: s'a disposat, ca numele donatorului sa fie trecut în *diptihul* (pomelnicul) bisericesc în tot patriarhatul, pentru vecinica pomenire; în salonul principal al hospitalului să fie atârnat portretul donatorului, iar la intrarea principala a hospitalului sa fie atârnata o scândura tabla, pre care sa fie descris acest fapt, şi în fie care an, în diua St. Haralampiu, protectorul hospitalului, sa se pomenésca numele donatorului, când se va oficia st. Liturgie [2]).

Alexandria este menita, dupre cum se vede, a deveni centrul tractarilor pentru apropierea Bisericei abisiniene cu cea ortodoxă. De aceste tractari, şi mai ales de resultatele lor, se intereséza mai ales la Athena. Este sciut, ca speranţele Elinilor ortodoxi, pentru stabilirea raporturilor cu Abisinia, au fost aprópe a se realisa doi ani în urma, în timpul calatoriei în Abisinia a doctoruluĭ *Parisis,* dar proiectul compus tot atunci, pentru stabilirea legaturei între Abisinia şi Hellada, pe teren politic, a fost considerat de dr. Parisis de nepractic, şi a fost parasit. In timpul de faţa din nou au început a face tot posibilul pentru apropierea cu Abisinia, însa pe teren bisericesc. Ca iniţiator şi executor al acestei propuneri este D. *Nikitaidis*, licenţiat în Teologie de la Universitatea din Athena. La începutul anului curgetor, acest din urma domn a întreprins o calatorie în Abisinia, şi el a reuşit sa intereseze pe negusul Ioan în favórea apropierei bisericeşti cu Grecii ortodoxi. In vederea preparaţiunei pentru acésta apropiere, el, Nikitaidis, a înmânat negusuluĭ Abisiniei doue proiecte: sau a funda o episcopie în capitala Abisiniei cu un episcop grec în capul ei, sau a desemna, pe lânga tronul patriarhal din Cair [3]), un episcop grec

[1] „Biseric orthodoxă Română," Bucurescĭ, 1887, No. 15, pag. 1238, 1239, 1240.

[2]) „Церковный Вѣстникъ," Petersburg, 1887, No. 1', pag. 296, 297.

[3]. Patriarhul orthodox de Alexandria îşĭ are reşedinţa sa în Cair, capitala Egiptuluĭ, iar nu în Alxeandria; precum şi patriarhul de Antiohia în Damasc, capitala Mesopotamieĭ (şi a Syrieĭ întregĭ), ĭar nu în Antiohia, actualmente un sat mic („Almanach de Gotha" 1887, pag. 1023).

în calitate de representant al seu, carele, fiind în comuniune cu tronul patriarhul de Alexandria, sa póta servi, ca mijlocitor între Bisericile alexandriniana şi abisiniana, în afacera apropierei lor. Dupre comunicaţiunea unuĭ ḑiar grecesc din Constantinopol [1]), negusul este pentru al doile proiect, şi a împuternicit, se ḑice, pe d. Nikitaidis nu numai a tracta pentru acest obiect cu Sofroniŭ, patriarhul de Alexandria, dar chiar a cumpara în Cair un loc pentru construirea bisericei (templului) abisiniene, unde-şi va avea locuinţa convenabila şi arhi reul grec, şi în acest sens i-a dat o scrisóre catra patriarhul de Alexandria, prin intermediul caruea s'au facut tóte aceste tractari ale d. Nikitaidis cu negusul. Corespondentul, carele a comunicat din Cair tóte aceste detaliĭ redacţiunei ḑiarului din capitala Turcieĭ „Κωνσταντινούπολις", a promis, ca va trimete şi însuşi textul scrisórei negusului catra patriarhul de Alexandria, dar peste vr'o câte-va ḑile a înşciinţat pe acea redacţiune, ca patriarhul a refusat de a publica acésta scrisóre din cause necunoscute. Nu se află óre acest refus în legatură cu îngrijirile exprimate de unele ḑiare din Athena, că acţiunile paralele ale Rusiei în Abisinia sûnt în detrimentul Grecilor ? [2])

Multe versiuni circula asupra demersurilor Rusiei şi Greciei, state ortodoxe, faţa cu Abisinia, vechea Etiopie, carea a fost când-va ortodoxa, dar, carea din, nestabilitatea timpilor, a devenit o ţéră, unde sûnt felurite înriuriri, mai ales în timpul din urma, cu ocasiunea expediţieĭ Italiei în Abisinia. Patriarhul de Alexandria pórta titlu şi de patriarh al Etiopiei, dupre cum s'a mençionat maĭ sus, [3]) şi óre cum are dreptul de a face cele posibile pentru reîntórcerea Abisinei (Etiopiei) la ortodoxie; pentru acésta patriarhul Sofroniu merita tóta lauda, precum şi acei carii îl susţin într'acésta salutarie intreprindere. Inamicii ortodoxieĭ baga zizanie între Ruşii şi Grecii ortodoxi. Ruşii ar fi trimes şi susţinut pe *Asinov*, atamanul (hatmanul cazacilor, carele ar fi anume delegat cu scop de a împedica pe Italieni în Abisinia şi pe Angleji în Egypt şi Sudan [4]); iar Grecii ar dori, ca dênşii sa aiba meritul de a reîntórce pe Abisinieni la ortodoxie... Este indeferent, déca Ruşii sau Grecii vor contribui la întórcerea Abisiniei la ortodoxie, numai acésta mare fapta sa se aduca la îndeplinire, căci *întru Christos nu este nicĭ*

---

[1]) „Κωνσταντινούπολις", 1887, No. 131.

[2]) „Церковный Вѣстникъ" Petersburg, 1887, No. 36, pag. 583, 584.

[3]) „Almanach de Gotha," 1887, pag. 1023

[4]) Dr. Nerset Marianu. „Pravoslavie Româna," Cernovitz, 1886 pag 59.

ellen, nici iudeŭ, nicĭ barbar, nicĭ scith, nicĭ circumscris, nicĭ necircumscris, serv saŭ liber, ci Christos tóte şi în tóte [1]. Biserica este instituţiune divină, pe carea nici porţile iaduluĭ nu o vor birui, pe când statele sûnt instituţiuni omineşti, care nu duréza pentru eternitate, dupre cum ne demonstréza istoria....

George P. Samurianu.

---

[1] St. Apost. Paul. „Epistola cătrĕ Colosseni," cap. 3, vers. 11.

PROFEŢIILE MESIANICE.

(Urmare. Vedĭ No. 9, Anul XI).

ARTICULUL IV.

Profeţiile despre origina şi nascerea luĭ Mesia.

Vom împarţi capitulul acesta în treĭ paragrafe: In cel dintêiŭ v m examina profeţiile despre némul din care avea sa ésa Mesia; în al doilea despre locul în care trebuea sa se nască; în al treilea despre persóna care avea să-l nască.

§ I. Profeţiile care prevesteaŭ că Mesia se va nasce din David.

Nu mĕ voiŭ încerca a dovedi că Mesia trebuea să descindă din Abraam, Isaac şi Iacob; am vĕḑut făgăduinţele pe care le făcuse D-ḑeŭ acestor patriarhĭ: de almintrelea, tot din eĭ se pogora tot poporul Iudeŭ, din care era să fie şi Mesia. Am adus şi profeţia luĭ Iacob către Iuda, prin care se vesteşte că din seminţia acésta se va nasce Mesia. Ceea ce avem de dovedit este că s'a născut din familia luĭ David şi că Iis. Chr. cu adevĕrat a fostul urmaşul acestuĭ rege.

In multe locurĭ vedem fagăduinţa făcută luĭ David despre o împĕrăţie vecĭnică, care trebue să esiste în némul sĕŭ. Natan, după ce a prevestit acestuĭ principe cá fiul sĕŭ va zidi un templu Domnu-

luĭ, adauge: *Credincıósă va fi casa luĭ, și împĕrăția luĭ până în véc înaintea mea; și scaunul luĭ se va îndrepta în véc* (2. Imp. 7, 16). In unul din psalmiĭ sĕĭ, David repetește profeția maĭ cu aceléșĭ cuvinte: Odata m'am jurat întru cel sânt al meŭ de voiŭ minți luĭ David: sĕmênța luĭ în véc va rĕmânea, și scaunul luĭ ca sórele înainta mea, și ca luna sevêrșită în véc (Ps. 88. 35). O făgăduința așa de marétă nu se póte aplica luĭ Solomon, a căruia domnie nu era să fie eternă, saŭ póte că numaĭ tipic și ca figură a luĭ Mesia. Iarășĭ nu se póte aplica celor-lalțĭ urmașĭ aĭ luĭ David, cariĭ domniră numaĭ pâna la robiȧ babilonică. Trebue decĭ a căuta dacă nu cum-va este un alt urmașiŭ a luĭ David, care să fi întemeiat o împĕrăție vecĭnică; dacă îl vom gasi, nu ne putem îndoi că profeția se rapórtă la acea persóna; împlinirea eĭ ne va arăta sensul și ne va dovedi divinitatea. Dicem decĭ ca acéstă făgaduínță a luĭ Natan către David face parte din șirul prevestirilor sacre despre care s'a vorbit ceva, și le vom vedea apoĭ maĭ cu deplinătate rostite de feluriți pròfețĭ și realisate în Iis. Chr. Ceea ce consideram în momentul acesta, este că s'a fagăduit luĭ David ca dintru el va eși Mesia, întemeĭetoriul uneĭ împerățiĭ nouă. Pe lângă făgaduința făcuta luı David, ca Mesia va eși din el, avem si alte profețiĭ făcute de atuncĭ, care anunțaŭ poporuluĭ iudaic, ca din familia acésta vor primi pre cel așteptat de eĭ. Isaia dice: *Și va eși toiag din rădĕcina luĭ Iese, și flóre din rădĕcina luĭ se va înălța; și va odihni preste dênsul Duhul luĭ D-deŭ, Duhul înțelepciuneĭ și al înțelegereĭ, Duhul ĭsfatulu*

și al puterei, Duhul cunoscinței; și al bunei credințe, Duhul temerei de D-ḑeu îl va umplea pre dênsul. Profetul intra apoĭ în amărunțimı poetice, despre dreptatea acestuĭ urmașiŭ al luĭ Iese, despre pacea ce o va da lumeĭ, despre sciința Domnuluĭ, cu care va umplea pamêntul, și adauge: *Și va fi în ḑiua aceea, rădecina luĭ Iese, și cel ce se va scula să stĕpânéscă némurile, spre dênsul némurile vor nădĕjdui, și va fi odihna luĭ cinste.*

Este lămurit că profetul vorbește de un urmașŭ al luĭ Iese, saŭ al luĭ Isaia, tatal luĭ David; caracterele ce le da sunt așa de admirabile, că nu pot conveni decât luĭ Mesia.

Ieremia preḑice același lucru: Iata ḑile vin, ḑice Domnul și voiŭ radica luĭ David, odraslă dréptă, și va împĕrați împĕrat, și va înțelege, și va face judecata și dreptate pre pămênt. In ḑilele luĭ Iuda sĕ va mântui și Israil va lacui cu nádejde și acesta este numele luĭ, cu care va chĭema pre el Domnul Iosedec intru proroci (Ier. 23, 5. 6). De sigur că Ieremia prevestește aicĭ pre unul dintre urmașiĭ luĭ David și că da acestuĭ urmașŭ titlurĭ așa de pompóse, funcțiunĭ așa de înalte, ce se pot înțelege numaĭ de Mesia.

Ezechil nu este maĭ puțin precis: *Și voiŭ scula preste eĭ un păstor, și-ĭ va paște pre eĭ robul meŭ David, și va fi lor păstor. Și eŭ Domnul voiŭ fi lor D-ḑeu și David căpitenie în mijlocul lor, eŭ Domnul am grăit. Și voiu face cu David legătură de pace..* (34, 24). De sigur că păstoriul de care vorbește Iezechil nu era David, pentru că acesta murise acum de

patru secule și jumatate. El prevestește pre unul din urmașiĭ acestuea. La Iudeĭ era obiceiŭ a se da urmașilor un nume pre care-l purtase cine-va din némul lor și care se distinsese prin fapte marĭ și fara a maĭ căuta alte exemple este destul acest de față, căcĭ parafrasa luĭ Ionatan traduce profeția luĭ Ieremia prin cuvintele acestea: *Voiŭ* rădica luĭ David pre Mesia al drepților.

Câțĭ-va Iudeĭ învĕțațĭ, ca să nu aplice profețiile acestea la Mesia șĭ'aŭ închipuit că profețiĭ aŭ avut în vedere pre Zorobabel, numaĭ pe temeiul că și acesta descindea din David și era căpitenia poporuluĭ Iudeŭ. Dar cuvintele profețiilor sunt prea mărețe spre a fi ințelese de acest principe, care în faptă n'aŭ avut autoritate de câtasupra celor cincĭ-ḑecĭ de miĭ de persóne, și chiar o autoritate subalterna, supusă regilor Persieĭ, și încă o autoritate călcată prin atacurile vecinilor seĭ, cariĭ nu încetară a tulbura repubica ce renăscea.

Acéstă interpretare târḑie a câtor-va rabinĭ este cu totul contrară învĕțătureĭ constante a parinților lor. Toțĭ, dupre profețiĭ, așteptaŭ pre un Mesia ce se pogora din David. Toțĭ targumiștiĭ, toțĭ Talmudiștiĭ, toțĭ scriitoriĭ vechĭ sunt precișĭ. In istoria evangelică avem mărturiĭ formale despre acésta opinie generală. Preutul Zaharia la nascerea fiuluĭ sĕŭ Ioan Botezătoriul, mulțamind Domnuluĭ că a rescumpărat pre poporul sĕŭ, ḑice: Bine este cuvêntat Domnul Dumneḑeul luĭ Israil, că a cercetat și a facut mântuire noroduluĭ sĕŭ; și a rîdicat corn de mântuire nouĕ în casa luĭ David slugeĭ sale, precum a grăit prin gura

sânților celor din véc prorocĭ aĭ luĭ. Intrebațĭ de Iis. Chr. ce cred eĭ de origina luĭ Christos, fariseiĭ rĕspund ca trebue sa sĕ pogóre din David. Iar bolnaviĭ, cariĭ cereaŭ ajutoriul sĕŭ, voind sa arate că-l recunosceaŭ de Mesia îl numiaŭ fiul luĭ David. Când se minunaŭ de semnele ce facea, ḑiceaŭ, în nedumerirea lor, nu cum-va acesta este fiiul luĭ David? Și primindu-l în Ierusalim, cu onorurĭ regale, strigaŭ: *Osana* fiiul luĭ David! In fine opiniunea Iudeilor ca Mesia trebuea să se nască în familia luĭ David era așa de constanta; așa de cunoscuta, că spre a pune capet tuturor mișcarilor și revoluțiilor ce le făcea poporul acesta, îndemnat de catră falșiĭ Mesia, și avênd convingerea că sosise timpul fixat de profețĭ, Traian pusa sa omóre pre toțĭ urmașii luĭ David și acésta era una din causele martiriuluĭ sântuluĭ Simeon, ruda luĭ Iis. Chr.

Că Iis. Chr. era umașiŭ al luĭ David este ceva de care nu ne putem îndoi: genealogia sa este făcută de doĭ evangeliștĭ; am vĕḑut cum îl mărturisaŭ și Iudeiĭ de pre timpul seŭ ca este fiiul luĭ David, dar ceea ce demonstréză și maĭ mult adevĕrul acesta, este ca n'a fost contestat de catre nicĭ unul din vrăjmașiĭ religiuneĭ, fie Iudei, fie pagânĭ, orĭ cât de mare interes ar fi avut a-l combate.

Trebue sa recunóscem, și chiar am observat ca, împrejuarea acésta de a fi din sângele luĭ David, dacă ar fi isolata, n'ar fi destula spre a dovedi misiunea divina a luĭ Iis. Chr.; ar arata numaĭ că și acest caracter atribuit luĭ Mesia nu-ĭ lipsesc. Dar înspirând profeților sĕĭ acest caracter general de urmașiŭ

al luĭ David, Providența a voit ca cu acesta să fie unite nişte semne speciale care între toțĭ urmaşiĭ luĭ David să particulariseze şi sa faca a fi cunoscută persóna pre care o prevestaeŭ. Ast-fel Natan nu numaĭ că promite luĭ David un urmaşŭ strĕlucit, dar preḑice pe..tru acel urmaşŭ un regat etern.

Isaia, după ce a ḑis că va rĕsări odrasla din rădĕcina luĭ Iese, adauge ca va fi plin de Spiritul Domnuluĭ, că tóte némurile se vor închina luĭ. Ast-fel Ieremia, la preḑicerea despre un urmaşŭ al luĭ David, adauge că va fi un rege care va face dreptate pre pamênt, care va jndeca, va mântui pre ómenĭ şi se va numi Domnul nostru cel drept. Ezechiel prevestind pre un David viitoriŭ, îl arată sub emblema unuĭ pastor, care va pasce oile Domnuluĭ şi a unuĭ Domn, care va fi în mijlocul lor. Iata nişte împrejurărĭ, care eraŭ cu neputință acestor profețĭ a fi prevĕḑute pre cale naturală, cu atâtea vécurĭ înainte. Iarăşĭ nu putem ḑice că s'ar fi făcut din întêmplare şi că s'ar fi împlinit tot ast-fel. Daca decĭ vedem tóte particularitățile acestea întrunite în un singur om, care este şi urmaşŭ al luĭ David, ne convingem că ele aŭ fost inspirate de D-ḑeŭ, şi că persóna in care se realiséză este un trimis ceresc; tóte caracterele acestea se întrunesc în persóna luĭ Iis. Chr. pe care le vom vedea maĭ departe.

La acéstă demonstrațiune, care ar fi de ajuns spre a convinge pre inimicii bisericeĭ din tóte clasele, vom maĭ adauge o dovada sigură în contra Iudeilor, cariĭ maĭ aştéptă înca pre Mesia preḑis de profețĭ, şi cariĭ recunosc că are să se nasca din sângele

luĭ David; eĭ singurĭ trebue să mărturisésca că Mesia a venit,, pentru ca urmașiĭ luĭ David aŭ fost cautațĭ de Traĭan, ca să curme turburarile, și prin urmare s'aŭ stins în urma acelor persecuțiĭ, saŭ, daca, ar fi remas câțĭ-va, eĭ s'aŭ amestecat cu cele-lalte semințiĭ, că asta-ḑĭ nu se maĭ pot cunósce. Este ceva demn de observat că până pe timpul nascereĭ luĭ Is. Chr., Iudeiĭ îșĭ conservase genealogiile lor cu mare îngrijire, și că de atuncĭ saŭ perdut cu desavêrșire. Cugetand ceva maĭ serios nu putem sa nu admiram acest fapt providențial.

Inainte de a veni Mesia, era de trebuință ca genealogiile sa se conserve, ca sa fie sigur că Mesia se trage din némul patriarhilor și al luĭ David; de la venirea sa era de trebuința, ca sa se amestice tote semințiile iudaice, spre a se videa, ca nu maĭ este nevoie a aștepta pre altul. Și daca s'ar arata asta-ḑĭ vre un om cu pretenție de a fi el Mesia, precum se arăta pe timpul luĭ Is. Chr., cum ș'ar putea dovedi el genealogia? cum ar putea susținea ca a eșit din patriarhĭ și nu din vre un proselit, saŭ din aceĭ pe care-ĭ permuta Salmanasar în Samaria? Ce documente ar putea presenta. spre a dovedi ca este din seminția Iudeĭ și din némul luĭ David? Descendența din David este unul din caracterele esențiale ale luĭ Mesia; acésta descendența numaĭ póte fi dovedită; Mesia n'ar maĭ putea fi recunoscut.

Aicĭ trebue a esamina una din obĭecțiunile cele maĭ familiare necredincioșilor; ea se rapórtă la cele două genealogiĭ ale luĭ Is. Chr., istorisite de st. Mateiŭ și st. Luca: „In amândoue se presinta genea-

logia luĭ Iosif; dar daca Is. este fiiul Mariei, este de prisos a se maĭ face genealogia luĭ Iosif. Apoĭ fiind-ca acésta genealogie este facută de doĭ scriitorĭ, trebuea cel puţin sa nu se contraḑica; ceea ce videm din contra; ele se unesc pĕne la David, dela David păna la Iosif este numaĭ o contraḑicere. St. Mateiŭ ḑice ca Iosif se pogóra din David prin Roboam şi regii din Iuda pana la Iehonias. Sântul Luca ḑice că dela Natan prin şi alţi stramoşĭ necunoscuţĭ. Ambele genaelogiĭ vorbesç de Salatiil şi Zorobabel, dar cu diferinţe esenţiale. In st. Mateiŭ, Salatiil este nascut de Iehonias, ĭara st. Luca ḑice ca este fiiul lui Neri. Dupre st. Matei, Iosif descinde din Zorobabel prin Abiud; dupre st. Luca, prin Resa şi alţĭ stramoşĭ. Păna şi parintele lui Iosif nu este acelaşĭ în aceste genealogii: în st. Matei, Iosif este fiiul luĭ Iacob, în st. Luca e fiiul lui Eli. Dela David pêne la Iosif, st. Matei numera doueḑecĭ şi opt de nume, şi sântul Luca patru-ḑecĭ şi unu. Cum putem admite, că istoriele acestea sunt inspirate de Spiritul St, ḑic necredincioşiĭ, când ele se contraḑic? daca una este adevĕrata, ceea-lalta trebue sa fie falşa."

(Va urma.) Gherasim Piteşténu.

PROCES-VERBAL

„Asta-ḑi 4 Octombrie, anul 1887.

„In localul Ṣcólei de baeţi din comuna Grindu, plasa Câmpu, judeţul Ialomiţa.

„Sub-semnaţii locuitori din localitate, dupa mai multe întruniri ce am facut subt iniţiativa D-lui *Dobre Ştefănescu*, Invețatorul de baeţi din acésta Comuna, în mod real, şi dupa multiplele explicaţiuni dresate de D-sa în scopul de ase înfiinţa în acésta Comuna o societate, sub titlul *Speranţa*; adoptând acésta sublima şi frumosa idee, din punctul de vedere al umanitaţei, pentru propaşirea intelectualitaţei morale a poporului Român, pe o scara maĭ întinsa; şi

„Avênd în vedere tóte înbunataţirile ce ar putea produce în perpetuitate acésta societate, ce fie-care Român cu abnegaţiune și dorinţa de inima, póte face parte din membrii societaţei, prin a îndeplini cele prescrise în statutele acestei societaţi, care formate din iniţiativa D-lui Invețator, cu entusiasm şi unanimitate aprobam acésta idee, cerend cu staruinţa a o pune în practica, dupa ce mai întâi vom alege din sînul nostru un Comitet, compus dupa regulele stabilite cu maturitate şi cunoscinţe mai desvoltate, ca sa póta cu aptitudine aduce la îndeplinire prescriptele şi obligaţiunile preveḑute în statutele de faţa.

„Asta-ḑi ḑi de Duminica ora 11 a. m. ne-am întrunit o majoritate în localul Şcólei și pe lânga alte esplicaţiuni ce am luat de la iniţiator, apoi am procedat prin vot secret la alegerea membrilor definitivi, care sunt în scop de a forma Comitetul cerut de Statutele Societaţei *Speranţa*, și la ora doue p. m. am despoiat scrutinul; iar resultatul a fost urmatorul: cu voturi de majoritate şi unanimitate însa, au eșit ca:

Preşedinte. *Preutul V. Enăcénu*

Vice-Preşedin. „ *Meletie Popescu*

Membri { *Dobre Ştefănescu*, *Fănică Niţescu*, *Fănică N. Ionescu* }

Secretar *N. Ionescu*

Casier *M. Manasiu*

Biblioteca *Tudor Andreescu*

Carora le-am şi pus obligaţiunea a-şi lua fie-care rolul impus de Statute.

„Despre cele operate am dresat presentul Proces-Verbal, care se va pastra în arhiva acestei societaţi, spre cele cuvenite.

MEMBRI

(Semnaţi) *D. Ştefănescu,*
„ *Preot V. Enăceanu,*
„ *Nae Matache,*
„ *Fănică N. Ionescu,*
„ *Fănică Niţescu,*
„ *Costache Grigorescu,*
„ *N. N. Bărăscu,*
„ *N. Dumitrache,*
„ *Răducanu Stoica*
„ *Iancu Popescu,*
„ *Traean Trandafirescu,*
„ *P Mihăilescu,*
„ *M. Manasiu,*
„ *Olimpia Constantinescu*
„ *M· V. Ionescu,*
„ *Tudor Andreescu,*
„ *Răducanu Ghiţă,*
„ *Ion Radu,*

(Semnaţi) *Niţu Ioniţă,*
„ *Ghiţă Niţu,*
„ *Ahil Drăgan,*
„ *Pr. Meletie Popescu,*
„ *Arghir Sóre.*
„ *Ene Gherge,*
„ *Ioniţă Constantinescu*
„ *Elpida V. Enăcénu*
„ *Leontina D. Ştefănescu*
„ *Ghiţă N. Ionescu,*
„ *Ghiţă Dragomir,*
„ *Ioniţa Ştefan,*
„ *N. Ionescu,*
„ *Răducanu Ghinea.*

APEL

In folosul Bibliotecei societăţei „Speranţa“ din comuna Grindu.

Una din ranele cele marı, de care suferim şi care în mare parte ne bântue, este lipsa de educaţiune de care sufera poporul Român.

Guvernul, cu tóta buna voinţa ce are şi cu tóte silinţele şi sacrificiile ce a facut pana acum, n'a putut, din nenorocire sa vindece pe deplin acésta rană.

Orı-ce om cu bun simţ şi care a trait şi traeşte maĭ cu séma la ţéra, care a vizıtat coliba, bordeiulu şi palatulu, credem ca va fi de acord cu noı. Când afirmam ca ţeranul este lipsit de instrucţiune, ca n'are mijlóce, ca traeşte reu, ca munceşte mult şi fara calcul, ca mănânca reu şi altele, ca traitorı între dênşı, am constatat ca tóte acestea rele vin asupra luı, numaı din causa ca este lipsit cu desevîrşire de orı-ce cultura.

De aceea am luat iniţiativa şi dupa óre-care lupte am înfiinţat în ḑiua de 4 Octombrie 1887 în comuna Grindu, plasa Câmpu, judeţul Ialomiţa o societate intelectualo-morala, întitulata: *„Speranţa,“* care are de scop ca în tóte Duminicile şi serbatorile, maı ales cele din timpul erneı, sa sustraga pe ómenĭ de la relele deprinderı şi obiceiurı ce au, unde pe lânga ca-şı perd

timpul, îşı cheltuesc puţinul avut ce maı au, apoĭ maı contractéza şi fel de fel de bóle care provin din diferitele substanţe vatămatóre ce le conţin beuturile spirtóse, şi sa ţinem conferinţe, dupre cât puterile ne vor ajuta, unde să le explicam tot ce este bun şi folositor pentru dênşiı, precum: morala, supunerea la legı şi regulamentele ce ţéra prin mandatarii eı a facut şi face pentru folosul şi binele lor, mijlocul de a-şı cultıva pamêntul procurându-şı seminţe şi unelte sistematice, de a-şı îngriji de rasa vitelor, de construirea caselor, de curaţenia curţelor, care le pastréza sanatatea, şi altele.

Pentru tóte acestea trebuesc consultaţı autorĭ specialı, şi fiind-ca Biblioteca nóstra deja înfiinţata prin statute, este lipsita de aseminea opurı, facem apel la generositatea tuturor ómeniloru cu mijlóce, ziariştilor, autorilor şi editorilor de carţı şi-ĭ rugam calduros a contribui la ridicarea instrucţiuneı şi înzestrarea acesteĭ Bibliotecĭ.

Societatea acésta avênd un scop creştinesc, avem ferma convingere, ca vom capata aprobarea tuturor Româniloru de inima, carii îşı iubesc patria şi luminarea poporuluı eı.

Preşedinte: *Preot. V. Enăcénu*

Vice-Preşedinte: *Pr. Meletie Popescu*

Consilierı { *D. Ştefănescu*, *S. Niţescu*, *S. N. Ionescu* }

Secretar *N. Ionescu*

Casier *M. Manasiu.*

Bibliotecar *T. Andreescu*

ROMANIA

SÂNTA MITROPOLIE
A
UNGRO VLACHIEĬ

1887, Octombre. 5.

No. 1939.

Prea Sânţite.

Prea Cucernicul Protoiereu al Jud. Ilfov, comunicând prin raportul No. 439. că Dómna Maria G. Daniilescu, din Comuna Chirnogiĭ, palsa Olteniţa. a dăruit Bisericeĭ din acea comuna, un policandru în valóre de leĭ 750, şépte perechĭ perdele, un dulap cu o icóna d'asupra, o candela de argint, şi un Ierusalim; am onóre a Ve ruga Prea Sânţite, să bine voiţi a disposa se se publice prin revista „Biserica Ortodoxă Română" acésta ofranda făcută de piósa donatóre, şi în acelaşĭ timp să i se exprime din partea Bisericeĭ cuvenitele mulţumirĭ pentru acest fapt laudabil.

Primiţĭ, Prea Sânţite, ale mele în Christos fraţeştĭ îmbrăţişarĭ.

Iosif Mitropolit Primat.

Director *Dr. Cornoĭ*

Prea Sânţituluĭ Preşedinte al Comitetuluĭ Jurnaluluĭ „Biserica Ortodoxă Română."

ROMÀNIA

SUB PROTOÏERIA

PLĂȘEI MOSTIȘTEA.

JUDEȚUL ILFOV.

1887. Noembrie 5.

No. 45.

Prea Sânțite.

Cu ocasiunea inspecțiilor ca am făcut bisericilor din acésta plasă, am observat la biserica cătunuluĭ Dridu-Movila, Comuna Dridu-Sărindarele, că s'a făcut la pórta curțeĭ o cloponița de o frumusețe rară, unica ce există în acéstă plasă; am făcut întrebare cine a nume a făcut acésta faptă piósă și mi s'a respuns, că s'a făcut de Preotul Dmitrie Duhomnicu, servitor al aceleĭ bisericĭ, cu tóte spesele cucerniciei sele, care a costat peste două miĭ leĭ noĭ; caruia din parte-ne ĭ-am adus mulțumirile nóstre pe de oparte, ĭar pe de alta Ve rog cu cel maĭ profund respect ca să bine voițĭ a face să fie adusă la cunoștința publică prin Jurnalul ce redactațĭ, acéstă faptă piósă și mult laudabilă a acestuĭ respectabil Preot, dorind cu toțiĭ ca acésta faptă să fie imitată și de alțiĭ în viitor.

Bine Voițĭ, Vĕ rog Prea Sânțite a primi asigurarea stimeĭ și respectuluĭ ce vĕ păstrez.

Sub Protoïereu **Preotul Th. Petrescu.**

Prea Sânțituluĭ Președinte al Jurnaluluĭ Biserica Ortodoxă Română.

INVITAREA DE PRENUMERAȚIUNE

LA

„Cuvêntărĭ bisericescĭ și funebrale"

Tomul II

Indemnat de sprijinul care l-am avut cu edarea Tomuluĭ I al „Cuvêntarilor bisericescĭ și funebrale" m'am hotărît a deschide prin acésta abonament și la tomul al II-lea, care va apare nesmintit în 15 Fevruarie 1888 v., se înțelege, daca voiŭ fi asigurat prin abonamente. Tomul al II-lea va conține 22 de cuvêntarĭ.

Prețul unuĭ exemplar e: 1 fl. v. a. pentru străinĕtate, 3 francĭ cu porto, solvit la adresa mea înainte până la Ianuarie st. v. 1888.

Exemplare neprenumĕrate nu se vor tiparĭ.

Kétegyháza, 23 Noemvrie, 1887.

Iosif-Ioan Ardelean

Paroh român gr.-or. în Kétagyháza
Comitmtul Bébès)
Ungaria.